

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ ΣΤΥΛΙΑΝΗ
ΜΟΥΣΤΟΓΙΑΝΝΗ ΠΗΝΕΛΟΠΗ
ΝΤΟΚΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ

ΠΑΤΡΑ 2007

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο ορισμός της βίας κατά των γυναικών ως εγκληματική πράξη, δεν περιλαμβάνει όλες τις μορφές βίας που υφίστανται οι γυναίκες – θύματα βίας. Ο ορισμός της βίας κατά των γυναικών προκύπτει από την φεμινιστική προσέγγιση και την υποκειμενική εμπειρία των γυναικών – θυμάτων βίας, με απώτερο στόχο τόσο την ερευνητική καταγραφή του φαινομένου όσο και τη διατύπωση ενός πλατύτερου ορισμού με όχι μόνο νομικά αλλά και με ψυχολογικά και κοινωνικά κριτήρια.

Το θέμα της επιθετικότητας και της βίας, είναι ένα βασικό πρόβλημα της Ψυχολογίας στην αγωγή του ατόμου και την κοινωνική αγωγή. Για τους περισσότερους ανθρώπους η επιθετική συμπεριφορά σχετίζεται με βίαιη εγκληματική συμπεριφορά, η οποία περιλαμβάνει ένα μεγάλο φάσμα εκδηλώσεων και ενεργειών από την απλή λεκτική προσβολή και υποτίμηση της προσωπικότητας του άλλου με τις δολοφονίες, τους πολέμους αλλά και την αυτοκαταστροφή. (B.Ανταμένκο – Σ.Τριλίβα, 1192)

Στη συγκεκριμένη εργασία θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τη στάση και την ψυχολογία των κακοποιημένων γυναικών, αλλά και των δραστών κακοποίησης.

Πιο συγκεκριμένα, θα αναφερθούμε στην ενδο – οικογενειακή βία, στις μορφές της, στους μύθους που την περικλείουν, στον τρόπο που αυτή επιτυγχάνεται.

Στη συνέχεια, θα ασχοληθούμε με τα χαρακτηριστικά του θύτη – δράστη και του θύματος αλλά και στις αξίες και τα στερεότυπα που συνδέονται με τους ρόλους των δύο φύλων στις μεταξύ τους σχέσεις. Έπειτα, θα ασχοληθούμε με την ψυχολογία θύτη και θύματος, τις αιτίες

από τις οποίες προξενείται η βία, τον τρόπο που ζουν καθημερινά τα θύματα, αλλά και τους τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου.

Τέλος, θα ασχοληθούμε με την Νομοθεσία της ενδο – οικογενειακής βίας, τα αποτελέσματα των πιο πρόσφατων ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί στον Ελλαδικό χώρο, τις υποδομές που υπάρχουν για τις κακοποιημένες γυναίκες αλλά και τον ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού.

Σκοπός μας, είναι να διευρύνουμε τις γνώσεις μας σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα και να κατανοήσουμε τον τρόπο ζωής αυτών των ανθρώπων.

Οι κακοποιημένες γυναίκες μιλούν με μεγάλη δυσκολία για το πρόβλημά τους, κάτι το οποίο μας εμπόδισε να πραγματοποιήσουμε κάποια έρευνα για τις συγκεκριμένες γυναίκες.

Ελπίζουμε η εργασία αυτή να εμπεριέχει αρκετά στοιχεία για τη δημιουργία μιας πλήρους εικόνας σχετικά με το θέμα της κακοποίησης, η οποία είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που μαστίζει την κοινωνία μας αλλά και τις κοινωνίες ολόκληρου του κόσμου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Περίληψη	
Μελέτης.....	ii
2. Περιεχόμενα.....	iv

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1. Εισαγωγή.....	1
2. Πρόβλημα.....	3
3. Σκοπός.....	4
4. Ορισμοί όρων.....	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

1. Ενδοοικογενειακή βία.....	10
α. Η βία στην οικογένεια/γάμο.....	10
• Ιστορική αναδρομή, βασικές αρχές, στοιχεία και είδη βίας.....	13
β. Μορφές της βίας κατά των γυναικών από το σύζυγο/ σύντροφό τους.....	17
γ. Οι μύθοι και η πραγματικότητα γύρω από την βία κατά των γυναικών από τον σύζυγο/σύντροφό τους.....	29
δ. Επίκτητη αδυναμία και η κυκλική θεωρία της βίας	37
ε. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις του φαινομένου.....	43
2. Χαρακτηριστικά θύτη και θύματος ενδο - οικογενειακής βίας.....	50
α. Αξίες και στερεότυπα που συνδέονται με τους ρόλους των δύο φύλων και τη λειτουργία της οικογένειας.....	50

• Η κατασκευή του «ανδρισμού» και της «θηλυκότητας» και οι σύγχρονες τάσεις.....	52
• Αναπαραγωγή της σωματικής βίας και παράγοντες συντήρησης.....	55
• Η οικογένεια ως σύστημα εξουσίας.....	58
β. Ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του θύτη.....	60
• Το ιστορικό βίας του θύτη κατά την παιδική και εφηβική ηλικία.....	60
• Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του θύτη.....	62
• Κατηγορίες – τύποι δραστών.....	65
• Ο ρόλος του αλκοόλ.....	68
γ. Ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του θύματος.....	70
• Παράγοντες παιδικής και εφηβικής ηλικίας που ωθούν την γυναίκα στην κακοποίηση και την ύπαρξη ή μη επίκτητης αδυναμίας.....	70
• Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του θύματος.....	71
3. Ψυχολογία θύτη και θύματος.....	78
α. Ψυχογραφία θυτών και θυμάτων.....	78
• Η στάση του δράστη μετά την κακοποίηση.....	78
• Η στάση του θύματος μετά την κακοποίηση.....	80
• Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση της κακοποιημένης γυναίκας απέναντι στον δράστη.....	84

β. Αιτίες	
βίας.....	87
• Προϋποθέσεις γέννησης βίας.....	88
• Ψυχικές διαταραχές και βία.....	89
γ. Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της κακοποίησης και οι τεχνικές επιβίωσης.....	92
δ. Όταν το βίωμα γίνεται τρόμος.....	98
ε. Στάδια Ανάνηψης.....	100
4. Ελληνική πραγματικότητα.....	106
α. Νομοθεσία.....	108
β. Γενικά στοιχεία – Τα σημαντικότερα ευρήματα των ερευνών στην Ελλάδα.....	117
γ. Υπηρεσίες Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών.....	122
δ. Ρόλος Κοινωνικού Λειτουργού.....	127

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

1. Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	124
2. Επίλογος.....	127

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....128

Πίνακες από έρευνα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, «Ένδο - οικογενειακή βία – Ποσοτική ανάλυση στοιχείων για τις γυναίκες – θύματα βίας στην οικογένεια».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....145

Υλικό από τον Έντυπο τύπο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.....	157
Σχεδιαγράμματα ορισμών «Ο κύκλος της βίας, Επίκτητη αδυναμία, Σωματική κακοποίηση».	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	161

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το να σε χτυπούν είναι σίγουρα οδυνηρό. Το να σε εκβιάζουν είναι αποτρόπαιο. Το να σε τρομάζουν είναι ασύλληπτο, γιατί υπερβαίνει τα όρια της ανθρώπινης κτηνωδίας. Ο ρόλος του βασανιστή δεν είναι από εκείνους που προϋποθέτουν μόνο θράσος, αλλά απαιτεί πειστικά ιδεολογήματα και ανάλογη πειθαρχία. Την ψυχολογία του θύματος, δεν την τσαλακώνει μόνο ο πόνος. Την ακυρώνει και ο φόβος, την κηλιδώνει και η ντροπή. Στον πόνο, το φόβο και την ντροπή των ταπεινών έχουν στηρίξει οι αυθάδεις την δική τους ευτυχία. Το ιδεολογικό τους εποικοδόμημα συντηρεί η βία. (Κόγια, 1994, σελ. 5)

Σε κάθε στενή σχέση μπορούν να υπάρχουν προβλήματα, διαφωνίες και συγκρούσεις. Συχνά υπάρχουν ερωτήματα για το αν μια συμπεριφορά ενός ατόμου ξεπερνά τα αποδεκτά όρια που υπάρχουν σε στενές σχέσεις και για το πότε το άτομο αυτό περνά τα όρια της κακοποίησης.

Τρεις είναι οι ομάδες ατόμων που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στη βία: τα παιδιά, οι γυναίκες και οι ηλικιωμένοι. Οι περισσότερες περιπτώσεις βίας μέσα στο σπίτι εξασκούνται από τους άνδρες προς τις γυναίκες, όμως η βία μέσα στο σπίτι είναι δυνατόν να εξασκηθεί και από τις γυναίκες προς τους άνδρες, αν και αυτό είναι πιο σπάνιο. Επίσης βία έχει παρατηρηθεί και σε ζευγάρια ομοφυλόφιλων ανδρών και γυναικών.

Η πιο συνηθισμένη μορφή επιθετικής συμπεριφοράς ανάμεσα στους συζύγους είναι εκείνη που θεωρεί τη γυναίκα δέκτη και θύμα. Αν πραγματικά αναγνωρίσουμε ότι η οικογένεια είναι ο καθρέφτης της κοινωνίας, όπου οι συνθήκες ανισότητας και εξάρτησης γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης και ο ισχυρότερος επιβάλλεται και ο ασθενέστερος καταπιέζεται, θα παραδεχθούμε ότι ο άνδρας είναι εκείνος που κυρίως επιτίθεται. Με δεδομένο αυτό τον κανόνα του παιχνιδιού της άσκησης εξουσίας, δεν έχει και μεγάλη σημασία η

αναζήτηση των ονομάτων των αιτιών της ανδρικής επιθετικότητας. Μπορεί να αλλάζουν διαρκώς ονομασία, να λέγονται κοινωνικά, οικονομικά, εργασιακά, οικογενειακά, συζυγικά προβλήματα, πολιτισμικές ή ιδεολογικές διαφορές, ή αμφισβήτηση και απειλή του ανδρικού ρόλου.

Η επιθυμία όλων μας να εξιδανικεύσουμε την οικογενειακή ζωή, είναι ως ένα βαθμό υπεύθυνη για την τάση που υπάρχει είτε να εθελοτυφλούμε μπροστά στην ενδο – οικογενειακή βία, είτε να την δικαιολογούμε και να την αποδεχόμαστε ως προσπάθεια οικοδόμησης των οικογενειακών σχέσεων.

Η νοοτροπία των παλιότερων για την οικογένεια, ως σύστημα ασφάλειας και σιγουριάς, μας οδηγεί στη συστηματική κακοποίηση των γυναικών, δημιουργώντας γυναίκες – θύματα, τα οποία δεν έχουν καλή γνώμη για τον εαυτό τους. Πιστεύουν πως αυτή η συμπεριφορά των συντρόφων τους οφείλεται στο ενδιαφέρον τους προς αυτές και έχοντας «παρωπίδες» συνεχίζουν να δέχονται τα ανελέητα χτυπήματα. Τα παιδιά τέτοιων οικογενειών αναγκάζονται να βλέπουν και να βιώνουν αυτές τις άσχημες καταστάσεις και στιγματίζονται από αυτές, σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους, έχοντας συνήθως και αυτά μία ανάλογη συμπεριφορά στις μετέπειτα σχέσεις τους.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η κακοποίηση κατά των γυναικών, με την οποία θα ασχοληθούμε και στην παρούσα εργασία, είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα που συναντάται σε μεγάλο βαθμό και στην χώρα μας. Γυναίκες κάθε ηλικίας και επιπέδου (μορφωτικού και οικονομικού), εργαζόμενες ή μη, μπορούν να γίνουν θύματα ενδο – οικογενειακής βίας, χάνοντας τον αυτοσεβασμό και την ψυχική τους ηρεμία. Βάση ερευνών έχει αποδειχθεί ότι το 56% των γυναικών υφίσταται βία από το σύζυγο ή και τον σύντροφό τους, η οποία συνδέεται με την λεκτική ή και την ψυχολογική βία. Επίσης ότι 1 στις 5 γυναίκες υπήρξε θύμα ξυλοδαρμού τουλάχιστον μία φορά στη ζωή της από τον άνδρα ή τον σύντροφό της. Αυτό που είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό στις περιπτώσεις κακοποίησης είναι πως μικρός είναι ο αριθμός καταγγελιών που φτάνουν στην αστυνομία. Θα ήταν άδικο να κατηγορηθούν μόνο οι δράστες κακοποίησης για αυτή τους την πράξη. Σε αυτή την αντίδρασή τους, μεγάλο ρόλο παίζει η κοινωνία, η πολιτική, η ιδεολογία και το οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο οποίο έχουν μεγαλώσει και το οποίο μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο στην μετέπειτα πορεία τους

Η ντροπή και το στίγμα να είναι κάποια γυναίκα κακοποιημένη, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την απόφασή της να κοινοποιήσει το πρόβλημα και να καταγγείλει τον βασανιστή της. Επίσης ο φόβος, το γεγονός ότι δεν έχει που αλλού να πάει και η ύπαρξη παιδιών κρατούν την γυναίκα κοντά στον άνθρωπο που την κακοποιεί. Ο πιο σημαντικός όμως λόγος που αναγκάζει την γυναίκα να μην μιλήσει για την κατάσταση που επικρατεί στο σπίτι της είναι η οικονομική εξάρτηση από τον σύζυγό της, κάτι το οποίο τον κάνει πιο δυνατό και ισχυρό ώστε να αποφασίζει για την ζωή όλων των μελών της οικογένειάς του. Έτσι πολλές γυναίκες γίνονται ξανά και ξανά θύματα βίας, αφού δεν μπορούν να «ξεφύγουν» από τον δράστη και αναγκαστικά παραμένουν σε μία σχέση που κάθε άλλο παρά υγιής είναι.

ΣΚΟΠΟΣ

Το μέγεθος του προβλήματος της ενδο - οικογενειακής βίας στην σημερινή εποχή, έχει συγκλονίσει την κοινή γνώμη. Αλήθεια, ποιός ευθύνεται για όλα αυτά τα περιστατικά κακοποίησης; Η ίδια η γυναίκα; Το περιβάλλον; Οι εμπειρίες και οι αντιλήψεις ή ο σύζυγος/σύντροφος και η ευρύτερη κοινωνία; Τι πρέπει να γίνει; Ποια μέτρα χρειάζεται να ληφθούν ώστε να κατασταλάξει ή έστω να περιοριστεί το πρόβλημα;

Στόχος της εργασίας αυτής είναι η ενημέρωση και κατανόηση του ουσιαστικού προβλήματος, τόσο αυτών των γυναικών, όσο και του δράστη, πριν και μετά την κακοποίηση. Θα ασχοληθούμε με την ερμηνεία του φαινομένου της ενδο - οικογενειακής βίας που μας έχει συγκλονίσει όλους και με την κτηνωδία που υφίσταται μέσα σε κάποια σπίτια και που έρχεται στην επιφάνεια μετά από μεγάλη προσπάθεια.

Ειδικότερα, θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τόσο το θύμα κακοποίησης όσο και τον δράστη, αλλά και την ψυχολογία αυτών των δύο και να αναφέρουμε κέντρα που υπάρχουν για την υποστήριξη αυτών των γυναικών.

Προτεραιότητά μας είναι να παρουσιαστεί έστω και σε γενικές γραμμές μία εικόνα για το θύμα και τον δράστη κακοποίησης και σε πόσο μεγάλο βαθμό συναντάται στις μέρες μας.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

Βία:

Σύμφωνα με τον Μάνο (1997), βία σημαίνει επίθεση σε αντικείμενα ή άτομα. Όταν πρόκειται για άτομα, βία σημαίνει εισβολή που απειλεί την ασφάλεια ή την ακεραιότητα του ατόμου.

Το Εθνικό Παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση βίας κατά των γυναικών (2004), υιοθετεί τον ορισμό του προγράμματος δράσης του Πεκίνου και δέχεται ως τέτοια «οποιαδήποτε παράνομη πράξη ή παράλειψη ή συμπεριφορά ή απειλή, που προκαλεί βλάβη ή πόνο σωματικό, σεξουαλικό ή ψυχικό και γίνεται από οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας σε βάρος άλλου μέλους της. Επίσης τη βία που ασκείται στα πλαίσια της οικογένειας με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς και τον περιορισμό της ελευθερίας του».

Βία κατά των γυναικών:

Σύμφωνα με την έρευνα του Κ.Ε.Θ.Ι. «Οι γυναίκες στη σημερινή Ελλάδα: ψυχο – κοινωνικές διαστάσεις» (2003), βία κατά των γυναικών είναι η άσκηση λεκτικής ή σωματικής δύναμης, ο εξαναγκασμός και η αποστέρηση, σε βαθμό που να θέτει σε βλάβη ή κίνδυνο τη γυναίκα και που μπορεί να προκαλεί την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας και την ταπείνωση της τελευταίας και που διαιωνίζει την ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων.

Ενδο – οικογενειακή βία:

Σύμφωνα με φυλλάδιο του αρχηγείου της ελληνικής αστυνομίας (2005), ως ενδο – οικογενειακή βία ορίζεται κάθε είδους σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον πρώην ή νυν σύζυγο ή σύντροφο, καθώς και από μέλη της οικογένειάς του.

Εξαναγκασμός:

Ο εξαναγκασμός είναι δυνατόν να περιλαμβάνει την υποχρέωση του θύματος να έρθει σε σεξουαλική πράξη με τον δράστη παρά τη θέλησή του, και συνδέεται με την παραμέληση, δηλαδή τη στέρηση βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Επίκτητη αδυναμία:

Η ψυχολογική διαδικασία και άποψη στην κοινωνική θεωρία της μάθησης, που εξηγεί γιατί η κακοποιημένη γυναίκα γίνεται θύμα και πώς αυτό καταλήγει στο σημείο της ψυχολογικής παράλυσης ονομάζεται επίκτητη αδυναμία. (Walker, 1989, σελ. 66)

Κακοποιημένη γυναίκα:

Μία κακοποιημένη γυναίκα, είναι η γυναίκα που έχει επανειλημμένα υποστεί οποιαδήποτε βίαιη σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική συμπεριφορά από έναν άνδρα με το σκοπό να εξαναγκαστεί να κάνει κάτι που αυτός θέλει, χωρίς να ενδιαφέρεται για τα δικαιώματά της. Για να χαρακτηριστεί μία γυναίκα κακοποιημένη, το ζευγάρι θα πρέπει να έχει περάσει από τον κύκλο της κακοποίησης τουλάχιστον δύο φορές. Οποιαδήποτε γυναίκα μπορεί να

βρεθεί σε μία τέτοια σχέση με κάποιον άνδρα μία φορά. Αν όμως συμβεί και δεύτερη και η γυναίκα παραμείνει στην ίδια κατάσταση, τότε χαρακτηρίζεται ως κακοποιημένη. (Walker, 1989, σελ. 20)

Κακοποίηση:

Κακοποίηση είναι η συστηματική προσπάθεια να υποτιμηθεί το άτομο και να δημιουργείται ατμόσφαιρα μόνιμης απειλής στο χώρο που ζει. Είναι ο εκφοβισμός ώστε ο αποδέκτης να υποταχθεί στη θέληση του θύτη.

Η Pagelow, προσδιορίζει την κακοποίηση ως τον εκ προθέσεως τραυματισμό της γυναίκας ή τον εξαναγκασμό της σε πράξεις ακούσιες ή το βίαιο περιορισμό της αναφορικά με εθελούσιες δραστηριότητες, από ενήλικα άνδρα, με τον οποίο διατηρεί σεξουαλική σχέση.

Κατάθλιψη:

Σύμφωνα με την Walker (1989), κατάθλιψη είναι η κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο έχει μία υπερβολική πίστη πως οτιδήποτε κάνει δεν είναι σωστό.

Κοινωνική απομόνωση:

Σύμφωνα με την Παπαμιχαήλ (2004), η κοινωνική απομόνωση αφορά στον έλεγχο που ασκεί ο δράστης πάνω στις δραστηριότητες του θύματος.

Κυκλική βία:

Η κυκλική βία είναι ένα συγκεκριμένο σχήμα εξέλιξης των βίαιων σχέσεων. (Walker, 1997, σελ. 72)

Λειτουργικότητα:

Ως λειτουργικότητα ορίζεται η συνειδητή προσπάθεια και ικανότητα του ατόμου να προσαρμόζεται και να επενεργεί στο περιβάλλον του. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Λεκτική βία:

Η λεκτική βία εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών, που κινούνται από φωνές και εξυβρίσεις έως λεκτικό εξευτελισμό, απειλές και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Είναι επίσης η συμπεριφορά εκείνη που έχει σκοπό να προκαλέσει ψυχικό πόνο και να πλήξει το «εγώ» του θύματος μέσα από τον υποβιβασμό, τον εξευτελισμό και την καταστροφή της αυτό - εκτίμησής του. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Οικονομική αποστέρηση:

Η οικονομική αποστέρηση αφορά στον έλεγχο που ασκεί ο δράστης και της διάθεσης των οικονομικών πόρων της οικογένειας από το δράστη στο θύμα. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Σεξουαλική κακοποίηση:

Ως σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται ο εξαναγκασμός του θύματος σε σεξουαλική επαφή, μέσω της άσκησης σωματικής βίας ή την απειλή αυτής, από την πλευρά του δράστη. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Σωματική βία:

Σύμφωνα με την πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα του Κ.Ε.Θ.Ι. (2003), η σωματική βία προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο έως τη σοβαρή σωματική βλάβη, η οποία καταλήγει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία.

Ψυχολογική βία:

Σύμφωνα με την πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα του Κ.Ε.Θ.Ι. (2003), η ψυχολογική βία κυμαίνεται από ταπείνωση έως σοβαρή ψυχολογική βλάβη και έκπτωση του θύματος στην κοινωνική του λειτουργικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΕΝΔΟ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Η ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ/ΓΑΜΟ

Η βία μέσα στην οικογένεια υπάρχει σε όλες τις κοινωνίες, ανεξάρτητα από τις εθνικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές, κοινωνικές ή οικονομικές ιδιομορφίες. Είναι εκδήλωση εξαναγκασμού, απόρριψης, τιμωρίας, επιβολής ελέγχου, απόλυτης εξουσίας, που έχει σκοπό την αλλαγή της πορείας των πραγμάτων. Το μήνυμα της βίας είναι: «Θα κάνεις κάτι με τον δικό μου τρόπο, εγώ ελέγχω εδώ, εγώ ξέρω το σωστό». Η βία στην οικογένεια, χαρακτηρίζεται από τρόπους συμπεριφοράς, που στόχο έχουν, την εξάσκηση δύναμης και ελέγχου πάνω σε ένα άλλο άτομο μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον.

Η πολύ βολική εικόνα της οικογένειας, ως ενός στοργικού οργανισμού και ως παράδεισου ασφάλειας κλονίζεται πολύ πιο συχνά από ότι νομίζουμε, όταν στους κόλπους της, ξεσπά βία. Έμπειροι Κοινωνικοί Λειτουργοί έχουν υποστηρίξει ότι είναι πιο πιθανό κάποιο άτομο να σκοτωθεί, να κακοποιηθεί ή να χτυπηθεί από άλλο μέλος της οικογένειάς του, μέσα στο ίδιο του το σπίτι, παρά από οποιονδήποτε άλλο, σε κάποιο άλλο μέρος. (Herbert, 1997, σελ. 78)

Ένας συνηθισμένος τύπος προβληματικού γάμου είναι εκείνος στον οποίο ο σύζυγος απομονώνεται συναισθηματικά και «περιχαρακώνεται» απέναντι στην αυξημένη δυσαρέσκεια και το θυμό της συζύγου του. Αυτή η συζυγική δυσαρέσκεια συχνά καταλήγει σε χωρισμό και διαζύγιο. Ωστόσο ορισμένοι γάμοι παρουσιάζουν μία διαφορετική εικόνα, στην οποία ο σύζυγος, επανειλημμένα ασκεί οποιουδήποτε είδους βία στην γυναίκα του, ενώ εκείνη φαίνεται ανίκανη να προστατεύσει τον εαυτό της και να τον εγκαταλείψει. Τι πραγματικά συμβαίνει σε αυτά τα ζευγάρια; Τα τελευταία χρόνια το ερώτημα

αυτό έχει ξεσηκώσει έντονη και άγρια αντιδικία μεταξύ πολλών επιστημόνων. Η βασική διχογνωμία δημιουργήθηκε ανάμεσα σε δύο ομάδες. Από την μία μεριά ήταν εκείνοι που αποδέχονταν μία «συστημική» θεώρηση των οικογενειών. Αυτό σημαίνει ότι αποφεύγεται η ενοχοποίηση οποιουδήποτε μέλους και ότι τα συμπτώματα για τα οποία οι οικογένειες όλων των θυμάτων αναζητούν βοήθεια θεωρούνται αποτέλεσμα της ασυνείδητης συνεργασίας μελών της οικογένειας σε κάποια «κοινοπραξία» για την επίλυση ενός βαθύτερου προβλήματος. Αυτή η προσέγγιση επιτάχυνε και διεύρυνε την οικογενειακή θεραπεία. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι επιστήμονες με έντονες φεμινιστικές πεποιθήσεις, αντιστάθηκαν στην ιδέα ότι οι γυναίκες που υφίστανται αδιάκοπη σωματική βία συνεργάζονται στην θυματοποίησή τους, επειδή επιδιώκουν να βοηθήσουν την οικογένεια στο σύνολό της και επιτέθηκαν άγρια σε αυτή τη «συστημική» προσέγγιση. Νιώθουν ότι ο άντρας κάνει απλώς κατάχρηση της άνισα μοιρασμένης δύναμής του, ότι θα έπρεπε να θεωρηθεί απόλυτα υπεύθυνος και να τιμωρηθεί. (Skynner, 1998)

Δεν μπορούμε πια να χαρακτηρίσουμε τους δράστες τέτοιων φρικτών πράξεων ως έκφυλους, αλκοολικούς, ψυχοπαθείς ή ψυχασθενείς, όπως κάναμε στο παρελθόν μειώνοντας έτσι τη σημασία του γεγονότος. Μπορεί κάτι τέτοιο να είναι βολικό, είναι όμως και υπεραπλουστευτικό. Τα πραγματικά στοιχεία δείχνουν ότι πολλοί και διάφοροι παράγοντες – κοινωνικοί και ψυχολογικοί – οδηγούν στην άσκηση βίας στην οικογένεια. (Herbert, 1997, σελ. 78)

Συνήθως η σχέση των ζευγαριών στηρίζεται σε μία συμμαχία και προκειμένου οι «σύμμαχοι» να ξεφύγουν από τις αξίες των οικογενειών στις οποίες μεγάλωσαν, τα πράγματα τείνουν να πηγαίνουν στραβά αν η ισορροπία, που περιγράφεται ως «οι δυο μας ενάντια στις οικογένειές μας», διαταραχθεί, είτε γιατί οι σύντροφοι αρχίζουν να τα πηγαίνουν χειρότερα μεταξύ τους, είτε γιατί ο καθένας αρχίζει να τα πηγαίνει καλύτερα με την οικογένειά του. Η αποτυχία αρχίζει από ένα φοβερό φαύλο κύκλο, ο οποίος αρχίζει από τον κλονισμό της εμπιστοσύνης και τις υπερβολικές αντιλήψεις ως προς το ποιες

πραγματικά πρέπει να είναι οι διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών. Όταν το ζευγάρι γνωρίζει ποιο είναι το πρόβλημα, μπορεί να αρχίσει να αποκαθιστά την εμπιστοσύνη και να βοηθά την συντριβή καταστροφικών προτύπων. (Skynner, 1998)

Η βία στους κόλπους της οικογένειας προσδιορίζεται πλέον, ευρέως, ως ο οικονομικός έλεγχος και η σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική και ψυχολογική κακοποίηση μεταξύ συντρόφων. Η ενδο - οικογενειακή βία πλέον, θεωρείται πρώτιστα καταστρατήγηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και αποτελεί φαινόμενο, το οποίο έχει προεκτάσεις και επιπτώσεις σε ατομικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο: επηρεάζει και άλλα μέλη της οικογένειας, πλην του θύματος, επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην υγεία του, προκαλεί τον κοινωνικό αποκλεισμό του, ευνοεί την αναπαραγωγή διαστρεβλωμένων κοινωνικών ρόλων και μεταφράζεται σε τεράστιο κόστος στον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς ενεργοποιούνται στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η βία μέσα στην οικογένεια, συνδέεται άμεσα με την απόκτηση και τη διατήρηση της άσκησης ελέγχου και αποτελεί ένα από τα χρησιμοποιούμενα μέσα επίτευξής του, καθώς η διατήρηση των ρόλων στους κόλπους της οικογένειας θεωρείται τόσο σημαντική, όσο σε οποιαδήποτε άλλη κοινωνική δομή. Ειδικότερα, η δομή και η κουλτούρα της οικογένειας, αρκετές φορές αντικατοπτρίζουν αντιλήψεις που υποστηρίζονται σε άλλους κοινωνικούς θεσμούς και εμπεριέχουν όλα τα κοινωνικά προβλήματα. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Παρά την μεγάλη πρόοδο υπέρ των γυναικών στις προηγούμενες δεκαετίες, οι γυναίκες σε όλο τον κόσμο εξακολουθούν να υπόκεινται σε διακρίσεις, σε βία και εκμετάλλευση. Σε όλο τον κόσμο, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, τα κορίτσια και οι γυναίκες, υποφέρουν σιωπηλά, μακριά από τις κάμερες και την προσοχή του κόσμου. Πρέπει να θυμόμαστε πάντοτε ότι η ενδο - οικογενειακή βία δεν είναι ιδιωτική υπόθεση. Οι Αρχές και

η κοινωνία, έχουν υποχρέωση να παρεμβαίνουν και να συνεργάζονται για την αντιμετώπισή της.

Ιστορική αναδρομή

Η βία μέσα στην οικογένεια και γενικότερα μέσα στην κοινωνία δεν υπήρχε πάντα. Οι Αρχαιολόγοι, οι Κοινωνιολόγοι και οι άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η βία εμφανίζεται γύρω στο 4.000 π.Χ., μαζί με το πατριαρχικό σύστημα και την εμφάνιση της ιδιοκτησίας.

Την προπατριαρχική περίοδο οι άνθρωποι φαίνεται να ζουν ειρηνικά. Οι άνδρες και οι γυναίκες βρίσκονται σε διαφορετικές ομάδες και κανείς δεν διεκδικεί κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στον άλλο.

Με την εμφάνιση του πατριαρχικού συστήματος, ενός συστήματος ιεραρχικού και εξουσιαστικού, που στηρίζεται στην δύναμη του ισχυρού, οι άνθρωποι χωρίζονται σε τάξεις. Στο ανώτατο μέρος της ιεραρχίας βρίσκεται ο «ισχυρός», ο οποίος εξασκεί κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στους «κατώτερους» του. Για να επιβληθεί και να υποτάξει τους άλλοτε ισότιμους ανθρώπους, ο θύτης χρησιμοποιεί διάφορα μέσα, όπως η τιμωρία, οι πατριαρχικοί νόμοι και οι πόλεμοι. Μέσα σε ένα τέτοιο πατριαρχικό κράτος η οικογένεια είναι μία μικρογραφία της μεγάλης οικογένειας του κράτους, το οποίο λειτουργεί με τον ίδιο εξουσιαστικό τρόπο.

Μέσα σε μία πατριαρχική οικογένεια λοιπόν, ο άνδρας είναι ο αρχηγός της οικογένειας και τα υπόλοιπα μέλη είναι ιδιοκτησία του. Ο άνδρας έχει το δικαίωμα να διατάσσει ενώ οι υπόλοιποι υπακούουν και εκτελούν διαταγές. Τα αγόρια της οικογένειας, βλέποντας τον πατέρα τους να συμπεριφέρεται με αυτό τον τρόπο, μαθαίνουν από νωρίς ότι η βία είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος επιβολής της θέλησης του ισχυρού και μεγαλώνοντας συμπεριφέρονται ανάλογα, διαιώνίζοντας έτσι τη βία από γενιά σε γενιά.

Η κακοποίηση και ο ξυλοδαρμός προβλέπεται από την νομοθεσία πολλών πατριαρχικών κρατών, ακόμα και μέχρι τον 20^ο αιώνα. Τότε οι νόμοι αρχίζουν να απαγορεύουν την κακοποίηση, αυτή συνεχίζεται από συνήθεια και το κράτος συνεχίζει να την ανέχεται, κατηγορώντας πολλές φορές τις ίδιες τις γυναίκες για την κακοποίησή τους.

Βασικές αρχές

1. Η βία είναι συμπεριφορά και όχι διάγνωση. Η βίαση συμπεριφορά ανευρίσκεται σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες και είναι συχνή ανάμεσα και σε άτομα, που δεν έχουν καμία διάγνωση ψυχικής διαταραχής. Η βία δεν είναι νόσος, αλλά σε μερικές περιπτώσεις είναι ένα σύμπτωμα κάποιας υποκείμενης νόσου.

2. Η βία ή η απειλή βίας, πρέπει να αντιμετωπιστεί πριν από κάθε άλλη θεραπεία. Απαιτείται άμεση παρέμβαση, είναι επείγουσα κατάσταση, και θα πρέπει να ελεγχθεί και να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

3. Η υποτίμηση ή η άρνηση του φόβου που νιώθει ο κλινικός είναι το πιο επικίνδυνο πράγμα που μπορεί να κάνει όταν έρχεται σε επαφή με τα άτομα που μπορεί να συμπεριφερθούν βίαια. Ο κλινικός θα πρέπει να παρακολουθεί τις αντιδράσεις του, καθώς αντιμετωπίζει τον βίαιο ασθενή. (Μάνος, 1997, σελ. 717)

Στοιχεία βίας

1. Απειλές. Οι απειλές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σοβαρά και να διερευνώνται εξονυχιστικά. Με μία καλυμμένη απειλή μπορεί ο ασθενής να ζητά βοήθεια.

2. Ζωτικός σωματικός χώρος. Κάποια άτομα και ιδιαίτερα τα παρανοϊκά, απαιτούν πολύ περισσότερο χώρο από ότι τα άλλα άτομα για να νιώσουν ασφαλή. Γενικά, είναι καλό, να μην πλησιάζει κανείς πολύ, έναν βίαιο ασθενή αλλά να συζητά από απόσταση, ώστε ο ασθενής να νιώθει ότι δεν κινδυνεύει και έτσι να αποφευχθεί μία πιθανή έκρηξη βίας.

3. Σωματικά ευρήματα. Ασυνήθιστος αριθμός ουλών, πληγές, μώλωπες και παλιά κατάγματα, μπορεί να αποτελούν ενδείξεις ύπαρξης ιστορικού βίας.

4. Η εσωτερική αντίδραση του κλινικού στον ασθενή. Είναι το πιο βασικό στοιχείο επικινδυνότητας και δεν πρέπει ποτέ να υποτιμάται ο βαθμός κινδύνου. (Μάνος, 1997)

Είδη βίας

Οι Straus, Gelles κ Steiumetz (1980), διαχωρίζουν τη βία σε δύο τύπους:

1. στην «φυσιολογική βία», όπου η βίαιη πράξη πραγματοποιείται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραύματος σε κάποιο άτομο και

2. στην «καταχρηστική βία», η οποία ορίζεται ως πράξη που ενέχει την σοβαρή πιθανότητα τραυματισμού του ατόμου που πλήττεται.

Σύμφωνα με την Walker (1989), τα είδη στα οποία εξασκείται η βία κατά των γυναικών είναι: α) η κακοποίηση των γυναικών, β) ο βιασμός, γ) η αιμομιξία πατέρα – κόρης, δ) η πορνογραφία, ε) η πορνεία, στ) η σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας και ζ) η σεξουαλική παρενόχληση ανάμεσα σε πελάτισσα και επαγγελματία.

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΥΝΤΡΟΦΟ ΤΟΥΣ

Σύμφωνα με την Συμεωνίδου (1994), η βία έχει δύο βασικά πρόσωπα, που προκύπτουν από τον διαχωρισμό της. Έτσι έχουμε την «φυσική» βία και την «αφύσικη» βία.

Ξεκινώντας από την φυσική βία, έχουμε την βία που ασκείται στον άνθρωπο από την ίδια την φύση, που ως γνωστόν χιλιάδες φορές πάει «κόντρα» στη θέλησή μας. Κάποιες φορές η φυσική αυτή βία είναι ευεργετική και άλλοτε πάλι κακοποιός.

Έπειτα συναντάμε την αφύσικη βία, οπού είναι η βία που ασκούμε εμείς οι άνθρωποι μεταξύ μας. Και αυτή η βία χωρίζεται σε ομαδική κακοποιό και ευεργετική, καθώς και σε ατομική κακοποιό και ευεργετική.

Η κακοποίηση των γυναικών στο πλαίσιο της οικογένειας παρουσιάζεται με ποικίλες μορφές, με κυρίαρχες τη σωματική ή φυσική κακοποίηση, την σεξουαλική κακοποίηση και την ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση. Η Walker (1989), εκτός από τις παραπάνω, αναφέρει επίσης άλλες δύο μορφές βίας: την οικονομική αποστέρηση και τις οικογενειακές συγκρούσεις.

Η πραγματικότητα τουλάχιστον στην πλειοψηφία των γυναικών, καταδεικνύει πως η ενδο - οικογενειακή βία δεν περιλαμβάνει μία συγκεκριμένη μορφή βίας αλλά συντίθεται από όλες τις παραπάνω μορφές, με διαφορετική βαρύτητα σε κάθε περίπτωση.

Σωματική ή φυσική κακοποίηση

Η πιο φανερή μορφή ενδο - οικογενειακής βίας ενάντια στις γυναίκες είναι αναμφίβολα η σωματική βία. Η συγκεκριμένη μορφή βίας προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο έως μία πολύ σοβαρή σωματική βλάβη. Δηλαδή η σωματική βία ενδέχεται να ξεκινήσει με ένα απλό χαστούκι ή σπρώξιμο και να εξελιχθεί σε συχνούς και σοβαρούς βίαιους ξυλοδαρμούς και σε ένα φαύλο κύκλο βίας, που σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνει ακόμη και σε φόνο.

Η φρικτή σωματική κακοποίηση των θυμάτων δεν είναι εύκολο να περιγραφεί. Τα επεισόδια μπορεί να είναι πολύ έντονα και τρομακτικά και τα χειρότερα από αυτά παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης του κύκλου κακοποίησης, ο οποίος αναλύεται σε επόμενο κεφάλαιο. Η περισσότερη βία συνήθως προκαλείται από τους άντρες, αν και σε μερικές περιπτώσεις οι γυναίκες προξενούν τον τραυματισμό των αντρών στην προσπάθειά τους να αμυνθούν.

Οι γυναίκες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε μία σωματική πάλη, εφόσον δεν έχουν την δύναμη ή την εκπαίδευση των αντρών που και είναι πιο δυνατοί αλλά και έχουν μάθει από παιδιά πώς να παλεύουν.

Οι κακοποιήσεις που έχουν αναφερθεί από γυναίκες κυμαίνονταν από πολύ μικρές μέχρι και πολύ μεγάλες σε σωματικά αποτελέσματα. Στην πρώτη κατηγορία ανήκαν: ένα χαστούκι, μία ελαφριά γροθιά ή τράβηγμα των μαλλιών. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτές οι μικρές επιθέσεις γρήγορα κλιμακώνονταν σε μεγαλύτερες που μπορεί να περιλάμβαναν: γροθιές στο πρόσωπο και το κεφάλι, κλωτσιές σε όλο το σώμα, φράξιμο της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας, σπρώξιμο και πέταγμα μέσα στο δωμάτιο, σπάσιμο χεριών, καψίματα από σίδερο, τσιγάρα ή καυτά υγρά, βίαιο ξύρισμα του ηβικού τριχώματος, βίαιες σεξουαλικές επιθέσεις, μαχαιρώματα και τραύματα από

πυροβόλα όπλα. Συχνά αναφέρονται επίσης πρησμένα μάτια και μύτες, σπασμένα δόντια και διασεισεις. Χτυπώντας μια φορά την γυναίκα του ένας άντρας, φαίνεται πως γίνεται πιο εύκολο μετά να την ξαναχτυπήσει.

Οι περισσότερες γυναίκες μετά τα επεισόδια κρύβονται, ενώ είναι αξιοθαύμαστη η αντοχή τους στον πόνο. Συνήθως για να παραδεχτεί μία γυναίκα πως κακοποιείται πρέπει να υποστεί κάποια σωματική κακοποίηση. (Walker, 1989)

Σεξουαλική κακοποίηση

Η βία κατά των γυναικών είναι η έσχατη μορφή ανισότητας και είναι δύσκολο να σκεφτούμε μία πράξη κατά των γυναικών που να είναι πιο καταστρεπτική και διαρκής από ότι είναι η σεξουαλική βία. Η σεξουαλική βία – όπως και οι υπόλοιπες βέβαια μορφές - δεν περιορίζονται σε κάποια ιδιαίτερη χώρα ή πολιτισμό, το πρόβλημα όμως λαμβάνει άλλες διαστάσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες και στις πολεμικές ζώνες.

Η σεξουαλική βία, παίρνει διάφορες διαστάσεις και μορφές. Κάποιες από αυτές απαντώνται σε όλες τις πατριαρχικές κοινωνίες διαχρονικά και κάποιες άλλες μορφές εξαρτώνται από τις δομές κάθε επιμέρους κοινωνίας, την κουλτούρα, τη νοοτροπία και τα έθιμα του κάθε λαού και της κάθε εποχής.

Σε όλες τις σύγχρονες πατριαρχικές κοινωνίες, συμπεριλαμβανόμενης και της ελληνικής, συναντώνται οι εξής βασικές μορφές σεξουαλικής βίας: η βία κατά των γυναικών στα πλαίσια της οικογένειας, η κακοποίηση και ο βιασμός, το εμπόριο γυναικών με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση και η σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας. Επιπλέον, μπορούν να προστεθούν η πορνογραφία και η σεξιστική διαφήμιση.

Υπάρχουν μορφές βίας που συναντώνται με ιδιαίτερη έμφαση σε ορισμένες περιοχές, όπως ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων και οι λιθοβολισμοί γυναικών στην Αφρική και στην Ασία, οι θανατώσεις θηλυκών βρεφών στην Ινδία και στην Κίνα και οι αναγκαστικοί γάμοι σε χώρες τις Ασίας.

Οι μορφές βίας κατά των γυναικών εντείνονται σε περιόδους πολιτικών ή κοινωνικό – οικονομικών κρίσεων. Έτσι, κατά τη διάρκεια ή μετά τις εμπόλεμες συρράξεις παρατηρείται έξαρση των ομαδικών βιασμών και της σεξουαλικής δουλείας. Το φαινόμενο της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των γυναικών εντείνεται ιδιαίτερα από την φτώχεια και τον ρατσισμό.

Κατά την Συμεωνίδου (1994), η σεξουαλική κακοποίηση χωρίζεται σε δύο κατηγορίες:

1. στη σεξουαλική παραβίαση χωρίς συνουσία και
2. στη σεξουαλική παραβίαση με επαφή.

Σύμφωνα με την Walker (1989), οι ψυχολόγοι έχουν αναλύσει τη σεξουαλική κακοποίηση σε διαδοχικά στάδια που όμως έχουν μία συνέχεια. Η ψυχολόγος Margie Leidig, η οποία έχει κάνει έρευνες για τις εμπειρίες των γυναικών που είναι σχετικές με την σεξουαλική κακοποίηση, περιλαμβάνει στην μελέτη της τις ακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις: α) αισχρά τηλεφωνήματα, β) κρούσματα από ηδονοβλεψίες, γ) κρούσματα από επιδειξιομανείς, δ) σεξουαλικά πειράγματα στον δρόμο, ε) βιασμοί, στ) σεξουαλικές κακοποιήσεις μικρών κοριτσιών και ζ) αποπλανήσεις και βιασμοί από πρόσωπα που έχουν κοινωνικά επαγγέλματα.

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στον βιασμό και στην κακοποίηση όταν η σεξουαλική πράξη γίνεται μεταξύ ενός ζευγαριού σε επαναλαμβανόμενη βάση. Η πιο προφανής είναι ότι η σεξουαλική δραστηριότητα ανάμεσα στο ζευγάρι μπορεί να είναι απολαυστική μερικές φορές, ιδιαίτερα στην τρίτη φάση του κύκλου κακοποίησης, ο οποίος αναλύεται σε επόμενο κεφάλαιο.

Οι κακοποιημένες γυναίκες δεν μπορούν ποτέ να προβλέψουν πότε το σεξ θα τους είναι ευχάριστο, εξαιτίας της απρόβλεπτης συμπεριφοράς του δράστη.

Πουθενά αλλού η απομόνωση της κακοποιημένης γυναίκας δεν είναι τόσο οδυνηρή, όσο στις σεξουαλικές τις σχέσεις. Συχνά η κακοποιημένη γυναίκα δεν έχει το δικαίωμα να πει τί την ευχαριστεί και τί όχι στις σεξουαλικές σχέσεις της. Η ευχαρίστηση, που οι περισσότερες γυναίκες νιώθουν, είναι η ευχαρίστηση του «να ευχαριστούν τον άντρα τους». Μερικές φορές το σεξ είναι ευχάριστο, μερικές όχι. Συνήθως είναι ένας συμβιβασμός, για να κρατήσουν την βία του δράστη κάτω από κάποιο έλεγχο. Ακόμη παρουσιάζεται συχνή αναφορά ζώων και αντικειμένων, τρίτων προσώπων, στοματικού και πρωκτικού σεξ, καθώς και ασυνήθιστων στάσεων στη σεξουαλική πράξη, στις σχέσεις κακοποίησης. (Walker, 1989, σελ. 138)

Σύμφωνα με την διατριβή της Παπαμιχαήλ (2004), ο συζυγικός βιασμός είναι μία πραγματικότητα που ακόμα δεν έχει γίνει κατανοητή και αποδεκτή από το κοινωνικό σύνολο. Σε πολλές χώρες, επικρατεί η αντίληψη, ότι ένας σύζυγος δεν μπορεί να βιάσει την γυναίκα του, γιατί η σεξουαλική συνένωση των συντρόφων αποτελεί μέρος του συμβολαίου του γάμου.

Κατά τον Thio (2003), ο βιασμός στα πλαίσια του γάμου, είναι η πιο διαδεδομένη μορφή σεξουαλικής κακοποίησης, περισσότερο συνηθισμένος από τον βιασμό στον οποίο ο δράστης είναι κάποιος γνωστός ή άγνωστος του θύματος. Οι περισσότεροι από τους βιασμούς γίνονται με την χρήση σωματικής βίας. Ο βιασμός στα πλαίσια του γάμου έχει αποδοθεί σε δύο πολιτισμικούς παράγοντες: ο πρώτος, είναι η λαϊκή πεποίθηση ότι οι άντρες πρέπει να είναι ανδροπρεπείς, δηλαδή ότι πρέπει να είναι ικανοί να κυριαρχούν πάνω στις γυναίκες και ιδιαίτερα πάνω στις συζύγους τους. Ο άλλος παράγοντας, είναι ο δημοφιλής μύθος, ότι δεν τίθεται θέμα βιασμού στα πλαίσια του γάμου, καθώς οι γυναίκες θεωρούνται ιδιοκτησία των συζύγων τους.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι η σεξουαλική προσβολή και ο σεξουαλικός εξαναγκασμός, τις περισσότερες φορές, συνυπάρχουν με την σωματική κακοποίηση. Αυτό συμβαίνει για δύο κυρίως λόγους: αφενός, εξακολουθούμε στην κουλτούρα μας να θεωρούμε το σεξ και τα θέματα γύρω από αυτό δευτερεύουσας σημασίας και αφετέρου σε μεγάλο βαθμό ο σεξουαλικός εξαναγκασμός στον γάμο – κοινωνικά και νομικά – δεν υφίσταται, δεν γίνεται δεκτός ως έννοια.

Παρόλα αυτά γνωρίζουμε, ότι ο βιασμός αποτελεί ένα βίαιο έγκλημα και όχι απλά ένα σεξουαλικό θέμα συζήτησης. Ο σεξουαλικός εξαναγκασμός μπορεί να προκύψει, χωρίς την άσκηση σωματικής βίας, αλλά υπό την απειλή αυτής και σε αυτό το σημείο υπεισέρχεται η συναισθηματική και ψυχολογική βία. Η πολυγαμία ή η απειλή απιστίας, αποτελούν ισχυρές μεθόδους σεξουαλικού εξαναγκασμού σε πολλούς γάμους και σχέσεις, όπου υπάρχει κακοποίηση. Επίσης, οι ειδικοί πιστεύουν ότι όταν η σεξουαλική προσβολή συνδυάζεται με σωματική κακοποίηση, υπάρχει υψηλός κίνδυνος άσκησης θανατηφόρας βίας στο μέλλον.

Ψυχολογική ή συναισθηματική κακοποίηση

Η ψυχολογική βία δεν είναι φανερή μορφή βίας, συνεπώς είναι πολύ πιο δύσκολα προσδιορίσιμη και μετρήσιμη συγκριτικά με τις άλλες μορφές ενδο - οικογενειακής βίας. Αυτό βέβαια δεν την καθιστά ανώδυνη και δεν μειώνει τις συνέπειές της. Είναι εξίσου επικίνδυνη με τις άλλες μορφές τόσο για την ψυχολογική ακεραιότητα, όσο και για την ίδια την ζωή των γυναικών που είναι θύματά της. Μπορεί να κυμαίνεται από την ταπείνωση και τον εξευτελισμό του θύματος, έως τη σοβαρή ψυχολογική βλάβη και κοινωνική του δυσλειτουργία σε τομείς όπως οι διαπροσωπικές σχέσεις, οι επαγγελματικές επιδόσεις, η ανάληψη πρωτοβουλιών και η διεκπεραίωση υποχρεώσεων. Ακόμη, η ψυχολογική βία περιλαμβάνει την παραμέληση ικανοποίησης και

ανταπόκρισης του δράστη στις συναισθηματικές ανάγκες του θύματος. Η ψυχολογική κακοποίηση, δεν εξελίσσεται πάντοτε σε σωματική βία. Μια σωματικά κακοποιημένη γυναίκα όμως έχει σίγουρα υποστεί ψυχολογική κακοποίηση.

Αξίζει να σημειωθεί πως οι γυναίκες – θύματα ψυχολογικής βίας, έχουν μεγαλύτερη δυσκολία στο να την αναγνωρίσουν ως κακοποίηση και κατά συνέπεια, είναι λιγότερο ικανές στο να αμυνθούν από τις επιθέσεις ψυχολογικής υφής. (Γενική Γραμματεία Ισότητας – Τέλος στη Βία, 2005, σελ. 4 – 5)

Σύμφωνα με τον Herbert (1997), στις συναισθηματικές μορφές κακοποίησης συμπεριλαμβάνονται:

1. η λεκτική ή συναισθηματική επίθεση,
2. ο εγκλεισμός ή περιορισμός,
3. άλλες μορφές κακοποίησης, όπως στέρηση τροφής και ρούχων

Σύμφωνα πάλι με τον ίδιο συγγραφέα στη συναισθηματική παραμέληση συμπεριλαμβάνονται:

1. Η ανεπαρκής παροχή τροφής, η οποία προκαλεί σωματικά, ψυχολογικά ή συναισθηματικά προβλήματα,
2. η ενθάρρυνση ή η ανοχή στην εμφάνιση μιας σοβαρής δυσπροσαρμοστικής (προβληματικής) συμπεριφοράς,
3. άλλες μορφές αμέλειας, όπως η άρνηση παροχής στο παιδί κάποιας απαραίτητης θεραπείας.

Η Παπαμιχαήλ στην διατριβή της (2004), αναφέρεται στις πιο συνηθισμένες συμπεριφορές συναισθηματικής και ψυχολογικής κακοποίησης:

1. Καταστροφή αντικειμένων και επίθεση σε κατοικίδια ζώα. Ενισχύεται το κλίμα τρομοκρατίας και αποτελεί το πέρασμα από τη λεκτική στη σωματική βία.

2. Ο εξαναγκασμός του θύματος για ικανοποίηση των επιθυμιών του δράστη.

3. Ο υπερβολικός έλεγχος, ο περιορισμός και οι απαγορεύσεις.

4. Η παθολογική ζήλια, καχυποψία και αβάσιμες κατηγορίες.

5. Απομόνωση του θύματος από το στενό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, ως μέρος της υπερβολικά ελεγκτικής συμπεριφοράς. Η απομόνωση είναι κοινό χαρακτηριστικό για δράστες και θύματα.

Σε όλα τα ζευγάρια υπάρχει διαφωνία, κριτική, θυμός και λεκτική σύγκρουση. Όμως, η συναισθηματική κακομεταχείριση είναι κάτι διαφορετικό. Υπάρχει στα πλαίσια μιας βίαιης σχέσης και ο στόχος είναι η υποταγή και ο έλεγχος του άλλου. Δεν πρόκειται απλά για μία άσχημη και σκληρή συμπεριφορά, αλλά για μία συμπεριφορά που εξυπηρετεί την ενδυνάμωση της ισχύος του δράστη και την επικράτηση φόβου στην σχέση.

Οι επιθετικές ενέργειες δεν αφήνουν ίχνη και οι μάρτυρες τείνουν να ερμηνεύουν αυτές τις ενέργειες ως μια απλή σύγκρουση μεταξύ του ζευγαριού. Στην πραγματικότητα όμως πρόκειται για μία ψυχρή βία με μομφές και προσβολές.

Η ύπαρξη και η συνέχιση της ψυχολογικής βίας πείθει τα θύματα ότι οι σύντροφοί τους δεν πρόκειται να αλλάξουν και ότι τα ίδια θα πρέπει να παραιτηθούν από την ελπίδα μιας βίαιης σχέσης μαζί τους.

Συγγενείς μορφές της συναισθηματικής και ψυχολογικής κακοποίησης είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός και η λεκτική βία. Η δεύτερη έχει συμβολικό χαρακτήρα. Περιλαμβάνει πράξεις όπως: χυδαιότητες, υποτιμητικά σχόλια, το χτύπημα μιας πόρτας ή το σπάσιμο ενός αντικειμένου και μία νεκρική σιγή από την πλευρά του δράστη. Μερικές φορές η απειλή δεν χρειάζεται να είναι λεκτική για να είναι αποτελεσματική. Ενδεικτικά, αναφέρονται ως συμπεριφορές λεκτικής βίας οι εξής:

1. οι ρητές, σαφείς απειλές βίας,
2. οι έμμεσες απειλές βίας και

3. ο πνευματικός υποβιβασμός. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Πολλές φορές, η λεκτική επίθεση δρώντας υπόγεια και εσωτερικά, χωρίς να την διακρίνει η εκρηκτική βαρβαρότητα της σωματικής ή σεξουαλικής βίας, πλήττει σε μεγαλύτερο βαθμό το θύμα. Η λεκτική και η ψυχολογική βία στο ζευγάρι συχνά καλύπτονται ή παρουσιάζονται ως κάτι συνηθισμένο. Εμφανίζεται ύπουλα και δεν υπάρχει ποτέ ανοιχτή σύγκρουση. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι όπως και στην περίπτωση της σωματικής βίας, έτσι και η λεκτική επιθετικότητα συνδέεται θετικά με την χρήση αλκοόλ. Αντίθετα τα κοινωνικό – δημογραφικά χαρακτηριστικά του δράστη και του θύματος, όπως η εθνικότητα και η κοινωνικό – οικονομική θέση, δεν επηρεάζουν την εκδήλωσή της.

Οικονομική αποστέρηση

Σύμφωνα με τη Walker (1989), πολλοί άνθρωποι πιστεύουν πως ο ακρογωνιαίος λίθος στη μετατροπή των κακοποιημένων γυναικών σε θύματα είναι οικονομικός. Υποστηρίζουν δηλαδή, πως αν αυτές οι γυναίκες ήταν οικονομικά ανεξάρτητες, δεν θα παρέμεναν στις σχέσεις κακοποίησής τους. Το χρήμα δεν προστατεύει τις γυναίκες από την κακοποίηση. Η εικόνα της κακοποιημένης γυναίκας που προέρχεται από ανώτερη τάξη είναι δύσκολο να κατανοηθεί από τους περισσότερους ανθρώπους.

Σπάνια η γυναίκα αισθάνεται την οικονομική σταθερότητα, ακόμα και όταν είναι οικονομικά ανεξάρτητη. Είναι αρκετά ενδιαφέρον ότι οι γυναίκες που περισσότερο αποφασίζουν να φύγουν από το σπίτι τους, είναι εκείνες που υποστηρίζονται από την πρόνοια, γιατί ξέρουν ότι αν ακολουθήσουν τις νόμιμες διαδικασίες, η πολιτεία θα υποστηρίξει οικονομικά εκείνες και τα παιδιά τους.

Παρά το γεγονός ότι οι παντρεμένες γυναίκες είναι πιο συχνά καταπιεσμένες από τις ελεύθερες, ενθαρρύνονται να μείνουν παντρεμένες για

οικονομικούς λόγους, ακόμη και αν κακοποιούνται. Τα οικονομικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν με δύο τρόπους σε μία σχέση κακοποίησης: ο ένας τρόπος είναι να παγιδευτεί η γυναίκα στη σχέση από τον φόβο πως θα γίνει φτωχή και ο δεύτερος, είναι να χρησιμοποιηθεί το χρήμα σαν όπλο καταναγκασμού. (Walker, 1989, σελ. 148)

Η οικονομική αποστέρηση είναι μία μορφή ελέγχου, της οποίας η φύση μπορεί να είναι είτε ψυχολογική είτε σωματική. Είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για τις γυναίκες που ασχολούνται μόνο με τα οικιακά, εφόσον δεν έχουν άλλα έσοδα και αισθάνονται μία μόνιμη εξάρτηση από του άλλους.

Οι δράστες κακοποιήσεων έχουν συχνά ένα ιστορικό οικονομικής αστάθειας. Συχνά, η χρήση των οικονομικών, ως εργαλείο καταπίεσης, έχει ως αποτέλεσμα την άρνηση βασικών αναγκών. Οι άντρες θυμώνουν με τις γυναίκες τους και αρνούνται να δώσουν χρήματα για νοίκι, φάρμακα ή ρούχα.

Μία άλλη καταναγκαστική οικονομική κατάσταση συμβαίνει, όταν ο άνδρας δεν εργάζεται και πρέπει το ζευγάρι ή ακόμα χειρότερα ολόκληρη η οικογένεια, να ζήσει από τα έσοδα της γυναίκας. (Walker, 1989, σελ. 151)

Παρόλα τα παραπάνω, τα χρήματα δεν μαλακώνουν τον πόνο μιας κακοποιημένης γυναίκας, δεν ελαττώνουν την ψυχολογική πίεση που βιώνει και δεν την κάνουν να ξεχνά, όλα όσα βιώνει μέσα στη βίαιη σχέση που έχει αναγκαστεί να ζει.

Οικογενειακές συγκρούσεις

Τα περισσότερα κορίτσια ονειρεύονται να ζήσουν σε μία οικογένεια του τύπου «και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα!». Ιδιαίτερα αυτό είναι το όνειρο των κακοποιημένων γυναικών. Αλλά όπως και στους άλλους τομείς της κακοποίησης, έτσι και η οικογενειακή θαλπωρή κάποια στιγμή διαταράσσεται.

Οι κακοποιημένες γυναίκες δεν υποφέρουν πάντα μόνες. Αν η οικογένεια δεν είναι διασκορπισμένη, η κακοποίηση δεν μπορεί να κρατηθεί για πάντα μυστική.

Οι γυναίκες μαθαίνουν από μικρά κορίτσια ότι δεν πρέπει να διαλύουν την οικογένειά τους και πως οι χωρισμένες γυναίκες φταίνε για την αποτυχία του γάμου τους. Η απόφαση για τη διακοπή ενός βίαιου γάμου δεν είναι μέσα στις δυνατότητες που μαθαίνει η κοινωνία ότι υπάρχουν για μία κοπέλα.

Όλα ξεκινούν από την παιδική ηλικία, όπου τα παιδιά διδάσκονται ορισμένα πιστεύω για την βία και όταν χρησιμοποιούν οι γονείς καταναγκαστικές μεθόδους για την πειθαρχία των παιδιών, τα κάνουν να αποδέχονται τη βία στις σχέσεις τους. Έτσι τα άτομα που έχουν κακοποιηθεί, μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τη βία για να πετύχουν αυτό που θέλουν.

Η κακοποίηση θεωρείται συνήθως, ως αποδεκτή συμπεριφορά όταν ονομάζεται «σκληρή πειθαρχία». Από τη σκοπιά του δράστη αυτό θεωρείται επιτρεπτό, αν βοηθά στην επίτευξη ενός στόχου. Από τη σκοπιά του θύματος η «πειθαρχία», είναι αποδεκτή αν αισθάνεται ότι της αξίζει ή ότι θα έχει κάποιο όφελος. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα όμως, είναι αναγκαία περισσότερη βία, ώστε να υπάρξουν τα ίδια αποτελέσματα.

Οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες έχουν παιδιά. Σε ένα ασυνήθιστα μεγάλο ποσοστό οι γυναίκες αυτές έμειναν έγκυος και παντρεύτηκαν για αυτό τον λόγο. Ταυτόχρονα οι απόψεις των κακοποιημένων γυναικών είναι παραδοσιακές και μένουν με τους δράστες μόνο και μόνο για να μη διαλύσουν το σπίτι και την οικογένειά τους.

Η παρουσία των παιδιών στο σπίτι επηρεάζει την συχνότητα των κύκλων κακοποίησης. Ο αριθμός των σοβαρών επεισοδίων και ο αριθμός των κύκλων φαίνεται να αυξάνει σε τρεις συγκεκριμένες περιόδους: η πρώτη είναι στην διάρκεια της εγκυμοσύνης, που εμφανίζεται μία γρήγορη κλιμάκωση σωματικής βίας στην γυναίκα, η δεύτερη περίοδος εμφανίζεται όταν υπάρχουν βρέφη και μικρά παιδιά στο σπίτι και η Τρίτη περίοδος είναι όταν τα παιδιά

μπουν στην εφηβεία, όπου οι έφηβοι δεν μπορούν να παραμείνουν ουδέτεροι στους καυγάδες των γονιών τους. Οι έφηβοι έρχονται αντιμέτωποι να πάρουν το μέρος κάποιου και έχουν ανάμικτα συναισθήματα. Θέλουν να προστατεύσουν την μητέρα τους, αλλά αισθάνονται πώς της αξίζει η κακομεταχείριση, αφού όπως νιώθουν είναι ανίκανη να τους προστατεύσει και τους έχει αφήσει στο έλεος των δραστών. (Walker, 1989)

Όλες οι μορφές κακοποίησης που μπορούν να εξασκηθούν πάνω σε ένα άτομο από οικείο πρόσωπο, μπορούν να έχουν μακροχρόνιες επιπλοκές. Είναι σημαντικό οι γιατροί, οι σύμβουλοι και όλοι όσοι βοηθούν τις καταστάσεις αυτές, να μην ξεχνούν ότι η ψυχολογική βία είναι δυσκολότερο να αναγνωριστεί, είναι συχνή και έχει ανάλογες επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία του θύματος.

ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η συνθετότητα του φαινομένου της κακοποίησης των γυναικών από τους συζύγους/συντρόφους τους, καθώς και η επίδραση πολλών παραγόντων στην ερμηνεία της συμπεριφοράς του δράστη και του θύματος, συνέβαλαν στην δημιουργία στερεοτυπικών αντιλήψεων που κινούνται στη σφαίρα της μυθολογίας. Οι μύθοι αυτοί, καταφέρνουν να επιδρούν εφησυχαστικά στα μέλη της κοινωνίας, μειώνοντας το αίσθημα του φόβου και της ατομικής ευπάθειας.

Οι μύθοι, που αφορούν στην κακοποίηση της γυναίκας από το σύντροφο/σύζυγό της, σύμφωνα με την Παπαμιχαήλ (2004, σελ. 30) περιστρέφονται γύρω από τρία επίπεδα βαθιά συνδεδεμένα μεταξύ τους:

1. μύθοι που συνδέονται με το φαινόμενο και τις αιτίες εκδήλωσής του,
2. μύθοι που αφορούν στη γυναίκα – θύμα μιας σχέσης κακοποίησης και
3. μύθοι που αφορούν στον άνδρα – δράστη πράξεων βίας κατά της συντρόφου του.

Οι κυριότεροι μύθοι που συνδέονται γενικά με το φαινόμενο της κακοποίησης των γυναικών είναι οι ακόλουθοι:

1) «Το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας δεν είναι ένα φαινόμενο που έχει ανησυχητικές διαστάσεις, εμφανίζεται μόνο σε ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού και για αυτό δεν θα πρέπει να μας απασχολήσει σοβαρά».

Αναμφισβήτητα η γνώση γύρω από την πραγματική διάσταση του φαινομένου είναι μία διαδικασία εξαιρετικά δύσκολη εξαιτίας της ιδιωτικής φύσης της σχέσης, του υψηλού σκοτεινού αριθμού των περιστατικών και της σπάνιας αναγνώρισης της ενδο - οικογενειακής

βίας. «Στοιχεία είναι δύσκολο να συλλεχθούν γιατί η κακοποίηση γίνεται νύχτα, στο σπίτι, χωρίς μάρτυρες». (Walker, 1989, σελ. 41)

2) «Τα θρησκευτικά πιστεύω περιορίζουν την κακοποίηση».

Πολλές γυναίκες εγκατέλειψαν τη θρησκεία τους αφού τα θρησκευτικά τους πιστεύω δεν τις προστάτευσαν, ούτε τις βοήθησαν. Άλλες θεωρούν ότι ο Θεός είναι αυτός που τις βοηθάει να υπομείνουν τα βάσανά τους και αυτό τους δίνει ανακούφιση. (Walker, 1989, σελ. 45)

3) «Η καταχρηστική συμπεριφορά συχνά παύει να επισυμβαίνει από μόνη της».

Αρκετοί άνδρες με το πέρασμα του χρόνου μπορεί να μειώσουν το επίπεδο της βίαιης συμπεριφοράς. Ακόμα όμως και αν εκλείψει η σωματική κακοποίηση, η ψυχολογική και η λεκτική συνεχίζουν ώστε να διατηρηθεί ο έλεγχος και η κυριαρχία του άνδρα στην γυναίκα. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

4) «Η αστυνομία μπορεί να προστατεύσει τις κακοποιημένες γυναίκες».

Μέσα από έρευνες έχει φανεί ότι οι γυναίκες δεν πιστεύουν ότι αυτό είναι αληθινό, αφού όπως οι ίδιες αναφέρουν μόλις έφευγαν οι αστυνομικοί, η κακοποίηση συνεχιζόταν με μεγαλύτερη δύναμη. (Walker, 1989, σελ. 48)

5) «Η ψυχοθεραπεία αποτελεί αποτελεσματικότερη θεραπεία από ότι η φυλακή».

Η ψυχοθεραπεία πολλές φορές επιλέγεται ως εναλλακτική μέθοδος έκτισης ποινής, αν και θεωρείται πολλή δύσκολη η ολοσχερής διακοπή της ψυχολογικής κακοποίησης. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

6) «Η κακοποίηση αποτελεί ιδιωτική, οικογενειακή υπόθεση».

Η κακοποίηση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ιδιωτική υπόθεση. Αντιθέτως αφορά όλο το κοινωνικό σύνολο αφού μέσω αυτής η γυναίκα στερείται βασικά δικαιώματα και συμβάλλει στην διαίωνιση της βίας. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

7) «Μακροχρόνιες σχέσεις κακοποίησης μπορούν να αλλάξουν προς το καλύτερο».

Οι σχέσεις που έχουν ξεκινήσει με δείγματα κακοποίησης και στηρίζονται στην ισχύ του άνδρα πάνω στην γυναίκα είναι αδύνατο να μετατραπούν σε μία σχέση ισότητας. Η καλύτερη ελπίδα για αυτά τα ζευγάρια είναι να διακόψουν την σχέση τους. (Walker, 1989, σελ. 50)

8) «Τα παιδιά χρειάζονται τον πατέρα τους ακόμα και αν αυτός είναι βίαιος».

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι μία ιδανική οικογένεια περιλαμβάνει και τους δύο γονείς. Ο μύθος αυτός διαλύεται όταν τα παιδιά γίνονται θύματα κακοποίησης, αφού από μόνα τους επιζητούν να ζήσουν με τον ένα από τους δύο. (Walker, 1989, σελ. 52)

9) «Δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη ερμηνεία αναφορικά με το φαινόμενο της κακοποίησης».

Δεν είναι δυνατό να υποστηριχτεί κάποια ερμηνεία έναντι άλλης, αφού πρόκειται για ένα περίπλοκο ζήτημα όπου εμπλέκεται το άτομο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

10) «Η καταχρηστική συμπεριφορά εμφανίζεται μόνο σε δυσλειτουργικές οικογένειες».

Η δυσλειτουργία στην οικογένεια είναι ένα χαρακτηριστικό που μπορεί να εμφανιστεί παράλληλα με τη βίαιη συμπεριφορά χωρίς να θεωρείται καθ'αυτός αιτιολογικός παράγοντας. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

11) «Άνδρες και γυναίκες χρησιμοποιούν τη βία κατά των συντρόφων τους στον ίδιο βαθμό».

Από διάφορα δεδομένα επιδημιολογικών ερευνών βγαίνει συμπέρασμα ότι άνδρες και γυναίκες εμπλέκονται με την ίδια συχνότητα σε βίαιες επιθέσεις. Όλες οι ενδείξεις όμως τείνουν προς την κατεύθυνση ότι ο άνδρας είναι αυτός

που στις περισσότερες περιπτώσεις χρησιμοποιεί βία. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 31)

12) «Η κακοποίηση αφορά άτομα χαμηλής οικονομικής θέσης ή άτομα που ανήκουν σε μειονότητες».

Είναι γεγονός ότι οι γυναίκες από τις φτωχότερες τάξεις έρχονται πιο συχνά σε επαφή με κοινωνικές υπηρεσίες κι έτσι τα προβλήματά τους γίνονται πιο φανερά συγκριτικά με τις πιο πλούσιες που δεν θέλουν να κοινωνικοποιήσουν την κακοποίησή τους. Επίσης όποιας καταγωγής και αν είναι μία γυναίκα μπορεί να πέσει σε παρόμοιο βαθμό, θύμα κακοποίησης. (Walker, 1989, σελ.44)

13) «Η χρήση αλκοόλ και τοξικών ουσιών, οδηγούν τον δράστη στη βίαιη συμπεριφορά».

Πρόκειται για ένα αμφιλεγόμενο πεδίο με πολυάριθμες έρευνες και αντιφατικά ευρήματα. Είναι λογικό πάντως, να υποθέσουμε πως το αλκοόλ μπορεί να χαρακτηριστεί ως παράγοντας ενίσχυσης βίαιων συμπεριφορών, όπως και το ότι οι κακοποιημένες γυναίκες κατηγορούν τη χρήση διάφορων ουσιών ως αίτιο για την κακοποίηση που δέχονται. Παρόλα αυτά χρειάζεται πολύ μελέτη ακόμα για να βρεθεί η σχέση ανάμεσα στη χρήση αλκοόλ/τοξικών ουσιών και κακοποίησης. (Walker, 1989, σελ.47)

Οι κυριότεροι μύθοι που αφορούν στη γυναίκα – θύμα μιας σχέσης κακοποίησης είναι οι ακόλουθοι:

1) «Η κακοποιημένη γυναίκα θα είναι σε όλη της τη ζωή κακοποιημένη».

Αυτός ο μύθος είναι ένας από τους λόγους που οι γυναίκες δεν φεύγουν από τη σχέση κακοποίησης. Πιστεύουν πως όλοι οι μετέπειτα άνδρες με τους οποίους θα συνάψουν σχέσεις, θα τις κακοποιούν το ίδιο, με αποτέλεσμα να προτιμούν να μένουν μόνες, αν καταφέρουν να χωρίσουν από τον πρώτο σύζυγό τους.

2) «Οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν να σταματήσουν τη βία του συζύγου/συντρόφου τους, αν αλλάξουν την συμπεριφορά τους».

Οι άνδρες θέλοντας να νομιμοποιήσουν τη βία χρησιμοποιούν τον μύθο αυτό σαν άλλοθι και οι γυναίκες το δέχονται, έχοντας έντονο αίσθημα ενοχής για όσα υφίστανται. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

3) «Οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούν να αφήσουν το σπίτι τους όποτε θέλουν».

Οι γυναίκες δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα και την ελευθερία λόγω της – μεγάλου βαθμού – ψυχολογικής τους αδυναμίας. Μία κακοποιημένη γυναίκα δεν είναι ελεύθερη να πάψει να είναι θύμα, εκτός αν έχει κάποια βοήθεια και υποστήριξη. (Walker, 1989, σελ. 51)

4) «Οι κακοποιημένες γυναίκες μεγαλοποιούν τα συμβάντα καταχρηστικής συμπεριφοράς».

Οι συνέπειες της βίας , σε όλους τους τομείς, αποδεικνύουν την πραγματική διάσταση του φαινομένου. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

5) «Οι κακοποιημένες γυναίκες προκαλούν την κακοποίησή τους και συνεπώς είναι υπεύθυνες για αυτή και την αξίζουν».

Η βία συμπεριφορά λαμβάνει χώρα, ανεξάρτητα από τις πράξεις ή τα λεγόμενα της γυναίκας. Πολλοί άνδρες θέλοντας να δικαιολογήσουν την πράξη τους χρησιμοποιούν αυτό το μύθο. (Walker, 1989, σελ. 50)

6) «Οι γυναίκες που παραμένουν σε μία σχέση κακοποίησης είναι είτε παράφρονες, είτε μαζοχίστριες, διαφορετικά θα εγκατέλειπαν το βίαιο σύντροφό τους και θα διέλυαν τη σχέση τους».

Οι λόγοι για τους οποίους κάποιες γυναίκες δεν διαλύουν τη σχέση κακοποίησης είναι πολλοί. Κάποιοι από αυτούς είναι η οικονομική εξάρτηση από το σύζυγό τους, ο φόβος αντιποίνων, η εμφάνιση ψυχικών διαταραχών, η πολιτισμική αποδοχή βίας και άλλοι. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

7) «Οι κακοποιημένες γυναίκες έχουν χαμηλή μόρφωση και μειωμένες επαγγελματικές γνώσεις».

Οι περισσότερες γυναίκες – θύματα έχουν παραδοσιακές αντιλήψεις σε σχέση με το ρόλο της γυναίκας μέσα στην οικογένεια. Με προσωπική τους απόφαση παραμένουν στο σπίτι να φροντίζουν το σύντροφο ή τα παιδιά τους, χωρίς αυτό τελικά να βοηθήσει στη μείωση της κακοποίησής τους. Πολλές γυναίκες με πραγματικά επιτυχημένες καριέρες έλεγαν πως ήταν διατεθειμένες να εγκαταλείψουν την δουλειά τους, ώστε να ζήσουν μία πιο ήρεμη ζωή. (Walker, 1989, σελ. 45)

Οι κυριότεροι μύθοι που αφορούν στον άνδρα – δράστη πράξεων βίας κατά της συζύγου του, είναι οι ακόλουθοι:

1) «Οι δράστες κακοποίησης είναι πνευματικά διαταραγμένα άτομα».

Οι δράστες παρουσιάζουν πολλά είδη προσωπικών διαταραχών, χωρίς όμως αυτές να μπορούν να χαρακτηριστούν ψυχοπαθολογικές. Ο μύθος αυτός υποδηλώνει ότι μόνο οι ψυχικά διαταραγμένες προσωπικότητες εκδηλώνουν βία, προκειμένου να διατηρηθεί ανέπαφη η εξιδανικευμένη εικόνα της οικογένειας. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 40)

2) «Οι δράστες δεν αγαπούν τις γυναίκες τους».

Οι δράστες όταν δεν κακοποιούν είναι ευγενικοί, τρυφεροί, χαριτωμένοι, περιποιητικοί, ελκυστικοί και ευαίσθητοι προς τις γυναίκες τους και αυτή η αγάπη που τους δείχνουν είναι που τις συγκρατεί στις σχέσεις κακοποίησης. (Walker, 1989, σελ. 49)

3) «Οι δράστες είναι βίαιοι σε όλες τις σχέσεις τους».

Οι περισσότεροι άνδρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους, γενικά, δεν είναι βίαιοι σε άλλους τομείς της ζωής τους, αν και υπάρχει ένα μικρό ποσοστό το οποίο μπορεί να κακοποιήσει τον οποιονδήποτε. (Walker, 1989, σελ. 46)

4) «Οι δράστες δεν μπορούν να ελέγξουν τον θυμό τους».

Συνήθως η καταχρηστική συμπεριφορά μπορεί να αποφευχθεί, αν το άτομο το θελήσει, ενώ ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις όπου το άτομο δεν είχε τον απόλυτο έλεγχο των πράξεών του. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 41)

5) «Οι δράστες είναι αποτυχημένοι στην επαγγελματική τους ζωή».

Έχει υποστηριχθεί πως οι άνδρες που αισθάνονται λιγότερο ικανοί από τις γυναίκες τους, καταφεύγουν στη βία. Παρόλα αυτά έχει αποδειχθεί μέσα από έρευνες ότι πολλοί επιτυχημένοι άνδρες κακοποιούν επίσης τις γυναίκες τους. (Walker, 1989, σελ. 46)

6) «Τα άτομα που υπήρξαν θύματα κακοποίησης στην παιδική τους ηλικία, εξελίσσονται σε βίαιους συζύγους/συντρόφους».

Έρευνες δείχνουν ότι ενήλικες που παρουσιάζουν βίαιη συμπεριφορά, έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν μεγαλώσει σε ανάλογο περιβάλλον. Ωστόσο, δεν μπορεί να εγκαθιδρυθεί μία τέτοια αιτιοκρατική σχέση μεταξύ κακοποίησης σε παιδική και ενήλικη ζωή. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

7) «Ένας δράστης είναι πάντα δράστης».

Δεν έχει αποδειχθεί ακόμα κάτι τέτοιο αν και η ψυχοκοινωνική θεωρία της βίας δείχνει ότι οι δράστες μπορούν να επαναλάβουν τη βίαιη συμπεριφορά τους οποιαδήποτε στιγμή. (Walker, 1989, σελ. 50)

8) «Οι δράστες φανερώνουν τη βιαιότητά τους μετά το γάμο».

Συνήθως η αυταρχικότητα του δράστη φαίνεται από την αρχή μιας σχέσης απλά αυτό γίνεται σε πιο ήπια μορφή. (Walker, 1989, σελ. 51)

9) «Ένας δράστης δέρνει επίσης και τα παιδιά του».

Αυτός ο μύθος έχει κάποια πραγματική βάση. Ένα μεγάλο ποσοστό των δραστών χτυπάει ή κακοποιεί σεξουαλικά και τα παιδιά του. (Walker, 1989, σελ. 49)

ΕΠΙΚΤΗΤΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΚΑΙ Η ΚΥΚΛΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Επίκτητη Αδυναμία

Η εμφάνιση και η παγίωση των διάφορων μύθων που σχετίζονται με την κακοποίηση των γυναικών αποτελούν το αποτέλεσμα της άγνοιας και της αδυναμίας κατανόησης της κατάστασης στην οποία περιέρχεται μία τέτοια γυναίκα. Η Walker στο βιβλίο της «Η κακοποιημένη γυναίκα» περιγράφει, πώς μία γυναίκα μετατρέπεται σε θύμα. Η παραμονή της σε μία τέτοια σχέση δεν αποτελεί επιλογή και η φυγή δεν είναι εύκολη υπόθεση. Οι αλλοιώσεις της προσωπικότητάς της στερούν από την γυναίκα τη δυνατότητα να αντισταθεί. Η ίδια συγγραφέας διατυπώνει μία ψυχολογική εξήγηση για το φαινόμενο της παραμονής των γυναικών, για χρόνια, στη σχέση κακοποίησης. Υποστηρίζει ότι η κακοποιημένη γυναίκα, σταδιακά, μετατρέπεται σε παθητικό αποδέκτη βίας και αισθάνεται ανήμπορη να αντιδράσει.

Παραδοσιακά, η οικογένεια έχει αντιμετωπιστεί σαν μια όαση γαλήνης μέσα σε ένα βίαιο κόσμο. Τελευταία, γίνεται όλο και πιο φανερό πως η οικογένεια δεν είναι το αναμενόμενο γαλήνιο καταφύγιο. Αντίθετα είναι συχνά εύφορο έδαφος για την ανάπτυξη επιθετικότητας.

Πολλές από τις κακοποιημένες γυναίκες, συνεχίζουν τις σχέσεις τους, εξαιτίας οικονομικής και κοινωνικής εξάρτησης. Έχουν μεγαλώσει με την νοοτροπία ότι πρέπει να διατηρήσουν την οικογένειά τους με οποιοδήποτε κόστος, με αποτέλεσμα η οικογένεια να γίνεται για αυτές η ίδια τους η ζωή.

Και ο δράστης αλλά και η κακοποιημένη γυναίκα φοβούνται πως δεν θα μπορέσουν να ζήσουν χωριστά για αυτό και συνεχίζουν αυτή τη «προβληματική» σχέση.

Η περιοχή της έρευνας, σύμφωνα με την Walker (1989, σελ. 67), που αφορά την ενίσχυση σε μικρή ηλικία εκείνων των αντιδράσεων, οι οποίες οδηγούν σε παθητική συμπεριφορά, ονομάζεται επίκτητη αδυναμία.

Η θεωρία αυτή, σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα, περιέχει τρία βασικά συστατικά: πληροφορίες γύρω από αυτό που θα συμβεί, σκέψη ή νοητική αναπαράσταση αυτού που θα συμβεί και στάση απέναντι σε αυτό που συμβαίνει. Στο δεύτερο συστατικό, δηλαδή στη νοητική αναπαράσταση συμβαίνει η λαθεμένη προσδοκία ότι η αντίδραση και το αποτέλεσμα είναι ανεξάρτητα και έχουν την αφετηρία τους οι νοητικές και συναισθηματικές διαταραχές. Εδώ επίσης εμφανίζεται και το φαινόμενο της επίκτητης αδυναμίας. Αν το άτομο πιστεύει πως έχει τον έλεγχο αντίδρασης – αποτελεσμάτων, ακόμα και αν δεν το έχει, η συμπεριφορά του δεν επηρεάζεται.

Από τη στιγμή που δεν πιστεύουμε ότι μπορούμε να ελέγξουμε αυτό που μας συμβαίνει, είναι πολύ δύσκολο να πιστέψουμε ότι μπορούμε να το επηρεάσουμε, ακόμα κι αν αργότερα διαπιστώσουμε ένα θετικό αποτέλεσμα. Έτσι και οι κακοποιημένες γυναίκες πιστεύουν ότι είναι αδύναμες, η αντίληψη αυτή γίνεται πραγματικότητα και μετατρέπονται σε παθητικές και υπάκουες γυναίκες. Η συμπεριφορά των κακοποιημένων γυναικών καθορίζεται από την δική τους αρνητική αντίληψη του τί μπορούν και τί δεν μπορούν να κάνουν και όχι από τις πραγματικές τους δυνατότητες.

Η αδυναμία αυτή, μειώνει την ικανότητα του ανθρώπου να αντιμετωπίζει και να λύνει διάφορα προβλήματα. Γυναίκες που έχουν μάθει να δέχονται την κακοποίηση σαν τρόπο ζωής, έχουν μάθει ότι δεν μπορούν να επηρεάσουν τη επιβολή της. Είναι επίσης πιθανό, η αδυναμία να αποκτάται από μία σχετική συνέχεια, δηλαδή από την ατομική ανάπτυξη της προσωπικότητας της κάθε κακοποιημένης γυναίκας. Έπειτα από συνεχή κακοποίηση οι γυναίκες

καταλήγουν να έχουν παθητική συμπεριφορά και πιστεύουν πως είναι ανίκανες για οτιδήποτε.

Αποτέλεσμα της επίκτητης αδυναμίας μπορεί να είναι η κατάθλιψη και η μεταβολή της αντίληψης της γυναίκας σχετικά με τις συνέπειες της βίας. Οι κακοποιημένες γυναίκες χρειάζεται να «διδασχτούν» για να αλλάξουν τη στάση της αναμενόμενης αποτυχίας και να αντιστραφούν οι αρνητικές τους αντιλήψεις. Χρειάζεται να καταλάβουν τι σημαίνει επιτυχία, να οπλιστούν με θάρρος, να δοκιμάζουν νέες και πιο αποτελεσματικές αντιδράσεις ώστε να καταφέρουν να ελέγξουν τη ζωή τους και να την κάνουν καλύτερη. (Walker, 1989, σελ. 65 - 75)

Κυκλική θεωρία της βίας

Μία από τις πιο εντυπωσιακές ανακαλύψεις που έγιναν ήταν η κυκλική θεωρία της βίας, σύμφωνα με την οποία μπορούμε να εξηγήσουμε το πώς οι κακοποιημένες γυναίκες μετατρέπονται σε θύματα, πώς αποκτούν το αίσθημα αδυναμίας και γιατί δεν προσπαθούν να ξεφύγουν. Η κυκλική αυτή θεωρία εμφανίζεται σε τρεις φάσεις, όπου η κάθε μία από αυτές χαρακτηρίζεται από διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Φάση πρώτη: «Δημιουργία της έντασης»

Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης, συμβαίνουν επεισόδια κακοποίησης μικρής σημασίας, όπου η γυναίκα μπορεί να τα ελέγξει. Προσπαθεί να ηρεμήσει τον δράστη, γίνεται περιποιητική και του δείχνει ότι εκείνος έχει δίκιο. Αν το επεισόδιο αποφευχθεί, τότε όλα θα είναι καλά. Αν όμως γίνει το αντίθετο, τότε νιώθει ένοχη και αποδέχεται την υπευθυνότητα για την επίθεση. Η κακοποιημένη γυναίκα, σε αυτό το σημείο, αρνείται ότι έχει θυμώσει, δικαιολογεί τον σύζυγό της και πολλές φορές τον καλύπτει κιόλας.

Είναι φυσικό επακόλουθο ότι αυτά τα επεισόδια θα κλιμακωθούν σε βαρύτερα και οι κακοποιημένες γυναίκες το γνωρίζουν αυτό, χωρίς να προσπαθούν να το αλλάξουν. Αρνούνται και πάλι την κατάσταση και πιστεύουν ότι έχουν κάποιο έλεγχο πάνω στη συμπεριφορά των δραστών.

Ο δράστης ξέρει ότι μία τέτοια συμπεριφορά δεν είναι ανεκτή δημόσια, αν και η κοινωνία σε πολλές περιπτώσεις ενισχύει την πίστη του στο δικαίωμα να εξουσιάζει την γυναίκα του.

Πολλά ζευγάρια καταφέρνουν να μείνουν σε αυτή τη πρώτη φάση, για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Πολλές γυναίκες απομάκρυναν τους γονείς ή τους άλλους συγγενείς τους, ώστε να μην αντιληφθούν την κατάσταση που βιώνουν μέσα στο σπίτι τους, ενώ γνωρίζουν ότι ο δράστης είναι ικανός για ακόμα μεγαλύτερη κακοποίηση.

Στο διάστημα της πρώτης αυτής φάσης, και ο δράστης αλλά και το θύμα βιώνουν συναισθήματα καταπίεσης και θυμού. Τα μικρά αυτά επεισόδια γίνονται ολοένα και συχνότερα, ενώ η γυναίκα - θύμα αντιλαμβάνεται ότι δεν μπορεί να κρατήσει πλέον τις ισορροπίες. Η ένταση ανάμεσά τους γίνεται αφόρητη. (Walker, 1989)

Φάση δεύτερη: «Η έκρηξη»

Η δεύτερη φάση χαρακτηρίζεται από την ανεξέλεγκτη έκρηξη των εντάσεων που έχουν δημιουργηθεί στην πρώτη φάση που μόλις περιγράψαμε. Αυτή η φάση, χαρακτηρίζεται από την έλλειψη ελέγχου και τα σοβαρά επεισόδια κακοποίησης. Ο δράστης δεν καταλαβαίνει τι κάνει, ενώ έχουν ξεφύγει από κάθε έλεγχο οι πράξεις του και ο θυμός του είναι τόσο μεγάλος που τον τυφλώνει.

Υπάρχουν φορές που οι κακοποιημένες γυναίκες μπορεί να προκαλέσουν ένα επεισόδιο της φάσης αυτής, χωρίς να το καταλαβαίνουν. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν το ζευγάρι έχει περάσει μία μεγάλη περίοδο έντασης. Οι γυναίκες – θύματα γνωρίζουν πως πλησιάζει η έκρηξη και την προκαλούν άθελά τους, προκειμένου να περιμένουν να συμβεί από μόνη της. Η αναμονή αυτή της

δεύτερης φάσης, προκαλεί σοβαρό ψυχολογικό στρες, άγχος, κατάθλιψη, αϋπνία, έλλειψη όρεξης, καθώς και τα αντίθετα, δηλαδή υπνηλία, υπερβολικό φαγητό και σταθερή αίσθηση κούρασης. Σύμφωνα με τις γυναίκες, μόνο οι δράστες μπορούν να σταματήσουν τη δεύτερη φάση.

Οι κακοποιημένες γυναίκες, κατά τη διάρκεια του επεισοδίου κακοποίησης, δεν προκαλούν τον δράστη παραπάνω και πιστεύουν πως απλά δεν υπακούει στη λογική του. Σκεπτόμενες αυτό, δεν αντιστέκονται και προσπαθούν να μείνουν ήρεμες. Όταν η επίθεση τελειώσει, ακολουθείται, συνήθως, ένα αρχικό σοκ, μία άρνηση και μία δυσπιστία για ότι έχει πραγματικά συμβεί. Οι περισσότερες γυναίκες δεν ζητούν βοήθεια μετά από αυτές τις επιθέσεις, εκτός αν έχουν τραυματιστεί πολύ άσχημα.

Η δεύτερη φάση του κύκλου είναι και η συντομότερη. Συνήθως διαρκεί από δύο έως είκοσι τέσσερις ώρες, αν και έχουν αναφερθεί περιπτώσεις σταθερής περιόδου τρόμου μίας εβδομάδας ή και περισσότερο.

Οι κακοποιημένες γυναίκες, υποστηρίζουν πως νιώθουν ότι κανείς δεν μπορεί να τις προστατεύσει από τη βία των αντρών τους. Για αυτό το λόγο, είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς πως μόλις η γυναίκα γίνει καλά, ξαναγυρίζει δίπλα στον άνθρωπο που της προξένησε τέτοια τραύματα. (Walker, 1989)

Φάση τρίτη: «Ευγενική και μεταμελημένη συμπεριφορά»

Η τρίτη φάση χαρακτηρίζεται από υπερβολική αγάπη, ευγένεια και μεταμελημένη συμπεριφορά από την πλευρά του θύτη. Ο δράστης καταλαβαίνει ότι το παρατράβηξε και προσπαθεί να τα ξαναφτιάξει με το θύμα με ευγενικό και τρυφερό τρόπο. Παρακαλεί να τον συγχωρήσει και υπόσχεται ότι δεν θα το ξανακάνει – αφού πραγματικά αυτό πιστεύει.

Ο δράστης, συνήθως, ζητάει τη συνδρομή και άλλων στον αγώνα του να κρατήσει την κακοποιημένη γυναίκα. Έτσι όλοι μαζί προσπαθούν να δημιουργήσουν αισθήματα ενοχής, ώστε να γυρίσει στον δράστη, κάτι το οποίο επιτυγχάνεται λόγω των προσκολλημένων παραδοσιακών αξιών που έχουν οι γυναίκες για την αγάπη και τον γάμο.

Η κακοποιημένη γυναίκα αισθάνεται ότι ο δράστης χρειάζεται βοήθεια και μένει μαζί του πιστεύοντας πως η ίδια θα καταφέρει να τον βοηθήσει. Θέλει να πιστεύει ότι θα σταματήσει να υποφέρει και οι διαβεβαιώσεις του δράστη, στηρίζουν την πίστη της ότι αυτός μπορεί, πραγματικά, να αλλάξει. Έτσι πείθει τον εαυτό της και μένει μαζί του.

Είναι γεγονός ότι δεν υπάρχει τρόπος να μάθουμε αν όλα όσα λέει ο δράστης θα τα τηρήσει ή όχι. Πάντως είναι ενδιαφέρον ότι αυτές οι γυναίκες διαλέγουν να πιστεύουν, ότι η τρυφερή συμπεριφορά είναι πιο χαρακτηριστική του πραγματικού εαυτού του, από τη βίαιη συμπεριφορά του. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, επίσης, είναι που η κακοποιημένη γυναίκα καταλαβαίνει πόσο εύθραυστος και ανασφαλής είναι πραγματικά ο δράστης.

Η ακριβής χρονική διάρκεια της τρίτης φάσης δεν έχει ακόμα καθοριστεί. Φαίνεται πως είναι μεγαλύτερης διάρκειας από τη δεύτερη και μικρότερης από την πρώτη. Πάντως δε φαίνεται να υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο τέλος και οι περισσότερες γυναίκες αναφέρουν ότι προτού καλά – καλά το καταλάβουν, η ήρεμη συμπεριφορά δίνει τη θέση της σε μικρά επεισόδια κακοποίησης. (Walker, 1989)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Ψυχιατρικές θεωρίες

Πρόκειται για την πρώτη θεωρία που αναπτύχθηκε στην προσπάθεια ερμηνείας της ενδο - οικογενειακής βίας και αποτελεί μία από τις δημοφιλέστερες ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Η συγκεκριμένη θεωρία, επιχειρεί να ερμηνεύσει τη συζυγική κακοποίηση και τη σχέση βίας μεταξύ δύο ατόμων.

Η πρωταρχική πηγή της κακοποίησης, σύμφωνα με την ψυχιατρική θεωρία, εντοπίζεται στα παθολογικά χαρακτηριστικά της δομής της

προσωπικότητας του δράστη ή του θύματος μέσα από μεταβλητές όπως: ψυχική ασθένεια, ψυχοπαθολογία, κατάχρηση ουσιών, πνευματική διαταραχή τα οποία είναι απόρροια της ελλιπούς ψυχονοητικής ανάπτυξης του ατόμου κατά την παιδική ηλικία. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Συμπεριφοριστικές θεωρίες

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, η καταχρηστική συμπεριφορά, που οδηγεί στην κακοποίηση, είναι αποτέλεσμα επιβράβευσης ή τιμωρίας, σε περίπτωση άσκησης ή αποφυγής της αντίστοιχα. Η επιβράβευση μπορεί να είναι συμπεριφοριστική (ενδοτικότητα στις επιθυμίες του ατόμου με βίαιη συμπεριφορά), συναισθηματική (σαδιστική ευχαρίστηση) και κοινωνική (επιβεβαίωση της δύναμης και της εξουσίας). (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Γνωστικές θεωρίες

Σύμφωνα με τις γνωστικές θεωρίες η κακοποίηση είναι απόρροια εκδραμάτισης από το δράστη φανταστικών σκηνών. Ειδικότερα οι φαντασιώσεις σεξουαλικής κυριαρχίας και σωματικής επιθετικότητας θεωρούνται ως πρόδρομοι της σεξουαλικής και σωματικής κακοποίησης. Οι εικόνες σεξουαλικής και σωματικής βίας που προβάλλουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, ενθαρρύνουν σε μεγάλο βαθμό τις συγκεκριμένες φαντασιώσεις. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Θεωρία της υποκουλτούρας της βίας

Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της θεωρίας αυτής, η βίαη συμπεριφορά εξαρτάται περισσότερο από τις πολιτισμικές διαφορές και λιγότερο από τις βιοψυχικές διαφορές των δύο φύλων. Η υποκουλτούρα της βίας διαμορφώνει τον τρόπο ζωής όσων ζουν και αναπτύσσονται στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, τη διαδικασία κοινωνικοποίησής τους και τους κανόνες και αρχές που διέπουν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις. Έτσι υποστηρίζεται ότι κάποιες κοινωνικές ομάδες έχουν διαφορετικά επίπεδα βίας, καθώς κινούνται σε συνθήκες και χώρους διαβίωσης, στους οποίους ενθαρρύνεται η βίαη συμπεριφορά. Η θεωρία αυτή ενδυναμώνεται από το γεγονός ότι τα βίαη επεισόδια φαίνεται να συμβαίνουν σε περιορισμένες γεωγραφικές περιοχές. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Φεμινιστικές προσεγγίσεις

Την κεντρική θέση της φεμινιστικής εκδοχής πάνω στην ενδο - οικογενειακή κακοποίηση καταλαμβάνει η άποψη ότι η οικονομικό – κοινωνική και ιστορική εξέλιξη της κοινωνίας, λειτουργεί άμεσα και έμμεσα προς την ενίσχυση του πατριαρχικού μοντέλου που κατά συνέπεια προάγει την ανδρική κυριαρχία μέσα στους κόλπους της οικογένειας. Μία τέτοια κοινωνία λοιπόν ενθαρρύνει τη βία από τους άνδρες προς τις γυναίκες, αφού αυτές θεωρούνται υποδεέστερες.

Οι φεμινιστικές προσεγγίσεις αποτέλεσαν κάποιες από τις σημαντικότερες προσπάθειες ανάδειξης του προβλήματος της βίας κατά των γυναικών και τίθενται υπέρ μίας ερμηνείας της κοινωνικής δομής, η οποία έχει σχεδιαστεί ώστε να παραβλέπει ή να ενθαρρύνει την κυριαρχία των ανδρών στις γυναίκες. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Θεωρία της κοινωνικοποίησης των ρόλων των φύλων

Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, οι άνδρες ενθαρρύνονται να είναι επιθετικοί αφού αυτό είναι η επιβεβαίωση του ανδρισμού και της αρρενωπότητάς τους. Οι άνδρες μαθαίνουν να μην εκφράζουν τα συναισθήματά τους και όταν αντιμετωπίσουν δυσκολίες, καταφεύγουν στη σεξουαλική δραστηριότητα ή στη βία. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Θεωρία της κοινωνικής μάθησης

Σύμφωνα με τους εκπροσώπους της θεωρίας αυτής, κεντρική θέση στην ερμηνεία της ενδο - οικογενειακής βίας καταλαμβάνει η οικογένεια και τα γονεϊκά πρότυπα που επιδρούν και διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των κοινωνικών υποκειμένων.

Ο δράστης λοιπόν πιθανόν να κακοποιεί επειδή έχει υπάρξει είτε μάρτυρας σκηνών βίας, είτε θύμα βίαιης συμπεριφοράς σε μικρή ηλικία. Το άτομο δεν μαθαίνει από μόνο του να είναι βίαιο, αλλά μαθαίνει να δικαιολογεί ηθικά και κοινωνικά την καταχρηστική του συμπεριφορά. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Θεωρία των κοινωνικών πόρων

Η θεωρία των κοινωνικών πόρων εξετάζει την οικογένεια ως ένα κοινωνικό σύστημα, όπου η οργάνωσή του στηρίζεται στην ισχύ ή την απειλή

ισχύος. Δηλαδή όσο περισσότερους πόρους (ατομικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς), κατέχει ένα άτομο, τόσο περισσότερη κοινωνική δύναμη έχει.

Συνήθως οι άνδρες δεν χρησιμοποιούν τη δύναμη αυτή υπό μορφή βίας, αφού έχει εκ των προτέρων την υπεροχή, τον έλεγχο και την εξουσία στις κοινωνικές του σχέσεις. Παρόλα αυτά, η έλλειψη των υπάρχοντων πόρων, μπορεί να οδηγήσει σε άσχημα ξεσπάσματα άσκησης βίας, προκειμένου να ανακτηθεί και να διατηρηθεί η χαμένη «δύναμη». (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 54)

Θεωρία των κοινωνικών συναλλαγών στις διαπροσωπικές σχέσεις

Στο επίκεντρο της θεωρίας αυτής βρίσκεται η διαντίδραση μεταξύ των υποκειμένων. Η θεωρία αυτή ξεκινά από ένα οικονομικό μοντέλο, το οποίο επιχειρεί να εφαρμοστεί σε όλες τις ανθρώπινες σχέσεις και δραστηριότητες και επικεντρώνεται σε ένα σύστημα επιβραβεύσεων και αρνητικών κυρώσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Η δύναμη αποτελεί το κεντρικό σημείο της θεωρίας και αφορά την ικανότητα ενός ατόμου να επιτύχει ένα επιθυμητό αποτέλεσμα, στηριζόμενο στη σχέση εξουσίας που έχει με ένα άλλο άτομο. Η δύναμη δεν είναι στατική ιδιότητα ενός ατόμου, αλλά μία δυναμική, μετακινούμενη ιδιότητα μιας σχέσης.

Τα άτομα λοιπόν θα εμπλακούν σε διαφόρων ειδών συμπεριφορές. Οι δράστες κακοποίησης έχουν την εξουσία και τη δυνατότητα να εκμεταλλεύονται τα θύματα, ενώ αυτά δεν έχουν την ικανότητα να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την κακοποίηση και δεν διαθέτουν τα μέσα να προσφέρουν εναλλακτικούς τρόπους επιβράβευσης στον δράστη. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Θεωρία των οικογενειακών συστημάτων

Τα αίτια της κακοποίησης εντοπίζονται στην ανισορροπία των σχέσεων των μελών της οικογένειας και έχουν πολλαπλές ρίζες όπως: οι ρυθμιστικές δομές, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των μελών και οι ματαιώσεις και οι συγκρούσεις που προκύπτουν στους κόλπους της οικογένειας.

Συνήθως, μέσα στην οικογένεια υπάρχει περισσότερη καταχρηστική συμπεριφορά από ότι αναφέρεται ή καταγγέλλεται, ενώ τις περισσότερες φορές, παραβλέπεται. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Θεωρία των συναισθηματικών δεσμών

Η θεωρία αυτή ενσωματώνει ψυχολογικές και κοινωνιολογικές παραμέτρους στην ερμηνεία της ενδο - οικογενειακής βίας. Αναφέρεται λοιπόν, πως η κακοποίηση οφείλεται σε ανεπαρκείς και ακατάλληλες σχέσεις με τους γονείς, κάτι το οποίο παρεμποδίζει τη φυσιολογική ανάπτυξη του παιδιού. Τα προβλήματα συναισθηματικών δεσμών που προκύπτουν κατά την παιδική ηλικία, μπορεί να δημιουργήσουν πρόσφορο έδαφος για δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις κατά την ενήλικη ζωή. (Πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

Το κοινωνιολογικό μοντέλο: η θεωρία των κοινωνικών παραγόντων και του δομικού στρες

Η κοινωνιολογική ερμηνεία του φαινομένου της κακοποίησης των γυναικών από τους συζύγους/συντρόφους τους αναπτύχθηκε ως μία προσπάθεια απάντησης στην ψυχιατρική ανάλυση του φαινομένου. Οι εκπρόσωποι της κοινωνιολογικής ανάλυσης αναδεικνύουν ότι η κακοποίηση των γυναικών είναι μία πράξη «φυσιολογικών» ανδρών, οι οποίοι πιστεύουν στην κυριαρχία και στην υπεροχή τους, χωρίς όμως να έχουν τα μέσα να ανταποκριθούν στο ρόλο αυτό.

Στα πλαίσια της κοινωνιολογικής ερμηνείας της βίας εξετάζονται παράγοντες που συνδέονται με την κοινωνική πίεση και την πρόκληση άγχους και στρες στα άτομα. Οι παράγοντες αυτοί αφορούν στην απασχόληση, στο εισόδημα, στην άνιση κατανομή των πολιτισμικών αγαθών και στην κοινωνική αντιμετώπιση της φυσικής μειονεξίας και ασθένειας. Παράλληλα μελετούνται οι πολιτισμικές αξίες που συνδέονται με τη θέση που κατέχει η βία στο σύνολο της κοινωνίας, τον τρόπο με τον οποίο κατανέμεται η κοινωνική ισχύς στα μέλη μιας οικογένειας και η κοινωνική ανοχή απέναντι στην ενδο - οικογενειακή βία.

Το κοινωνιολογικό μοντέλο ανάλυσης της ενδο - οικογενειακής κακοποίησης περιέχει ένα βασικό μειονέκτημα, το οποίο είναι η έλλειψη ερμηνείας και ικανοποιητικών και εμπειριστατωμένων απαντήσεων για τη διαφοροποίηση της συμπεριφοράς των ατόμων, τα οποία εκτίθενται σε παρόμοια περιβάλλοντα, αλλά παρόλα αυτά αναπτύσσουν διαφορετικές μορφές αντίδρασης και κοινωνικής συμπεριφοράς. Κατά συνέπεια, στην προσπάθεια ερμηνείας και κατανόησης της ενδο - οικογενειακής βίας, θα πρέπει να εξετάζεται και ο βαθμός και η ένταση της επίδρασης των ιδιαίτερων ατομικών χαρακτηριστικών τους. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 48)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ ΕΝΔΟ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΡΟΛΟΥΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Η άσκηση σωματικής και ψυχολογικής βίας, από άνδρες σε βάρος των γυναικών, έχει ως κοινωνικές γενεσιουργές αιτίες τις σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα δύο φύλα, που αποτελούν δομικό στοιχείο της κοινωνίας και εκφράζονται σε όλους τους τομείς, όπως στην οικονομική και κοινωνική εξάρτηση της γυναίκας από τον άνδρα, στη μειονεκτική θέση των γυναικών στον τόπο της δουλειάς τους, στις λιγότερες ευκαιρίες μόρφωσης για κορίτσια και γυναίκες, στη σχετικά μειωμένη παρουσία των γυναικών σε πολιτικές θέσεις κ.α. Οι γυναίκες κακοποιούνται λόγω του φύλου τους. Οι άνδρες που βιαιοπραγούν, το κάνουν για να επιβάλουν την εξουσία τους.

Η συμπεριφορά των φύλων καθορίζεται από ρόλους και θεσμούς, ειδικούς για κάθε φύλο, οι οποίοι επιβάλλονται από κάθε κοινωνία. Η συμπεριφορά των γυναικών και των ανδρών επομένως δεν είναι έμφυτη αλλά εθιμοτυπική, όπου έχει καθιερωθεί ιστορικά, αφού η ανθρώπινη ύπαρξη έχει την τάση να παραδίνεται στην παράδοση και να κατευθύνεται από αυτή. Οι πεποιθήσεις για το κάθε φύλο, είναι θεμελιωμένες και επηρεάζουν τον τρόπο που τα κάθε άτομο βλέπει τον εαυτό του. Οι τρόποι συμπεριφοράς που ορίζουν πώς να σκεφτόμαστε, να αισθανόμαστε και να ενεργούμε βάση του φύλου, μας μεταβιβάζονται σε πολύ πρόωμη ηλικία και με ανεπαίσθητους τρόπους. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 72)

Για να κατανοηθούν λοιπόν, όλες αυτές τις συμπεριφορές πρέπει να εξεταστεί το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται, το περιεχόμενο και το νόημα των κοινωνικών στερεοτύπων για τα δύο φύλα,

καθώς και το ρόλο που κατέχει η βία ως δομικό στοιχείο του κοινωνικού συστήματος της οικογένειας.

Τα παιδιά, από πολύ μικρή ηλικία, μαθαίνουν να είναι βίαια μέσα από ανταγωνιστικά παιχνίδια και από μαθησιακές εμπειρίες ανταμοιβής και τιμωρίας των πράξεών τους. Το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται έντονα και μέσα στην οικογένεια, όπου πολλοί γονείς διαφοροποιούν τη στάση τους και τη συμπεριφορά τους απέναντι στα παιδιά, ανάλογα με το φύλο τους. Μέσα σε αυτές τις οικογένειες τα παιδιά μαθαίνουν ότι η βία είναι αποδεκτή και πολλές φορές αναγκαία προκειμένου να επιτευχθεί ο οποιοσδήποτε στόχος, με αποτέλεσμα να σχηματοποιείται και να εκλογικεύεται η βία στα πλαίσια των κοινωνικών και διαπροσωπικών σχέσεων.

Είναι πλέον παραδεκτό ότι η ανισότητα των δύο φύλων γεννιέται μέσα από την ίδια την κοινωνία. Τα δύο φύλα, από βιολογική άποψη, διαφέρουν σε αρκετά σημεία, όμως οι διαφορές αυτές δεν είναι υποχρεωτικά αντιθέσεις. Η αντίληψη ότι τα άτομα που διαφέρουν είναι και αντίθετα, οδηγεί στην εχθρότητα, την προκατάληψη εναντίον των γυναικών και τον σεξισμό. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 73)

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το αίσθημα της αδυναμίας συμμετέχει στα αίτια εμφάνισης της βίαιης συμπεριφοράς. Πάντως, αν και πολλοί άνδρες αισθάνονται πραγματικά αδύναμοι να ελέγξουν τη ζωή τους και μόνο το γεγονός πως ένα άτομο είναι γυναίκα, αυτόματα δημιουργείται μία κατάσταση αδυναμίας. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό αρνητικό αποτέλεσμα των φυλετικών στερεοτύπων. (Walker, 1989)

Η παράδοση μας κληρονόμησε σχέσεις εξουσιαστικές και ανωτέρου προς κατώτερο, όχι δηλαδή ισότιμες. Ο άνδρας είναι ανώτερος από την γυναίκα και η γυναίκα ανώτερη από τα παιδιά. Οι κοινωνικές δομές, βάσει των οποίων έζησαν πολλές γενιές πριν από εμάς, διαμόρφωσαν ένα μοντέλο ιεραρχίας που είχε το σχήμα πυραμίδας κατά το οποίο η γυναίκα που βρίσκεται πάντα κάτω από την κυριαρχία του συζύγου της πρέπει να είναι ανεκτική, παθητική και

δεκτική σε ότι της ζητηθεί, χωρίς να ζητά και τη δική της ευχαρίστηση. Αν και έγιναν πολλές προσπάθειες να σταματήσει η διάκριση των δύο φύλων ακόμα και σήμερα βλέπουμε ότι η αντιμετώπιση αυτή υφίσταται και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό.

Η κατασκευή του «ανδρισμού» και της «θηλυκότητας» και οι σύγχρονες τάσεις

Τα στερεότυπα και οι αντιλήψεις που μας έχει κληροδοτήσει η κοινωνία, επηρεάζουν σημαντικά την καθημερινή συμπεριφορά του κάθε ατόμου, αφού όλοι προσπαθούν να φτάσουν το πρότυπο του «αληθινού» άνδρα ή της «αληθινής» γυναίκας.

Η κοινωνική αντίληψη περί ανδρισμού, περιλαμβάνει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, συγκεκριμένους τρόπους σκέψης, συγκεκριμένα συναισθήματα και συμπεριφορές. Όλα τα υπόλοιπα είναι θηλυκά, συνεπώς μη αποδεκτά. Ο φόβος των ανδρών μήπως φανούν θηλυπρεπείς, ευθύνεται συχνά για τον τρόπο που ενεργούν, αισθάνονται και συμπεριφέρονται. Έτσι, η εκδήλωση θηλυκών συμπεριφορών συνεπάγεται μείωση του αισθήματος αυτοεκτίμησης, αυτοαντίληψης και ανδρισμού. Χαρακτηριστικά της ανδρικής ταυτότητας είναι η εξουσία, ο έλεγχος, η σκληρότητα, η δύναμη και η επιθετικότητα. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 76)

Αντίστοιχα, η κοινωνική αντίληψη περί θηλυκότητας, επιβάλλει στη γυναίκα ένα παραδοσιακό ρόλο. Η γυναίκα πρέπει να παρέχει στον σύντροφό της υποστήριξη, ευχαρίστηση, και φροντίδα παραμερίζοντας τις προσωπικές της φιλοδοξίες και απαιτήσεις. Όταν η γυναίκα συμμορφώνεται με αυτό το ρόλο, ανταμείβεται με έναν σύντροφο – σύζυγο ο οποίος της παρέχει ασφάλεια, σιγουριά, προστασία και την καθοδηγεί παίρνοντας όλες τις αποφάσεις μόνος του. Αν όμως η γυναίκα δεν συμμορφωθεί με τον παραδοσιακό αυτό ρόλο,

μπορεί να επικριθεί κοινωνικά και να έχει συντριπτικές απώλειες. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Στη σύγχρονη κοινωνία, αν και οι παραδοσιακοί ρόλοι είναι παρόντες, όλο και συχνότερα συναντάμε πλέον στάσεις και συμπεριφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών που επιχειρούν να δώσουν ένα νέο περιεχόμενο στους ρόλους τους. Οι άνδρες περνούν κρίση ταυτότητας αφού προσπαθούν σκληρά προς την κατεύθυνση της αλλαγής της συμπεριφοράς και του τρόπου ζωής τους, προς ένα μοντέλο πολύ πιο κοντά στην ισότητα των δύο φύλων. Αυτό όμως δεν είναι αρκετό για να οδηγήσει στην ανάπτυξη του «νέου τύπου άνδρα», αφού υπάρχουν άλλοι που υπερασπίζονται την αντρική τους ταυτότητα επιστρέφοντας σε ακόμη πιο παραδοσιακά μοντέλα ανδρικής κυριαρχίας και ανισότητας για τα δύο φύλα. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τις γυναίκες όπου βρίσκονται σήμερα αντιμέτωπες με μία διπλή σύγκρουση, τόσο ενάντια στην καταπιεστική δομή της πατριαρχίας, όσο και ενάντια στις εσωτερικές αναστολές που εμποδίζουν την κοινωνική τους ενηλικίωση. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 81)

Οι γυναίκες, συστηματικά, διδάσκονται ότι η προσωπική τους αξία, επιβίωση και αυτονομία εξαρτάται κατά πολύ μεγάλο βαθμό από τη φυσική τους ομορφιά και από την εντύπωση που κάνουν στους άνδρες. Νωρίς στη ζωή τους, μαθαίνουν από τους γονείς τους και από την κοινωνία ότι είναι παθητικά άτομα συγκριτικά με τα αγόρια. Έχοντας λοιπόν συστηματικά εκπαιδευτεί να είναι δευτερες, οι γυναίκες αρχίζουν το γάμο τους με ένα σοβαρό ψυχολογικό μειονέκτημα. (Walker, 1989)

Στους γάμους που τραυματίστηκαν από τη βιαιότητα του συζύγου, ανακαλύφτηκε ότι και τα δύο μέλη της οικογένειας, είχαν μεγαλώσει σε οικογένειες γαλουχημένες με το ακραίο πρότυπο του «άνδρα – αφέντη». Οι πατεράδες ήταν οι χαρακτηριστικοί «νταήδες» και κορόιδευαν κάθε εκδήλωση τρυφερότητας και ευαισθησίας στο αγόρι, θεωρώντας την ένδειξη αδυναμίας και «γυναικουλίστικης» συμπεριφοράς. Το αγόρι ταυτιζόταν με τη

συμπεριφορά του «νταή» μπαμπά, έκρυβε τα ευάλωτα συναισθήματά του από αυτόν και κατέληγε στο τέλος να τα κρύβει και από τον ίδιο του τον εαυτό. Παρόλα αυτά, συμπονούσε και βοηθούσε κρυφά τη βασανισμένη μητέρα του. Όταν το αγόρι μεγαλώσει και παντρευτεί, τα συναισθήματά του απέναντι στη γυναίκα του επηρεάζονται και από τις δύο αυτές πεποιθήσεις. Με την προϋπόθεση εκείνη να διατηρήσει τον υποταγμένο ρόλο της, εκείνος θα προσπαθήσει να την τοποθετήσει σε ένα βάθρο, εξιδανικεύοντάς την και νιώθοντας προστατευτικός απέναντί της, όπως έκανε και με την μητέρα του. Αν όμως αυτή η σχέση απειληθεί από έλλειψη εμπιστοσύνης από μέρους του οι φόβοι της αδυναμίας και της εξάρτησης που έκρυβε από τον πατέρα του έρχονται πάλι στην επιφάνεια. Τότε οι αξίες του πατέρα παίρνουν το προβάδισμα και προκαλούν τις απελπισμένες προσπάθειες του αγοριού να αποδείξει πόσο άνδρας είναι και να εδραιώσει πιο σταθερά την αδιαμφισβήτητη υπεροχή του φύλου του. Τότε συνήθως συμβαίνουν τα βίαια επεισόδια. (Skynner, 1998, σελ. 83)

Αναπαραγωγή της σωματικής βίας και οι παράγοντες συντήρησης

Οι σχέσεις των δύο φύλων δεν είναι μόνο ανώτερου προς κατώτερο, αλλά και ανταγωνιστικές. Ο άνδρας περιμένει από την γυναίκα του ότι θα τον ξελογιάσει, ξεγελάσει, κοροϊδέψει, τυλίξει, κουκουλώσει. Ότι θα προσπαθήσει δηλαδή με πλάγια μέσα να τον φέρει στα νερά της και να τον κάνει ότι θέλει. Όλες οι γυναίκες περιμένει ότι θα το κάνουν αυτό. (Δημητρακοπούλου, 1985, σελ. 55)

Αυτή η πεποίθηση του άνδρα, δημιουργείται από την οικογένεια, η οποία είναι ο χώρος εκμάθησης της βίας και από την οποία γίνεται η μεταβίβαση αξιών στους νέους και η νομιμοποίηση της βίας (ως μέσο πειθαρχίας) μεταξύ συντρόφων και παιδιών. Αυτοί οι δύο είναι κάποιιοι από τους συντελεστές που οδηγούν στην ενδο – οικογενειακή βία, δηλαδή στην κακοποίηση συζύγου, παιδιών, αδερφών και ηλικιωμένων.

Η αναπαραγωγή της βίας από την κοινωνία στην οικογένεια και το αντίστροφο, είναι μια δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης. Έτσι τα άτομα που είναι βίαιοι σύντροφοι, μπορούν εύκολα να φτάσουν σε επίπεδα δολοφονιών, βιασμών, επιθέσεων και αυτοκτονιών. Αξίζει να αναφερθεί ότι η κοινωνία αποδέχεται τη συγκεκριμένη κατάσταση αφού έμμεσα – μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, της πολιτικής και του στρατού – προβάλλει βίαιες συμπεριφορές. (Βλάχου, 2003)

Οι παράγοντες που φαίνεται να ενοχοποιούνται σε κάποιο βαθμό για την εμφάνιση και κλιμάκωση της καταχρηστικής συμπεριφοράς σύμφωνα με την πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα του Κ.Ε.Θ.Ι. είναι:

1. Η γεωγραφική απομόνωση της οικογένειας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην κακοποίηση, καθώς το θύμα δεν έχει στην διάθεσή του υποστηρικτικά δίκτυα με συνέπεια ο δράστης να μπορεί εύκολα να έχει υπό τον έλεγχό του την κατάσταση,

2. η υπερβολική συναισθηματική εξάρτηση από το σύζυγο/σύντροφο οδηγεί το θύμα σε κοινωνική απομόνωση, καθώς προσδοκά ότι όλες του οι ανάγκες θα ικανοποιηθούν από τον πρώτο και κατά συνέπεια δεν έχει τη δυνατότητα να στραφεί σε άλλους ανθρώπους όταν θα υποστεί την κακοποίηση,

3. η οικονομική δυσπραγία της γυναίκας, την καθιστά εξαρτημένη από το σύζυγο/σύντροφο με αποτέλεσμα να θεωρείται αρκετές φορές από τον τελευταίο ως «ιδιοκτησία» του,

4. τα χρόνια ιατρικά προβλήματα, είτε για την γυναίκα, είτε για τα παιδιά, είναι παράγοντας ευπάθειας, υπό την έννοια ότι συνεπάγονται υπερμέγεθες οικονομικό και συναισθηματικό βάρος για την οικογένεια,

5. η έλλειψη ικανοτήτων διαπαιδαγώγησης και φροντίδας των παιδιών και η σύγκρουση των γονεϊκών ρόλων είναι δυνατό να οδηγήσουν σε δυσάρεστες καταστάσεις, οι οποίες ξεκινούν ως ελάχιστος σημασίας πειθαρχικά προβλήματα και κλιμακώνονται σε βία μέσα στην οικογένεια,

6. η εγκυμοσύνη είναι δυνατόν να σηματοδοτήσει οξείες κρίσεις που μπορεί να καταλήξουν σε καταχρηστική συμπεριφορά, είτε πρόκειται για την κυοφορία ενός ανεπιθύμητου παιδιού, είτε για το επερχόμενο άγχος για την φροντίδα και την κάλυψη των αναγκών του, είτε για την πυροδότηση ζήλιας στο σύντροφο, εξαιτίας της μεγάλης προσοχής που δίνει η γυναίκα στο παιδί,

7. μια σειρά προβλημάτων φαίνεται να ενοχοποιείται για την εμφάνιση καταχρηστικής συμπεριφοράς: η ηλικία και ο αριθμός των παιδιών, η παρουσία προγόνων, κάποιος θάνατος, η απιστία, η αλλαγή επαγγελματικής καριέρας ή ακόμα και η εγκατάλειψη, συσχετίζονται με τη δυσλειτουργία στην οικογένεια, η οποία με τη σειρά της οδηγεί στη βία,

8. η κατάχρηση εξαρτησιογόνων ουσιών θεωρείται αιτιολογικός παράγοντας αναφορικά με την πρόκληση οικονομικών και συναισθηματικών προβλημάτων στην οικογένεια. Σε κάποιες οικογένειες που υπάρχει εξάρτηση από ουσίες, η βία αποτελεί συχνά απαντώμενη συμπεριφορά, ενώ η ίδια η εξάρτηση χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για την κακοποίηση, η οποία απαγορεύεται από τις κοινωνικές αξίες,

9. η μορφωτική ή η επαγγελματική ανισότητα μεταξύ των συζύγων/συντρόφων, παρουσιάζεται να παίζει καθοριστικό ρόλο στη εμφάνιση της βίας. Στην περίπτωση που η γυναίκα υπερέχει του άνδρα στα παραπάνω, είναι δυνατόν να αναδυθούν αισθήματα ανεπάρκειας και ανικανότητας στον άνδρα, ο οποίος λαμβάνει τη διαφορά ως ένδειξη αδυναμίας να είναι ο ίδιος επικεφαλής της οικογένειας,

10. η ηλικία φαίνεται να είναι ένας από τους πλέον σταθερούς παράγοντες κινδύνου αναφορικά με την εμφάνιση καταχρηστικής συμπεριφοράς,

11. η επανειλημμένη σύναψη στενών σχέσεων στις οποίες έχει σημειωθεί οποιαδήποτε μορφή βίας, σε οποιοδήποτε βαθμό, φαίνεται να παίζει καθοριστικό ρόλο στην εμφάνιση της βίαιης συμπεριφοράς με θύμα τη γυναίκα,

12. η ελλιπής γνώση της γυναίκας για το παρελθόν του συζύγου/συντρόφου της αναφορικά με τις ερωτικές του σχέσεις ή τις σχέσεις του με τους γονείς του, παρουσιάζεται ως παράγοντας που αυξάνει την πιθανότητα βίας σε μία στενή σχέση,

13. η σύγκρουση μεταξύ των μελών της οικογένειας αναφορικά με τις καθημερινές δραστηριότητες, φαίνεται να ενοχοποιείται σε ένα βαθμό σχετικά με την εμφάνιση βίας μεταξύ των συζύγων/συντρόφων και τέλος

14. η σύγκρουση των ρόλων μέσα στην οικογένεια συνήθως οδηγεί σε καταχρηστική συμπεριφορά, καθώς οι υποχρεώσεις των μελών δεν ορίζονται σύμφωνα με την ικανότητα ή το ενδιαφέρον που ενέχουν για τα τελευταία, αλλά με βάση το φύλο και την ηλικία τους.

Η οικογένεια ως σύστημα εξουσίας

Σύμφωνα με την Παπαμιχαήλ (2004), ολόκληρη η κοινωνία λειτουργεί πάνω σε σχέσεις εξουσίας και δύναμης την οποία ασκεί στα μέλη της προκειμένου να εξασφαλίσει την κοινωνική αποδοχή και υποταγή που θα της επιτρέψουν την ύπαρξη και αναπαραγωγή της. Η οικογένεια είναι ένα κοινωνικό υποσύστημα, το οποίο λειτουργεί ως σύστημα εξουσίας.

Η βία χρησιμοποιείται σε όλα τα κοινωνικά υποσυστήματα, άρα και στην οικογένεια. Όλα τα άτομα μιας κοινωνίας έχουν μάθει να αντιλαμβάνονται και να αποδέχονται τη βία ως μέρος των ανθρώπινων σχέσεων και λειτουργίας κοινωνικών συστημάτων. Έτσι μαθαίνουν να εκλογικεύουν και να δικαιολογούν τη βία, καθώς γνωρίζουν ότι το κοινωνικό σύνολο υποστηρίζει και ανέχεται ενδεχόμενες συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται από τη βία.

Στη σημερινή εποχή, η οικογένεια έχει χάσει την πρωταρχική της λειτουργία και το ρόλο της. Πλέον μέσα στην οικογένεια κυριαρχεί ένα διεσταλμένο συναισθηματικό περιβάλλον, προσανατολισμένο στην κατανάλωση, τη συντροφικότητα και τη φροντίδα των παιδιών. Σε αυτό βέβαια συμβάλλει πολύ το γεγονός ότι οι γυναίκες είναι επιφορτισμένες με το μεγαλύτερο μέρος των οικιακών εργασιών και την ανατροφή των παιδιών, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η ποιότητα της οικογενειακής ζωής, των εργασιακών και κοινωνικών τους σχέσεων. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ, 82)

Η βία κατά των γυναικών, πρέπει να συνδεθεί με την υπάρχουσα ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζούμε, έχει δομηθεί με βάση την ανισότητα και η ανισότητα αυτή κάνει τις γυναίκες ευάλωτες στη βία. Το κοινωνικό περιβάλλον στο σύνολό του – χώροι, συστήματα, δραστηριότητες, δηλαδή η οικογένεια, το σχολείο, ο χώρος εργασίας, οι θεσμοί, μεταξύ των οποίων ο δικαστικός μηχανισμός, το δίκτυο των κοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών που είναι ουσιώδεις παράγοντες επειδή είναι αυτοί που εμπλέκονται πρώτοι στις περιπτώσεις της βίας, όπως επίσης και το σύνολο της έκφρασης του λαϊκού πολιτισμού μας όπως η τηλεόραση, τα έντυπα και οι διαφημίσεις – συμβάλλει στην αναπαραγωγή των ανισοτήτων και τροφοδοτεί την ανοχή της βίας κατά των γυναικών. Το σύνολο των λειτουργιών της κοινωνίας μας και πολύ περισσότερο της οικογένειας έχει δομηθεί με τα ανδρικά πρότυπα. Δυστυχώς, παρά τις αλλαγές, οι θεσμοί και οι κοινωνικές συμβάσεις συνεχίζουν να λειτουργούν περιοριστικά ως προς τις

επιλογές των γυναικών, στην προσπάθεια να τις υποχρεώσουν να συμμορφωθούν με τον συζυγικό και μητρικό ρόλο.

Η άνιση κατανομή της εξουσίας, όπως αυτή επενδύεται στους στερεότυπους ρόλους ανδρών και γυναικών, έχει περισσότερη βαρύτητα στο πλαίσιο της δυναμικής της βίας των ανδρών κατά των γυναικών. Κατά κανόνα ο σύζυγος μέσα στην οικογένεια ασκεί τον έλεγχο και η γυναίκα απλά ακολουθεί, με αποτέλεσμα οι άνδρες να καταφεύγουν στη βία. (Εθνικό παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, 2004, σελ. 37)

ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΥΤΗ

Το ιστορικό βίας του θύτη κατά την παιδική και εφηβική ηλικία

Πολλοί από τους δράστες κακοποίησης, έχουν υποστεί βία κατά την παιδική και εφηβική τους ηλικία ή έχουν ζήσει σε ένα περιβάλλον βίας μεταξύ των γονέων τους. Καθώς τα άτομα αυτά μεγαλώνουν σε ένα τέτοιο περιβάλλον, είναι αναπόφευκτο να αναπτύξουν έντονο θυμό κατά του γονέα – δράστη της κακοποίησης, αλλά και του μη βίαιου γονέα – θύμα επειδή δεν κατάφερε να τους προστατεύσει. Μιμούμενοι λοιπόν αυτές τις συμπεριφορές, ο θυμός τους μεταφέρεται στις μετέπειτα σχέσεις τους, με αποτέλεσμα να απομονώνονται και να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι απέναντι στην απόρριψη. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Σχεδόν όλοι οι άνδρες – θύτες, περιγράφονται σαν να έχουν μεγαλώσει μέσα στη βία. Πολλοί από αυτούς φαίνεται να έχουν περάσει ψυχολογικές καταπιέσεις και σωματική κακοποίηση. (Walker, 1989)

Είναι σημαντικό να αναφερθούν κάποιοι παράγοντες – στοιχεία παιδικής ηλικίας που συσχετίζονται με την εμφάνιση της βίας στους ενήλικες:

1. Γονεϊκή αποστέρηση και κακοποίηση. Σε βίαια άτομα υπάρχει ιστορικό γονεϊκής παραμέλησης ή εγκατάλειψης, καθώς και γονεϊκής κακοποίησης. Συχνά τα θύματα της παιδικής ηλικίας γίνονται θύτες ως ενήλικοι.

2. Πρώιμη έκθεση σε βία. Η παρατήρηση και η εμπειρία βίας ανάμεσα σε γονείς και αδέρφια, επαναλαμβάνεται αργότερα με τους παρατηρητές σαν πρωταγωνιστές.

3. Συχνές διακοπές της οικογενειακής ζωής. Χωρισμοί, διαζύγια, συχνές μετακινήσεις ή αλλαγές σχολείου ανευρίσκονται στο ιστορικό βίαιων ατόμων.

4. Εκρήξεις θυμού και συχνά μαζώματα.

5. Προβλήματα με μορφές εξουσίας. Φυγές από το σπίτι, προβλήματα στο σχολείο, στο στρατό κ.τ.λ. . (Μάνος, 1997, σελ. 722)

Τα υψηλά επίπεδα παρουσίας της βίας στο οικογενειακό περιβάλλον προέλευσης των δραστών κακοποίησης ενισχύουν τις υποθέσεις και τα επιχειρήματα του ερμηνευτικού μοντέλου της κοινωνικής μάθησης. Έτσι η αντίληψη ότι η βία αποτελεί αποδεκτή, καθημερινή πρακτική της οικογενειακής ζωής, μεταφέρεται από γενιά σε γενιά και επηρεάζει καθοριστικά τη μετέπειτα συμπεριφορά του παιδιού ως ενήλικα. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Επομένως, η ιδεολογία έχει και παίζει αυτόν τον αποφασιστικό και αμφίδρομο ρόλο πάνω στην προσωπικότητα του ανθρώπου, δηλαδή και κατασιγάζει τον εσωτερικό του προβληματισμό με τον κοινωνικό του περίγυρο και επομένως του προσφέρει εσωτερική ηρεμία και ενεργοποιεί την προσωπικότητα για την ανάπτυξη συμπεριφοράς ώστε να είναι σύμφωνη με τις

ιδιαίτερες κλίσεις της, αλλά και να πηγάζει από αυτήν την ιδεολογική του τοποθέτηση.

Επίσης, η ιδεολογία μπορεί και να προβάλλει και να αναπτύξει ιδιότητες και χαρακτηριστικά που σε άλλη περίπτωση ή θα βρισκόντουσαν σε λανθάνουσα κατάσταση ή δεν θα παρουσιάζονταν καθόλου. Μπορεί ακόμα να «φορμάρει» την προσωπικότητα πάνω σε μοντέλα, πρότυπα και ιδανικά που βρίσκονται έξω από αυτήν και την υπάρχουσα καταβολή της και που παίζουν ρόλο διαμορφωτικό – ψυχοπλαστικό πάνω της.

Τέλος, ο ρόλος της ιδεολογίας πάνω στην προσωπικότητα και την ψυχολογία του ατόμου, βρίσκεται σε αναλογία με την πνευματικότητα και την δυνατότητα του να αποσπάται από το άμεσα βιολογικό και στατικό περιβάλλον, δηλαδή με την ανάπτυξη της διανοητικής συνιστώσας της προσωπικότητας σε σχέση με τη σωματική. (Γαλλανός, 1981, σελ. 116)

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του θύτη

Δεν είναι εύκολο να σκιαγραφήσουμε το δράστη κακοποίησης, αφού δεν υπάρχει ένας χαρακτηριστικός τύπος δράστη. Η δημόσια με την ιδιωτική του εικόνα μπορεί να διαφέρουν κατά πολύ. Δημοσίως μπορεί να παρουσιάζει την εικόνα καλοσυνάτου και αγαπητού συζύγου/συντρόφου και παράλληλα να κακοποιεί συνεχώς πίσω από κλειστές πόρτες.

Η διερεύνηση της προσωπικότητας του δράστη επεισοδίων βίας και κακοποίησης της συζύγου/συντρόφου του αποτέλεσε ένα πεδίο ιδιαίτερου ερευνητικού ενδιαφέροντος. Η προσωπικότητά του αναδύεται άλλοτε ως διαταραγμένη και συμπλεγματική και άλλοτε ως πεδίο συσσώρευσης δυσάρεστων και βίαιων παιδικών βιωμάτων. (Γ.Γ.Ι., Τέλος στη βία, 2005)

Σύμφωνα με την Walker στο βιβλίο της «Η κακοποιημένη γυναίκα» (1989, σελ. 58), τα χαρακτηριστικά του δράστη κακοποίησης είναι τα ακόλουθα:

1. Οι δράστες έχουν μικρή αυτοεκτίμηση,
2. πιστεύουν σε όλους του μύθους που είναι σχετικοί με τις σχέσεις κακοποίησης,
3. πιστεύουν στην παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών και στον στερεότυπο ανδρικό ρόλο μέσα στην οικογένεια,
4. κατηγορούν άλλους για τις πράξεις τους,
5. ζηλεύουν παθολογικά,
6. παρουσιάζουν μια διπλή προσωπικότητα,
7. έχουν έντονες αντιδράσεις στρες, που προσπαθούν να τις αντιμετωπίσουν πίνοντας και δέρνοντας τις γυναίκες τους,
8. συχνά χρησιμοποιούν το σεξ σαν μια βίαιη πράξη για να αυξήσουν την εκτίμηση τους και τον χλωμό ανδρισμό τους και
9. δεν πιστεύουν πως η αρνητική συμπεριφορά τους θα έχει αρνητικές επιπτώσεις.

Σε όλες τις περιπτώσεις ο δράστης βασανίζει τη γυναίκα του, γίνεται όλο και πιο πολύ καταπιεστικός και αδιάκριτος και προσπαθεί να μπει μέσα στις σκέψεις και τις πράξεις της. Οι δράστες, πολλές φορές, τείνουν να παίζουν σαν παιδιά προκαλώντας γέλιο με την αστεία συμπεριφορά τους. Μερικές φορές ξεπερνούν τα όρια, ενώ η ανοησία τους, εμπαίζει τους κοινωνικούς κανόνες. (Walker, 1989)

Η Τσαλίκου (1989, σελ. 59), αναφέρει ότι σύμφωνα με τον Pinatel, τα κύρια γνωρίσματα της εγκληματικής προσωπικότητας είναι ο εγωκεντρισμός, η αστάθεια, η επιθετικότητα και η συναισθηματική αδιαφορία. Τα γνωρίσματα αυτά συνθέτουν τον κεντρικό πυρήνα της προσωπικότητας και προσδιορίζουν το πέραςμα στην «εγκληματική» πράξη.

Σύμφωνα με την Παπαμιχαήλ (2004, σελ. 92), τα κυριότερα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του δράστη κακοποίησης κινούνται γύρω από το τρίπτυχο: άρνηση και ελαχιστοποίηση της βίαιης συμπεριφοράς, εξάρτηση από τη σύζυγο/σύντροφο και ζηλοτυπία και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Οι άνδρες – δράστες, συνήθως, εμπίπτουν στον τύπο των συναισθηματικά καταπιεσμένων ανδρών και είναι άτομα απολύτως φυσιολογικά με ιδιαίτερες σωματικές και πνευματικές ικανότητες και με επαγγελματικά και κοινωνικά προσόντα. Εν τούτοις, είναι συναισθηματικά καταπιεσμένα με ανώριμες αντιδράσεις και εκρήξεις επιθετικότητας και βίας.

Μερικά από τα χαρακτηριστικότερα στοιχεία της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς των συναισθηματικά καταπιεσμένων ανδρών είναι:

1. Χαμηλή αυτοεκτίμηση, την οποία επιμελώς κρύβουν από το εξωτερικό περιβάλλον. Συνδέεται με τραυματικές παιδικές εμπειρίες και την ανάπτυξη μιας κακής εικόνας του εαυτού.

2. Υψηλό επίπεδο απομόνωσης, αν και καταβάλλουν προσπάθειες να φανούν κοινωνικοί. Δεν επιθυμούν την δημιουργία σχέσεων διότι με αυτό θα αποκαλυφθεί ο πραγματικός τους εαυτός.

3. Υπερβολική συναισθηματική εξάρτηση από τις συντρόφους τους, αφού αποτελούν για αυτούς τη μοναδική πηγή αγάπης, υποστήριξης και βοήθειας.

4. Ζηλοτυπία και καχυποψία. Είναι καταπιεστικοί και πολλές φορές φτάνουν στην παράνοια αφού θέλουν να έχουν τον απόλυτο έλεγχο.

5. Άρνηση και ελαχιστοποίηση της βίαιης συμπεριφοράς, εξ' αιτίας της ντροπής ή της ενοχής που αισθάνονται για αυτήν. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 93)

Σύμφωνα με την Μαρίνου (2003), ο δράστης κακοποίησης περιγράφεται επίσης ως άτομο με χαμηλή αυτοεκτίμηση και παθολογικά παθητική και εξαρτητική συμπεριφορά ως προς τη σύντροφό του. Συχνά εμφανίζεται να αισθάνεται ανίσχυρος, χρησιμοποιεί τη βία ως μέσο επίδειξης ελέγχου, πιστεύει στην παραδοσιακή υπεροχή των ανδρών και στους στερεότυπους ανδρικούς και

γυναικείους ρόλους, παρουσιάζει διπλή προσωπικότητα, έχει ένοχες αντιδράσεις και χρησιμοποιεί το σεξ σαν μέσο ώστε να τονώσει την αυτοπεποίθησή του.

Πιο συγκεκριμένα η Μαρίνου (2003), υποστηρίζει ότι οι άνδρες που κακοποιούν δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη ψυχοπαθολογία και αντιμετωπίζουν τα ίδια ψυχολογικά προβλήματα με τους περισσότερους άνδρες, επιλέγοντας διαφορετικούς τρόπους επίλυσης. Έχουν έντονη εξαρτικότητα ώστε να απειλούν τη σύντροφό τους ότι θα αυτοκτονήσουν αν τους εγκαταλείψει, παθαίνουν κρίσεις πανικού και την καταδιώκουν με μανία εάν αυτή απομακρυνθεί. Συχνά εμφανίζουν συμπτώματα κατάθλιψης και σωματικές ενοχλήσεις. Δεν έχουν μάθει να ελέγχουν και να διαχειρίζονται το θυμό τους, είναι παρορμητικοί και εμπλέκουν τη σεξουαλική διέγερση με τη βία.

Σύμφωνα με την Νίκη Ρουμπάνη, μέλος του Δικτύου γυναικών Ευρώπης, υπάρχουν μερικοί μύθοι που αφορούν τον θύτη. Αυτοί είναι:

1. Είναι κακός άνθρωπος. Μισεί το θύμα.
2. Έχει δίκιο κατά βάθος. Η γυναίκα του είναι ανυπόφορη.
3. Δεν θα το ξανακάνει.

Οι θύτες είναι ποικίλα άτομα, με διαφορετικές προσωπικότητες και με κοινό χαρακτηριστικό ότι δεν διαχειρίζονται σωστά τον εκνευρισμό τους. Ο θύτης μπορεί να είναι εμφανώς σκληρός ή αντίθετα πολύ καλός άνθρωπος. Οι βίαιοι άνδρες που έχουν χαρακτήρα ήπιων τόνων, γίνονται συχνότερα φονιάδες από αυτούς που φωνάζουν και ξεσπούν.

Ο άνδρας – θύτης μπορεί να έχει περισσότερο ελκυστική προσωπικότητα. Αυτό βέβαια δεν είναι κάτι που του δίνει δίκιο, αλλά κάνει κάποιους να ψάχνουν το αίτιο κακοποίησης στο θύμα. Ο ίδιος ο δράστης ταπεινώνει την σύζυγό του για την κούραση, τα παράπονα ή την ατολμία που ο ίδιος προκαλεί. Πιθανότατα, θεωρεί ότι αγαπάει το θύμα και προσπαθεί να την «διορθώσει». Πιστεύει ότι οι απαιτήσεις του είναι λογικές και ότι η βία που

ασκεί οφείλεται όχι στην δική του ανικανότητα να αυτοελεγχθεί αλλά στο θύμα που όφειλε να κάνει κάτι διαφορετικό.

Σίγουρα θα το ξανακάνει αν δεν συμβεί κάτι καταλυτικό, όπως μια σύλληψη ή να του θυμώσει ένα άτομο που υπολογίζει. Όταν στείλει την γυναίκα του κάποιος στο νοσοκομείο, τότε αυτός βγαίνει από την αδράνεια και είναι η ώρα των υποσχέσεων και των «συγνώμη». Μετά από λίγο βέβαια ξαναρχίζουν τα ίδια, με το θύμα περισσότερο φοβισμένο ή παγιδευμένο. Μόνο η παρέμβαση του νόμου δείχνει να κάνει τους δράστες να αντιλαμβάνονται ότι σφάλλουν.

Κατηγορίες – τύποι δραστών

Πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι άνδρες που κακοποιούν αποτελούν μια ετερογενή ομάδα. Οι δράστες όμως δεν είναι όλοι ίδιοι. Από έρευνες σε άνδρες που κακοποιούν, προκύπτει μια πρώτη τυπολογία με τρεις κατηγορίες, οι οποίες σχηματίζονται με βάση την σοβαρότητα της επίθεσης, τον στόχο βίαιης συμπεριφοράς και την ύπαρξη διαταραχών της προσωπικότητας. Οι τρεις τύποι δράστη - θύτη που προτείνονται σύμφωνα με την Μαρίνου (2003, σελ. 44) είναι:

1. Αυτός που στρέφεται μόνο κατά της οικογένειας. Διαπράττει επιθέσεις με λιγότερο επικίνδυνες μορφές βίας και ασκεί μικρά ποσοστά ψυχολογικής ή σεξουαλικής κακοποίησης.

2. Ο οριακός τύπος. Διαπράττει επιθέσεις μέτριας έως έντονης βίας, κυρίως εντός της οικογένειας, και είναι καταθλιπτικός και συναισθηματικά ευέξαπτος.

3. Ο γενικά βίαιος/ αντικοινωνικός τύπος. Διαπράττει από μέτριες έως πολύ σοβαρές επιθέσεις βίας, κυρίως σε άτομα εκτός οικογένειας και έχει το

μεγαλύτερο ιστορικό εμπλοκής σε βίαιες πράξεις από όλους τους τύπους δράστη – θύτη.

Σύμφωνα με τον D. Dutton οι τρεις χαρακτηριστικότερες κατηγορίες δραστών κακοποίησης είναι:

1. Ο ψυχοπαθητικός. Ο τύπος αυτός έχει αντικοινωνική και επιθετική συμπεριφορά απέναντι σε όλους τους ανθρώπους. Ελέγχει τα συναισθήματά του, δεν έχει καμία ηθική αναστολή και επικεντρώνεται στην υποταγή και επιβολή του πάνω στο θύμα.

2. Ο υπερέλεγχόμενος. Αυτός ο τύπος δράστη αποστασιοποιείται από τα συναισθήματά του και τείνει σε συμπεριφορές παθητικής επιθετικότητας. Δεν έχει προκλητική συμπεριφορά, έχει ήπιο προφίλ και μετά από μία μακροχρόνια περίοδο συσσώρευσης θυμού μπορεί να ξεσπάσει σε βία.

3. Ο κυκλοθυμικός – συναισθηματικά ασταθής. Ο τύπος αυτός παρουσιάζει μία ανικανότητα να περιγράψει τα συναισθήματά του και μία υπερβολική ανάγκη να ελέγχει τη σχέση του. Συσσωρεύει θυμό και ζήλια, είναι ανασφαλής και φοβάται την εγκατάλειψη. Έχει υπερβολικές απαιτήσεις από τη σύντροφό του, παρερμηνεύει τη συμπεριφορά της και την κατηγορεί. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 98)

Οι Jacobson και Gottman, σε σχετική τους έρευνα, χρησιμοποιώντας ιδιότυπους χαρακτηρισμούς, προτείνουν τις ακόλουθες δύο κατηγορίες δραστών κακοποίησης:

1. Οι «Cobras». Πρόκειται για εγκληματικούς τύπους, οι οποίοι έχουν εκδηλώσει αντικοινωνική συμπεριφορά από την εφηβεία τους. Είναι ηδονιστές, παρορμητικοί, συχνά χρήστες αλκοόλ και τοξικών ουσιών και σε πολλές περιπτώσεις ψυχικά ασθενείς με αδυναμία συνειδήσεως. Χρησιμοποιούν σκληρή σωματική και ψυχολογική βία κατά των συζύγων/συντρόφων τους και επιλέγουν αυτές με κριτήριο την ικανοποίηση σεξουαλικών, κοινωνικών και οικονομικών αναγκών τους.

2. Οι «Pit bulls». Πρόκειται για άτομα που ασκούν βία μόνο σε μέλη της οικογένειάς τους και ιδιαίτερα στις γυναίκες τους. Έχουν υπάρξει μάρτυρες σκηνών βίας στην οικογένεια προέλευσής τους κατά την εφηβική τους ηλικία και για αυτό το λόγο υιοθετούν τη βία ως μία αποδεκτή συμπεριφορά στα πλαίσια της οικογενειακής σχέσης. Είναι εξαρτημένοι από τους συντρόφους τους και εξ' αιτίας του φόβου της εγκατάλειψης, γίνονται εξαιρετικά καταπιεστικοί. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 100)

Σε αντιστοιχία με τις παραπάνω κατηγορίες οι Gondolf και Fisher, προτείνουν τις εξής:

1. Ο κοινωνικο - παθητικός δράστης κακοποίησης. Είναι ένα άτομο εξαιρετικά βίαιο και χρησιμοποιεί σκληρή σωματική βία, αλλά και σεξουαλικό εξαναγκασμό τόσο στα μέλη της οικογένειάς του όσο και σε αγνώστους.

2. Ο αντικοινωνικός δράστης κακοποίησης. Πρόκειται για ένα άτομο – δράστη που ασκεί σοβαρή σωματική κακοποίηση απέναντι στα άτομα του οικογενειακού του περιβάλλοντος.

3. Ο χρόνιος δράστης κακοποίησης. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται άτομα που χρησιμοποιούν έντονη σωματική και λεκτική βία, αλλά που είναι λιγότερο επικίνδυνα από αυτά των δύο προηγούμενων κατηγοριών. Είναι λιγότερο πιθανό τα άτομα αυτά να προκαλέσουν σοβαρούς τραυματισμούς.

4. Ο σποραδικός δράστης κακοποίησης. Πρόκειται για άτομα που χρησιμοποιούν τη λιγότερη βία κατά των συζύγων/συντρόφων τους. Οι δράστες της συγκεκριμένης κατηγορίας εκδηλώνουν συχνά καταχρηστικές συμπεριφορές ελαφριάς μορφής. (Παπαμιχαήλ, 2004, σελ. 102)

Ο ρόλος του αλκοόλ

Μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η αιτιακή σχέση μεταξύ χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών και βίαιης συμπεριφοράς. Οι συγκεκριμένες

σχέσεις θα πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή και σκεπτικισμό, καθώς ενισχύονται οι μύθοι που κυριαρχούν στο ευρύ κοινό και στο μυαλό των κακοποιημένων γυναικών για την αποκλειστική ευθύνη τους. (Γ.Γ.Ι., Τέλος στη βία, 2005)

Οι διάφορες μορφές βίας πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν όταν εξετάζεται η σχέση αλκοόλ και κακοποίησης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η κατάχρηση αλκοόλ συσχετίζεται άμεσα με την άσκηση σωματικής βίας και αναδεικνύεται ότι οι δράστες κακοποίησης «φλερτάρουν» με τις ουσίες στα περισσότερα περιστατικά βίας. Οι άνδρες που έχουν τα χαρακτηριστικά μιας βίαιης προσωπικότητας, συγκεντρώνουν και υψηλά επίπεδα κατανάλωσης αλκοόλ. Το αλκοόλ, όπως και ο θυμός, χρησιμοποιείται ώστε να καταπιέζονται και να αμβλύνονται τα δυσάρεστα συναισθήματα. Τα άτομα αυτά κάνουν χρήση αλκοόλ για να χαλαρώσουν, όμως τα αποτελέσματα είναι αντίθετα. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Σε όλες τις περιπτώσεις των γυναικών που σκότωσαν το δράστη, οι αδυναμία του δεύτερου να ελέγξει την κατανάλωση αλκοόλ, η βιαιότητά του, το απρόβλεπτο των αντιδράσεων και η αλλόκοτη συμπεριφορά του αυξανόταν σημαντικά με την πάροδο του χρόνου. Κατά βάση, δεν είναι το αλκοόλ που ωθεί το δράστη στην κακοποίηση. Ωστόσο, η παρουσία του, ως παράγοντα, αυξάνει τον κίνδυνο σοβαρού τραυματισμού ή θανάτου, όπως ακριβώς και στις περισσότερες περιπτώσεις εγκληματικών πράξεων. (Walker, 1997, σελ. 157)

Επιπρόσθετα, η σχέση μεταξύ της κατάχρησης ουσιών και της κακοποίησης είναι ιδιαίτερα σύνθετη. Αν θεωρήσουμε ως αιτιακή τη σχέση που συνδέει τη βία και τη χρήση ουσιών, επιτυγχάνουμε:

1. να μειώσουμε τη σημασία της βίας και
2. να αρνηθούμε το γεγονός ότι η βία αποτελεί από μόνη της ένα πρόβλημα ανεξάρτητο.

Εν κατακλείδι, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι για πολλές κατηγορίες δραστών κακοποίησης, η χρήση του αλκοόλ είναι μέρος του τρόπου ζωής τους. (Παπαμιχαήλ, 2004)

ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ

Παράγοντες παιδικής και εφηβικής ηλικίας που ωθούν τη γυναίκα στην κακοποίηση και την ύπαρξη ή μη επίκτητης αδυναμίας

Όπως και στους δράστες, έτσι και στις γυναίκες – θύματα, υπάρχουν κάποιοι παράγοντες παιδικής και εφηβικής ηλικίας, οι οποίοι παίζουν καθοριστικό ρόλο στην μετέπειτα κακοποίησή τους.

Σύμφωνα με την Walker (1997, σελ. 83), οι πέντε παράγοντες που ανάγονται στην παιδική ηλικία για την διαπίστωση ύπαρξης ή μη επίκτητης αδυναμίας είναι:

1. Η γυναίκα γίνεται μάρτυρας ξυλοδαρμών στο σπίτι, όπως και στην παιδική της ηλικία.
2. Η γυναίκα βιώνει σεξουαλική κακοποίηση ή παρενόχληση όπως και στην παιδική ηλικία.
3. Βιώνει αμφίβολο έλεγχο στην διάρκεια κρίσιμων περιόδων, όπως και τότε. Με τον όρο αυτό αντικατοπτρίζεται το γεγονός ότι ακόμα και αν το παιδί έχει κάποιο έλεγχο πάνω στην κατάσταση, συχνά δεν συσχετίζεται αυτό που κάνει με το αποτέλεσμα. Σε τέτοιες περιόδους το παιδί βιώνει έντονα γεγονότα, συχνές μετακομίσεις ή άλλες καταστάσεις που το κάνουν να ντρέπεται.
4. Τα στερεότυπα των ρόλων των δύο φύλων, που οδηγούν σε άκαμπτες παραδοσιακές αρχές.

5. Τα προβλήματα υγείας και οι χρόνιες ασθένειες.

Σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα, οι επτά παράγοντες που ανάγονται στην εφηβεία είναι:

1. Σχήμα βίας και ιδιαίτερα ο κύκλος της βίας.

2. Η σεξουαλική κακοποίηση της γυναίκας.

3. Η ζήλια, η υπερκτητικότητα, η φορτικότητα εκ μέρους του βασανιστή και η απομόνωση της γυναίκας.

4. Οι απειλές για τη σωματική βλάβη ή πιθανή δολοφονία της γυναίκας.

5. Τα ψυχολογικά μαρτύρια.

6. Η κατάχρηση ναρκωτικών ή αλκοόλ από τον άνδρα ή τη γυναίκα.

7. Τα σύστοιχα της βίας. Η γυναίκα αντιλαμβάνεται τη βιαιότητα του άνδρα σε άλλους, συμπεριλαμβανομένης της βίας που ασκείται σε παιδιά και ζώα, καθώς και σε άψυχα αντικείμενα.

Οι γυναίκες που προέρχονται από καταπιεστικές οικογένειες βλέπουν τον γάμο σαν το καλύτερο μέσο διαφυγής. Για διάφορους λόγους, οι γυναίκες αυτές ψάχνουν μία ολοκληρωμένη σχέση αγάπης και η σεξουαλική ολοκλήρωση, νομίζουν πως είναι αυτό που πάντα γύρευαν. Πολλές από αυτές, υποστηρίζουν, πως στην αρχή ήταν ευχαριστημένες από την κυριαρχική και ζηλότυπη συμπεριφορά των ανδρών τους, γιατί πίστευαν πως αυτή ήταν η απόδειξη της αγάπης τους. Η αίσθηση της καταπίεσης ερχόταν αργότερα.

Ένα κοινό εύρημα είναι ότι αυτές οι γυναίκες είχαν πολύ λίγες γνώσεις για την φυσιολογική σεξουαλική συμπεριφορά πριν γνωρίσουν τους άνδρες τους, διότι είχαν μεγαλώσει σε οικογένειες όπου η συζήτηση για τις σεξουαλικές σχέσεις ήταν απαγορευμένη. Άξιο αναφοράς είναι ότι πολλές από τις γυναίκες – θύματα δεν είχαν εμπειρίες πριν γνωρίσουν τους άνδρες τους και ήταν πολύ μικρές όταν συνδέθηκαν μαζί τους. (Walker, 1989)

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του θύματος

Έως σήμερα δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο που να υποστηρίζει ότι συγκεκριμένα κοινωνικο – δημογραφικά χαρακτηριστικά ή χαρακτηριστικά της προσωπικότητας μιας γυναίκας, αυξάνουν τις πιθανότητες να γίνει θύμα κακοποίησης από τον σύζυγο/σύντροφό της. Οι κακοποιημένες γυναίκες προέρχονται από όλους τους κοινωνικο – πολιτισμικούς χώρους, από όλες τις οικονομικές τάξεις, θρησκείες και φυλές.

Η «τυπική» κακοποιημένη γυναίκα, υποτιμάει τον εαυτό της, έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση και βασίζει το συναίσθημα της αυτό – αξίας στην ικανότητα να είναι καλή σύζυγος και νοικοκυρά. Το συναίσθημα της αυτό – ενοχοποίησης κυριαρχεί στην γυναίκα, καθώς είναι πεπεισμένη για την αποκλειστική της ευθύνη για τη βίαιη συμπεριφορά του δράστη. Έτσι, η γυναίκα – θύμα, υποφέρει από έντονες τύψεις για τα επεισόδια βίας και προσπαθεί να εναρμονίσει τη συμπεριφορά της με τις απαιτήσεις του δράστη. Εκδηλώνει παθητικότητα για την κατάστασή της και αδυναμία να αντιδράσει. Στην πραγματικότητα όμως είναι πολύ δυνατή, καθώς συχνά αναγκάζεται να ελέγχει σε μεγάλο βαθμό το περιβάλλον της ώστε να αποφύγει το θάνατο. (Γ.Γ.Ι., Τέλος στη βία, 2005)

Η κακοποιημένη γυναίκα περιγράφεται ως άτομο εξαρτητικό, με αισθήματα κατωτερότητας και ανικανότητας. Φαίνεται να υποφέρει από κατάθλιψη, έντονη ανησυχία και ψυχοσωματικά συμπτώματα. Διατηρεί παραδοσιακές αντιλήψεις για την οικογένεια, αρνείται τον φόβο και το θυμό που νιώθει, χρησιμοποιεί το sex ως μέσο για τη διατήρηση της σχέσης της, ενώ πιστεύει ότι κανείς δεν μπορεί να τη βοηθήσει στο πρόβλημα που αντιμετωπίζει. Η γυναίκα – θύμα, παραμένει για χρόνια στη σχέση, πιστεύοντας ότι η κατάσταση θα αλλάξει προς το καλύτερο και για αυτό το λόγο, συχνά, υιοθετεί μία αυτό – υποτιμητική και συντηρητική στάση προς τον σύζυγο/σύντροφό της. Παρόλα αυτά, αυτές οι γυναίκες μπορούν να γίνουν πολύ δραστήριες, αφού προσπαθούν και βρίσκουν τρόπους να αντιμετωπίζουν

την οργή και τις εκρήξεις του συζύγου/συντρόφου τους παραμένοντας στη σχέση. (Μαρίνου, 2003)

Η Μαρίνου (2003), αναφέρει στη μεταπτυχιακή διατριβή της επτά παράγοντες που κατέγραψε η νομικός Elisabeth Truninger, σύμφωνα με τους οποίους οι γυναίκες – θύματα δεν διακόπτουν τη σχέση τους με το σύντροφο που τις κακοποιεί. Αυτοί είναι:

1. Η γυναίκα έχει αρνητική αυτό – εκτίμηση.
2. Πιστεύει ότι ο σύντροφός της θα αλλάξει.
3. Αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες.
4. Έχει παιδιά που χρειάζονται την οικονομική υποστήριξη του πατέρα.
5. Αμφιβάλει ότι μπορεί να τα βγάλει πέρα μόνη της.
6. Πιστεύει ότι το διαζύγιο θα την στιγματίσει.
7. Είναι δύσκολο για μια γυναίκα που έχει παιδιά να βρει δουλειά.

Σύμφωνα με έρευνα του Κ.Ε.Θ.Ι. με θέμα «Σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας» (2004, σελ. 36), οι γυναίκες με μειωμένη αυτό – εκτίμηση αντιδρούν περισσότερο παθητικά απέναντι στην παρενόχληση από ότι οι γυναίκες με υψηλότερη αυτό – εκτίμηση. Αυτό το γεγονός δείχνει ότι οι γυναίκες μειωμένης αυτό – εκτίμησης είναι περισσότερο ευάλωτες και ευπρόσβλητες. Πολλές γυναίκες, οι οποίες υιοθετούν τις παραδοσιακές αντιλήψεις για τους ρόλους των δύο φύλων, εκδηλώνουν στάσεις και συμπεριφορές σύμφωνες με την προκαθορισμένη κοινωνική ταυτότητα του φύλου τους, όπως παθητικότητα, στοργικότητα και υποχωρητικότητα. Αυτές οι γυναίκες είναι πιθανότεροι στόχοι κακοποίησης, επιδεικνύουν μεγαλύτερη ανοχή απέναντι σε παρενοχλητικές συμπεριφορές και είναι λιγότερο ενημερωμένες για τις αρνητικές συνέπειες της κακοποίησης στα θύματα.

Κατά την Walker (1989, σελ. 53), οι κακοποιημένες γυναίκες έχουν τα ακόλουθα κοινά χαρακτηριστικά:

1. Μικρή αυτό - εκτίμηση,
2. πιστεύουν όλους τους μύθους για τις σχέσεις κακοποίησης,

3. αντιμετωπίζουν με τον παραδοσιακό τρόπο το σπίτι τους, πιστεύουν πολύ στην ενότητα της οικογένειας και στα προκαθορισμένα στερεότυπα του γυναικείου ρόλου,

4. δέχονται την ευθύνη για τις βίαιες πράξεις των ανδρών τους,

5. αισθάνονται ενοχή, αλλά αρνούνται τον τρόμο και τον θυμό που νιώθουν,

6. δείχνουν παθητικότητα προς το κοινωνικό περιβάλλον, αλλά έχουν τη δύναμη να αντιμετωπίζουν το προσωπικό τους περιβάλλον έτσι που να αποφεύγουν μεγαλύτερη κακοποίηση ή και δολοφονία,

7. έχουν έντονες αντιδράσεις λόγω στρες, με ψυχοσωματικά συμπτώματα,

8. χρησιμοποιούν το sex ως μέσο για την διατήρηση των σχέσεών τους και

9. πιστεύουν πως κανένας δεν μπορεί να τις βοηθήσει να λύσουν τα προβλήματά τους, εκτός από τον εαυτό τους.

Επίσης, η Walker (1989, σελ. 95), αναφέρει κάποιες ομοιότητες στις ιστορίες κακοποίησης. Αυτές είναι:

1. Αρχική έκπληξη. Οι περισσότερες γυναίκες υποστηρίζουν ότι δεν μπορούσαν να σκεφτούν ποτέ ότι ο σύζυγος/σύντροφός τους θα ήταν τόσο βίαιος.

2. Αδυναμία πρόβλεψης των επεισοδίων κακοποίησης. Ανεξάρτητα με τον αριθμό των κύκλων κακοποίησης που είχε περάσει η γυναίκα, δεν μπορούσε ποτέ να προβλέψει πότε θα συνέβαινε το επόμενο επεισόδιο.

3. Υπερβολική ζηλοτυπία. Οι δράστες ζήλευαν όλους όσους συναναστρεφόταν οι γυναίκες τους και όσο μεγάλωνε η ζηλοτυπία τόσο μεγάλωνε και η καταπίεση.

4. Ασυνήθιστη σεξουαλικότητα. Όλες οι κακοποιημένες γυναίκες ανέφεραν ότι οι δράστες περίμεναν ασυνήθιστα είδη σεξουαλικής

συμπεριφοράς στις σχέσεις τους. Άλλες φορές ήταν βίαιοι ακόμα και σε αυτόν τον τομέα και άλλες ήταν ευαίσθητοι και αισθησιακοί.

5. Ακρίβεις αναμνήσεις των λεπτομερειών των επεισοδίων κακοποίησης. Οι κακοποιημένες γυναίκες μπορούσαν πάντοτε να θυμούνται με ακρίβεια κάθε λέξη ή χτύπημα του δράστη.

6. Διάθεση για απόκρυψη της κατάστασης. Αν και αυτές οι γυναίκες θυμούνταν τις εμπειρίες τους, συνήθως αρνούσαν να τις κοινοποιήσουν θέλοντας να προστατεύσουν τον δράστη.

7. Ποτό. Πολλές από τις κακοποιημένες γυναίκες έλεγαν πως οι άνδρες τους δυσκολεύονταν να ελέγξουν την τάση τους για αλκοόλ. Από αυτές τις περιγραφές, φαίνεται πως οι άνδρες ήταν προσκολλημένοι στο ποτό, ανεξάρτητα από την ποσότητα που έπιναν.

8. Έντονη ψυχολογική κακομεταχείριση. Σχεδόν όλες οι κακοποιημένες γυναίκες ανέφεραν σοβαρές προφορικές επιθέσεις από τους δράστες. Οι δράστες ήταν ειδικοί στο να βρίσκουν τα αδύνατα σημεία των γυναικών και να τα χρησιμοποιούν για τους δικούς τους σκοπούς. Χρησιμοποιούσαν τεχνικές πλύσεις εγκεφάλου στις ψυχολογικές τους επιθέσεις.

9. Απειλές για την οικογένεια της γυναίκας. Οι περισσότερες γυναίκες πίστευαν πως οι άνδρες τους ήταν ικανοί να πραγματοποιήσουν τις απειλές για τα μέλη της οικογένειας ή τους φίλους και φίλες της γυναίκας.

10. Πρόκληση τρόμου με την χρήση όπλων ή μαχαιριών. Οι δράστες τρομοκρατούσαν τις γυναίκες τους με ανατριχιαστικές περιγραφές του πως θα τις βασάνιζαν. Συχνά επιβεβαίωναν αυτές τις περιγραφές.

11. Παντοδυναμία. Οι κακοποιημένες γυναίκες πίστευαν πως οι δράστες μπορούσαν να κάνουν πράγματα που οι άλλοι δεν ήταν ικανοί να κάνουν.

12. Γνώση του ενδεχόμενου θανάτου. Όλες οι κακοποιημένες γυναίκες υποστήριζαν πως ήξεραν ότι οι δράστες θα μπορούσαν να τις σκοτώσουν.

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς πως οι κακοποιημένες γυναίκες παίζουν με τα παιδιά τους παρόλο που στις περισσότερες περιπτώσεις είναι

δύσκολο για αυτές να έχουν διάθεση παιχνιδιού. Θέλοντας όμως να τα ευχαριστήσουν, το προσπαθούν και από την στιγμή που θα αποκτήσουν αυτή τη διάθεση, χοροπηδούν, γελούν και συμπεριφέρονται σαν παιδιά. (Walker, 1989)

Παρόλα αυτά, οι γυναίκες τελικά αποδεικνύονται σε όλες τις περιπτώσεις ότι είναι ισχυρές και αποφασιστικές προσωπικότητες, με βαρύνουσες δικές τους απόψεις. Η μανιώδης αφοσίωσή τους σε αυτή την οδυνηρή σχέση με τους συζύγους τους προερχόταν από τις αξίες που είχαν κληρονομήσει από τις μητέρες τους, σύμφωνα με τις οποίες το σημαντικότερο χάρισμα της γυναίκας ήταν η ικανότητά της να φροντίζει, να αφοσιώνεται, να καταλαβαίνει και να δέχεται τους άλλους και ειδικά τον σύντροφό τους. (Skynner, 1998)

Σύμφωνα με την Νίκη Ρουμπάνη, μέλος του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης, υπάρχουν μερικοί μύθοι για τα θύματα βίας. Αυτοί είναι:

1. Είναι μόνο φτωχές και αμόρφωτες γυναίκες, χωρίς επάγγελμα.
2. Δεν φεύγουν κοντά από τον δράστη γιατί κατά βάθος απολαμβάνουν τη βία.
3. Φταίνε για τη βία που υφίστανται.

Στην πραγματικότητα, οι κακοποιημένες γυναίκες, είναι γυναίκες όλων των κοινωνικών τάξεων, κάθε μορφωτικού επιπέδου. Είναι γυναίκες λιγότερο ή περισσότερο δυνατές αλλά εξαντλημένες από την καθημερινή προσπάθεια επιβίωσης, σε βάρος της υγείας και της προσωπικής τους ανάπτυξης.

Οι γυναίκες αυτές δεν φεύγουν από τη σχέση κακοποίησης ακόμα και όταν νιώθουν ότι κινδυνεύουν, για πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Μπορεί να φοβούνται την εκδίκηση σε βάρος τους ή σε βάρος των παιδιών τους, ή να μην έχουν δουλειά και να δυσκολεύονται να βρουνε λόγω των αντικοινωνικών σχέσεων που τους έχει επιβάλλει ο δράστης. Στις εύπορες γυναίκες υπάρχουν κοινωνικοί φραγμοί όπως ο φόβος ότι δεν θα τις πιστέψουν, το αξιοπρεπές επάγγελμα του συζύγου που θα πάθει ζημιά, η απομόνωση από την οικογένεια

που παίρνει το μέρος του θύτη, η στάση των μεγαλύτερων γυναικών που ισχυρίζονται ότι έτσι είναι όλοι οι άνδρες και η έλλειψη χρημάτων σε ρευστό.

Οι γυναίκες έχουν συνηθίσει να φυλάγονται και συχνά ρίχνουν το φταίξιμο στον εαυτό τους για το ότι νευρίασαν τον δράστη, χωρίς να συνειδητοποιούν πως και άλλοι άνθρωποι θα μπορούσαν να τον νευριάσουν, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα κακοποιεί οποιονδήποτε. Όλοι οι άνθρωποι εκνευρίζονται, αλλά αυτό δεν τους δίνει το δικαίωμα να γίνονται βίαιοι.

Οι βίαιες επιθέσεις και οι ταπεινώσεις που δέχονται πολλές γυναίκες από τον σύζυγο/σύντροφό τους, είναι επίμονες και πολύ σοβαρές. Οι γυναίκες αυτές είναι ουσιαστικά παγιδευμένες στη σχέση τους, η οποία το μόνο που τους προσφέρει είναι πόνο και εξευτελισμούς. Η απόφαση να φύγουν είναι περίπλοκη και δύσκολη. Οι περισσότερες από αυτές τις γυναίκες δεν εκμυστηρεύονται σε κανέναν ότι ο σύζυγος/σύντροφός τους, τους κακοποιεί. Αυτή η αρχική σιωπή σχετίζεται με το γεγονός ότι σε αυτή τη φάση οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες δεν θεωρούν ότι αντιμετωπίζουν κάποιο σοβαρό πρόβλημα, το οποίο θα συνεχιστεί. Ωστόσο, η κακοποίηση συνεχίζεται και οι γυναίκες – θύματα φτάνουν σε σημείο να ντρέπονται και να νιώθουν απόγνωση. (Μαρίνου, 2003)

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ

ΨΥΧΟΓΡΑΦΙΑ ΘΥΤΩΝ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΩΝ

Στις περιπτώσεις κακοποίησης μέσα στην οικογένεια, ο συναισθηματικός δεσμός που αναπτύσσεται ανάμεσα στην κακοποιημένη γυναίκα και τον θύτη της, μπορεί να συγκριθεί με τον δεσμό του ομήρου με τον δεσμοφύλακά του. Παρόλα αυτά, έχει και ξεχωριστά σημεία που βασίζονται στην ιδιαίτερη σχέση ανάμεσα στο θύμα και τον θύτη. Στις περιπτώσεις αυτές, ενδο – οικογενειακής κακοποίησης, το θύμα αιχμαλωτίζεται σταδιακά και μαλακά. (Herman, 1996)

Η στάση του δράστη μετά την κακοποίηση

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο τα αίτια συμπεριφοράς του θύτη είναι κοινωνικά (πατριαρχικό μοντέλο οικογένειας, κυρίαρχες αντιλήψεις με φεμινιστικό προσωπείο και σιωπηρή αποδοχή της βίας κατά των γυναικών ως ιδιωτική υπόθεση) και ψυχολογικά (χαμηλή αυτοεκτίμηση και ανασφάλεια). Οι στόχοι των ψυχολογικών κινήτρων του θύτη είναι η αποδυνάμωση του θύματος, η κοινωνική απομόνωση, η οικονομική στέρηση, η στέρηση ελευθεριών και ο εξευτελισμός.

Σύμφωνα με την Walker (1989), μετά την «τελική» του αντιπαράθεση με το θύμα, ο δράστης συμπεριφέρεται σταθερά, με ευγενικό και τρυφερό τρόπο. Είναι συνήθως μετανιωμένος για τις πράξεις του, δείχνει μεταμέλεια, παρακαλεί το θύμα να τον συγχωρήσει και υπόσχεται ότι δεν θα το ξανακάνει. Πιστεύει ακόμη, ότι η σύζυγος/σύντροφός του, μετά από το συμβάν της κακοποίησης, δεν θα συμπεριφερθεί ξανά με τον ίδιο τρόπο, ώστε να τον εξαγριώσει και να επαναληφθεί η βίαιη συμπεριφορά του. Συνήθως, ο δράστης

ζητά τη βοήθεια και άλλων ανθρώπων (συγγενείς, φίλους, κ.α.), στην προσπάθειά του να κρατήσει το θύμα κοντά του. Σε αυτή τη φάση, όλοι προσπαθούν να δημιουργήσουν στο θύμα αισθήματα ενοχής, παρόλο που ξέρουν ότι ο δράστης είναι υπεύθυνος για το συμβάν. Ο δράστης μετά από αυτό αισθάνεται δικαιωμένος, διαιώνίζει την αντίληψή του ότι μπορεί να δέρνει την γυναίκα του αν εκείνη κάνει κάτι που τον εξοργίσει και είναι ψυχικά αναστατωμένος.

Σύμφωνα με τον Παπαϊωάννου (2001), ο δράστης μετά την αποτρόπαιη πράξη του αποχωρεί, πιστεύοντας ότι απλώς τραυμάτισε το θύμα και απομακρύνεται γρήγορα αφού στόχος του ήταν απλώς να το εκφοβίσει. Δηλώνει απερίφραστα ειλικρινή μετάνοια και είναι πεπεισμένος ότι η πράξη του αποτελούσε μονόδρομο ενώ μερικές φορές, στην προσπάθειά του να κρατήσει το θύμα κοντά του, αποπειράται να αυτοκτονήσει.

Κατά τον Herman (1996), ο θύτης συχνά προβάλλει πειστικά επιχειρήματα και υποστηρίζει ότι μόνο μία ακόμη θυσία, μία απόδειξη της αγάπης της, θα τερματίσει τη βία. Καθώς οι περισσότερες γυναίκες υπερηφανεύονται για την ικανότητα να διατηρούν τις σχέσεις τους, συχνά ο θύτης παγιδεύει το θύμα του κάνοντας έκκληση στις υψηλές αξίες του. Ο δράστης φαίνεται να έχει ψυχολογική ανάγκη να δικαιολογήσει τα εγκλήματά του και για αυτό χρειάζεται διαβεβαιώσεις σεβασμού, ευγνωμοσύνης, ακόμα και αγάπης. Απώτερος στόχος του φαίνεται να είναι η δημιουργία ενός εκούσιου θύματος.

Ο θύτης, για να μη λογοδοτήσει για τα εγκλήματά του, κάνει ότι μπορεί για να επιτύχει λήθη. Πρώτη γραμμή άμυνας είναι η μυστικότητα και η σιωπή. Αν η μυστικότητα αποτύχει, τότε ο θύτης αμφισβητεί την αξιοπιστία του θύματος και αν δεν μπορέσει να επιτύχει την απόλυτη σιωπή του, θα προσπαθήσει να το διαψεύσει. Για το σκοπό αυτό διαθέτει μια μεγάλη σειρά επιχειρημάτων και ισχυρίζεται ότι το θύμα υπερβάλλει.

Σε περίπτωση που υπάρχει κάποιος μάρτυρας τα επιχειρήματα του θύτη είναι ακαταμάχητα. Ο μάρτυρας παγιδεύεται στην σύγκρουση μεταξύ θύματος και δράστη και είναι ηθικά αδύνατο να παραμείνει ουδέτερος. Συνήθως παρασύρεται και παίρνει το μέρος του θύτη. Το μόνο που ζητάει ο θύτης από τον μάρτυρα είναι να μην κάνει τίποτα. Αυτό γίνεται ακόμα και όταν το θύμα είναι ένα αξιοσέβαστο μέλος της κοινωνίας.

Για τον τρόπο σκέψης του θύτη δεν γνωρίζουμε πολλά, επειδή συνήθως περιφρονεί εκείνους που προσπαθούν να τον καταλάβουν. Δεν πιστεύει ότι έχει πρόβλημα και δεν ζητάει βοήθεια, παρά μόνο όταν πρέπει να αντιμετωπίσει τον νόμο. Οι συνηθισμένες αντιλήψεις της ψυχοπαθολογίας δεν μπορούν ούτε να τον ορίσουν, ούτε να τον κατανοήσουν.

Η στάση του θύματος μετά την κακοποίηση

Η κατηγορία εναντίον των γυναικών ότι αυτές προκαλούν την κακοποίησή τους, έχει σαν αποτέλεσμα να τις κάνει να ντρέπονται, να αρνούνται ότι έχουν κακοποιηθεί και να μειώνεται η αυτό – εκτίμησή τους. Χωρίς αμφιβολία, οι κακοποιημένες γυναίκες, μετά την κακοποίηση, αυτό – απομονώνονται από τους άλλους ανθρώπους και ιδιαίτερα από εκείνους για τους οποίους νοιάζονται. Θεωρούν την κακοποίησή τους σαν τιμωρία για τα υποτιθέμενα αμαρτήματά τους και συνήθως δεν χωρίζουν, μαθαίνοντας να αναγνωρίζουν τα σημάδια ερχομού ενός επεισοδίου κακοποίησης. Χάνουν την σεξουαλική επιθυμία για τον άνδρα τους και πολλές από τις κακοποιημένες γυναίκες, κάτω από την πίεση που υφίστανται, αναγκάζονται να ανταποδώσουν το «χτύπημα» και να σκοτώσουν. Οι κακοποιημένες γυναίκες σκοτώνουν από φόβο. (Walker, 1989)

Μερικά από τα θύματα, αναγνωρίζουν τον θυμό τους και αυτό συμπίπτει με την συνειδητοποίηση όλων των σοβαρών αδικιών που έχουν υποστεί στα

χέρια του βασανιστή τους. Μαθαίνουν να μη δείχνουν τον φόβο τους και να προσποιούνται τις «σκληρές» για να μην καταλαβαίνουν οι άνδρες τους ότι τους φοβούνται. Οι κακοποιημένες γυναίκες υιοθετούν συχνά ασυνήθιστη συμπεριφορά που τις οδηγεί στην διάγνωση ότι είναι παράφρονες και τρελές. Στην πραγματικότητα, πολλές από τις φαινομενικά αλλόκοτες πράξεις τους, αποκτούν σκοπό και λογική όταν εξεταστούν σε συνδυασμό με τη βία και τον τρόμο που έχουν βιώσει. (Walker, 1997)

Τις περισσότερες φορές το θύμα εμφανίζεται ως συνένοχο ή ακόμα και υπεύθυνο για τη συμπεριφορά του δράστη. Αυτή η κατηγορία παραλύει το θύμα και το εμποδίζει να προστατευτεί. Είναι κυριευμένο από αμφιβολίες και ενοχές, δεν είναι σε θέση να αντιδράσει και βρίσκεται σε μία κατάσταση τρομερού άγχους από την οποία δεν μπορεί να απαλλαγεί. Τα θύματα επίσης, μετά το γεγονός της κακοποίησης, αισθάνονται ντροπή και ενοχές όταν αντιστέκονται ή αρνούνται τη σεξουαλική επαφή με τον σύντροφό τους, αφού θεωρούν υποχρέωσή τους να ικανοποιούν τις σεξουαλικές του επιθυμίες.

Μετά το ξέσπασμα της βίας, η πρώτη αίσθηση της κακοποιημένης γυναίκας είναι αυτή της δυσπιστίας ότι το περιστατικό συνέβη στην πραγματικότητα. Ακολουθεί συναισθηματική κατάρρευση, αδράνεια, κατάθλιψη, αισθήματα ενοχής και αδυναμίας. Τα αρνητικά συναισθήματα που αισθάνεται το θύμα κατά την περίοδο των βίαιων συγκρούσεων, τώρα υποχωρούν και παραχωρούν τη θέση τους σε αισθήματα ανακούφισης. Τα θύματα περιγράφουν αυτές τις περιόδους ως ιδιαίτερα ευχάριστες. Η ελπίδα για βελτίωση της σχέσης επιστρέφει και ενισχύεται η παραμονή του θύματος σε αυτή. (Παπαμιχαήλ, 2004)

Η γυναίκα που συνδέεται συναισθηματικά με τον δράστη, θεωρεί την κατακτητική προσοχή του σαν ένδειξη παθιασμένης αγάπης και νιώθει κολακευμένη από το έντονο ενδιαφέρον του για κάθε πτυχή της ζωής της. Καθώς αυτός γίνεται πιο αυταρχικός εκείνη βρίσκει δικαιολογίες για την συμπεριφορά του, όχι μόνο επειδή τον φοβάται, αλλά και επειδή νοιάζεται για

αυτόν. Για να αντισταθεί και να μην αναπτύξει τη συναισθηματική εξάρτηση ενός ομήρου, θα πρέπει να δει τη θέση της με άλλο μάτι και με πεποιθήσεις διαφορετικές από εκείνες του θύτη.

Ο τρόμος, η απομόνωση και η εξάρτηση που επιβάλλεται στο θύμα, δημιουργούν ένα υποταγμένο και συναινετικό αιχμάλωτο. Το τελικό όμως βήμα για τον ψυχολογικό έλεγχο του θύματος ολοκληρώνεται μόνο όταν αυτό υποχρεωθεί να παραβεί τις ηθικές αρχές του και να προδώσει σημαντικούς ανθρώπινους δεσμούς του. Ψυχολογικά, αυτή ή τεχνική εξαναγκασμού είναι η πιο καταστρεπτική, διότι το θύμα που έχει υποκύψει μισεί τον εαυτό του.

Οι διαβεβαιώσεις ασφάλειας και προστασίας έχουν τεράστια σημασία. Συχνά το θύμα νιώθει τρόμο μήπως μείνει μόνο και για αυτό το λόγο, κάποιες φορές, επιζητεί και την ελάχιστη παρουσία ενός ατόμου με κατανόηση. Καθώς έχει γνωρίσει την έννοια και αίσθηση της απόλυτης απομόνωσης, νιώθει έντονα πόσο εύθραυστες είναι οι ανθρώπινες σχέσεις. (Herman, 1996)

Πολλές γυναίκες, θύματα βίας, δεν καταγγέλλουν τη βία του συζύγου/συντρόφου τους, εξαιτίας της σκληρότητας του συστήματος δικαιοσύνης που αναφέραμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, αλλά και της μεγάλης διάρκειας ποινικής διαδικασίας και της ανεπαρκούς υποδομής για την βοήθεια των θυμάτων. (Εθνικό παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, 2004)

Οι αποφάσεις που θα πάρει το θύμα μετά την κακοποίηση, είναι πολύ σημαντικές για την ποινική εξέλιξη της υπόθεσης και την αντιμετώπισή της από τα όργανα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Πιο συγκεκριμένα οι αποφάσεις του θύματος μπορεί να έχουν σημαντική επίδραση στην απόφαση της αστυνομίας για την σύλληψη ενός υπόπτου, στην απόφαση του εισαγγελέα να απαγγείλει κατηγορία και στην απόφαση του δικαστή για καταδίκη. Πράγματι, οι ενέργειες της αστυνομίας – όποτε αυτή λαμβάνει γνώση για την διάπραξη κάποιου εγκλήματος – εξαρτώνται από το τι ακριβώς το θύμα αποφασίσει να κάνει.

Το θύμα της κακοποίησης, είναι καθοριστικός παράγοντας για την ενεργοποίηση και την λειτουργία του ποινικού συστήματος και για αυτό τον λόγο η μελέτη των αντιδράσεών του είναι πολύ σημαντική. Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι οι διωκτικές αρχές καθορίζουν και προσανατολίζουν τη δράση τους μόνο με βάση τα χαρακτηριστικά της κακοποίησης και του δράστη. Ο ρόλος του θύματος είναι εξίσου σημαντικός, αν όχι ο σημαντικότερος. Οι αντιδράσεις και οι αποφάσεις του θύματος οριοθετούν τις αντιδράσεις και τις αποφάσεις των επίσημων φορέων. Μία από τις πολλές επιλογές που έχει το θύμα μετά την κακοποίηση, είναι η αναφορά του περιστατικού στην αστυνομία. Η αναφορά της κακοποίησης είναι απαραίτητη προκειμένου να αρχίσει η εμπλοκή του θύματος στους μηχανισμούς του ποινικού συστήματος. (Τσίγκρης Α., 1996, σελ. 15)

Οι γυναίκες που προδίδονται ή κακοποιούνται στις πρώτες και καθοριστικές ερωτικές προσδοκίες, μεταλλάσσουν την στάση τους από καρτερία σε αυταρέσκεια. Επειδή πιο αποτελεσματικός από τον σεβασμό είναι ο φόβος, οι γυναίκες που αντιμετωπίζουν με δυσπιστία τη ζωή, έχουν πάντα λιγότερες πιθανότητες απόρριψης και σαφώς περισσότερες ευκαιρίες για αποκατάσταση. Οι γυναίκες αυτές, έχουν καταλάβει πως η αντρική νοοτροπία είναι ανταγωνιστική και αντιμετωπίζουν τους μέλλοντες συζύγους με καχυποψία, δυσαρέσκεια, απώθηση και υστερία κάτι το οποίο μπορεί να προκαλέσει πολύ δυσάρεστες συνέπειες. (Κόγια, 1994, σελ. 88)

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την στάση της κακοποιημένης γυναίκας απέναντι στον δράστη

Η κατανόηση και η ερμηνεία της συμπεριφοράς της κακοποιημένης γυναίκας διακρίνεται από εξαιρετική δυσκολία. Οι κοινωνικοί ψυχολόγοι υποστηρίζουν ότι στις μη ισορροπημένες σχέσεις τα άτομα που υφίστανται βία

ενδέχεται να εκδηλώσουν ψυχοπαθολογικές διαταραχές. Το θύμα βρίσκεται σε μειονεκτική θέση, αποδυναμώνεται και αντιλαμβάνεται την αδυναμία του ως εμπόδιο προκειμένου να υπάρξει αυτοδύναμο και ανεξάρτητο.

Οι μεταβλητές διεύρυνσης παραγόντων που επιδρούν καθοριστικά στην απόφαση των κακοποιημένων γυναικών να εγκαταλείψουν το βίαιο σύζυγο/συντρόφο τους σύμφωνα με την Παπαμιχαήλ (2004, σελ. 121), είναι:

1. Τα κοινωνιοδημογραφικά χαρακτηριστικά του θύματος (εισόδημα, μόρφωση, απασχόληση, κ.α.).
2. Το ιστορικό βίας του θύματος (μάρτυρας γονεϊκής βίας, θύμα παιδικής κακομεταχείρισης, ύπαρξη προηγούμενων βίαιων ερωτικών σχέσεων, κ.α.)
3. Οι κοινωνικές αντιλήψεις του θύματος για τους ρόλους των δύο φύλων και η ψυχοκοινωνική του προσαρμογή.
4. Η αντίληψη του θύματος για την μορφή και το περιεχόμενο των σχέσεων.
5. Η αρνητική έκβαση της σχέσης (αύξηση συχνότητας βίαιων περιστατικών, μείωση της εκδήλωσης αγάπης και τρυφερότητας)
6. Η μορφή και η σοβαρότητα της βίας (λεκτική, ψυχολογική, σεξουαλική και σωματική κακοποίηση)
7. Η αξιολόγηση βίαιου περιστατικού.
8. Η αξιολόγηση από το θύμα, των θετικών στοιχείων της προσωπικότητας και συμπεριφοράς του συζύγου/συντρόφου, καθώς και των θετικών πλευρών της σχέσης.

Σύμφωνα με την ίδια συγγραφέα, οι σημαντικότεροι παράγοντες που επιδρούν στην απόφαση της κακοποιημένης γυναίκας να εγκαταλείψει τη βίαιη σχέση και τον βασανιστή της είναι:

1. Ο φόβος. Είναι το κυρίαρχο συναίσθημα που τροφοδοτεί και ενδυναμώνει τις σχέσεις κακοποίησης.
2. Η οικονομική ανεπάρκεια. Η έλλειψη απασχόλησης και η οικονομική δυσχέρεια αποτελούν εμπόδια στη γυναίκα να απομακρυνθεί από τη σχέση.

3. Η εξάρτηση. Η χρόνια σωματική και συναισθηματική κακομεταχείριση, έχει καταστρέψει την αυτό – εκτίμηση του θύματος και έχει βοηθήσει στην επικράτηση συναισθηματικών, οικονομικών και κοινωνικών εξαρτήσεων του θύματος από τον δράστη, σε τέτοιο βαθμό που και το ίδιο το θύμα πιστεύει ότι δεν μπορεί να επιβιώσει μακριά από αυτόν.

4. Η αγάπη προς τον δράστη. Θετικά συναισθήματα που δεν έχουν πάψει να υπάρχουν από την πλευρά του θύματος και τροφοδοτούν την ελπίδα ή την αυταπάτη ότι ο δράστης θα αλλάξει.

5. Η αποδοχή βίας μέσα στο αξιακό σύστημα του θύματος. Πρόκειται για την αποδοχή της κουλτούρας της βίας από το θύμα, ότι η βία είναι κοινωνικά αποδεκτή και αναμενόμενη συμπεριφορά στα πλαίσια της οικογενειακής ζωής.

6. Τα κοινωνικά στερεότυπα γύρω από τον ρόλο των δύο φύλων. Στην συνείδηση των γυναικών ο «ανδρισμός» εμπεριέχει στοιχεία βίας και επιβολής, που τους ασκούν γοητεία. Πολλές γυναίκες δηλώνουν ότι προτιμούν ριψοκίνδυνες σχέσεις με σκληρούς άνδρες. Αν και δεν απολαμβάνουν την κακοποίησή τους, οι γυναίκες αυτές, βρίσκουν τους βίαιους συντρόφους τους χαρισματικούς και ελκυστικούς και για αυτούς τους λόγους δεν επιθυμούν να τους εγκαταλείψουν.

Τέλος, ένας ακόμα βασικός παράγοντας που επιδρά και επηρεάζει τη μορφή και την ένταση της αντίδρασης της κακοποιημένης γυναίκας απέναντι στη βία του συζύγου/συντρόφου, είναι: το χρονικό διάστημα που έχει εκδηλωθεί και εξελίσσεται η βία στη σχέση. Η αντίδραση της κακοποιημένης γυναίκας μετά το βίαιο ξέσπασμα καταγράφεται παθητική. Ωστόσο, η αντίδραση του θύματος φαίνεται να διαφοροποιείται ποιοτικά με το πέρασμα του χρόνου και το θύμα αναζητά τρόπους ώστε να παύσει ο δράστης τη βίαιη συμπεριφορά του. (Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003)

ΑΙΤΙΕΣ ΒΙΑΣ

Όταν αναρωτιόμαστε για τις αιτίες της βίας, ο πειρασμός να στραφούμε προς μία συναφή έννοια, την έννοια της επιθετικότητας, και να οδηγηθούμε στην αναζήτηση πέρα από κοινωνικές αιτίες, βιολογικών αιτιών για συμπεριφορές που η ευαισθησία της εποχής μας δυσκολεύεται όλο και περισσότερο να αποδεχτεί, είναι μεγάλος. Ορισμένοι, θεωρούν πως η συμπεριφορά του ανθρώπου διέπεται από μία έμφυτη, αδάμαστη επιθετικότητα που του επιτρέπει να προσαρμόζεται για να επιβιώνει. Αυτή η άποψη βέβαια, είναι πηγή άγχους, αλλά και ηθικής παρηγοριάς. Δυστυχώς, υπάρχουν κοινωνίες που αγνοούν τη βία, τις διακρίσεις ανάμεσα στα φύλα και το χωρισμό σε τάξεις. Η ύπαρξή τους και μόνο επιβάλλει να επανεξετάσουμε, λοιπόν, την ιδέα της ύπαρξης ενός ενστίκτου επιθετικότητας που θα μπορούσε να είναι κοινό σε ανθρώπους και ζώα. (Adman, 1987)

Παρουσιάζει ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι τα αίτια της βίας αναζητούνται όχι μόνο στην ατομικότητα του δράστη, αλλά και στην παθολογία των όρων του κοινωνικού του περιβάλλοντος. Η ερμηνεία της βίαιης συμπεριφοράς διαφωτίζεται με την αναφορά σε παράγοντες όπως:

1. Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο ορισμένων γεωγραφικών περιοχών, που παρουσιάζουν υψηλό δείκτη εγκληματικότητας,
2. η ένταξη ενός ατόμου σε μία αντικοινωνική ομάδα, που διδάσκεται τα δικά της αντικοινωνικά πρότυπα συμπεριφοράς,
3. οι συγκρούσεις που γεννά η συνύπαρξη δύο διαφορετικών πολιτισμών και
4. ο άνομος χαρακτήρας των σύγχρονων κοινωνικών δομών, όπου κυριαρχεί σύγχυση ως προς το τι είναι θεμιτό και τι όχι. (Τσαλίκογλου, 1989, σελ. 60)

Προϋποθέσεις γέννησης βίας

Κάθε φορά που μία σημαντική ανάγκη μένει ανικανοποίητη, κάθε φορά που το άτομο εμποδίζεται να ικανοποιήσει μιας ζωτικής σημασίας ανάγκη, τότε ο οργανισμός του τείνει να αναπτύξει μία επιθετικότητα που είτε στρέφεται προς τα έξω, είτε ενδοβάλλεται. Στη ρίζα, δηλαδή, κάθε επιθετικότητας ενεδρεύει η ματαιώση και η διάψευση μιας ζωτικής για το άτομο ανάγκης. Οι προϋποθέσεις γέννησης αυτής της επιθετικότητας, σύμφωνα με την Τσαλίκου (1989), είναι:

1. Η επιθυμία επενέργειας στο περιβάλλον. Η αδυναμία σχηματισμού μιας ενιαίας και ανεξάρτητης προσωπικότητας παγιδεύει την ανάγκη επενέργειας πάνω στο περιβάλλον. Η ανάγκη όμως αυτή, αποτελεί μία από τις πιο θεμελιώδεις ανθρώπινες ανάγκες. Συγγραφείς έδειξαν τις καταστροφικές για την ψυχική υγεία συνέπειες που επιφέρει η μη ικανοποίησή τους. Αν στην ρίζα κάθε επιθετικότητας βρίσκεται η αποστέρηση μιας βασικής για το άτομο ανάγκης, τότε γίνεται απολύτως κατανοητή η έκλυση της βίας όταν το άτομο αδυνατεί να επενεργήσει στον περίγυρό του. Η αδυναμία αυτή υποδηλώνει ότι το άτομο δεν είναι υποκείμενο. Ένα τέτοιο συναίσθημα είναι ικανό να κατακλύσει με άγχος τον ψυχισμό και το άγχος αυτό ενεργοποιεί τη βία.

2. Η επιθυμία αναγνώρισης του εαυτού. Η μη αναγνώριση του εαυτού από τον άλλον συνιστά την πιο βασική μορφή προσβολής του «εγώ». Κανείς δεν μπορεί να ζήσει χωρίς την αναγνώριση του εαυτού από τον άλλον. Η αναγνώριση αυτή είναι θεμελιακή. Η βία είναι συχνά μία ενεργή απάντηση στο απειλητικό βίωμα της μη αναγνώρισης από τον άλλον. Τις περισσότερες φορές η βία και η καταστροφικότητα βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με την τραυματική εμπειρία της μη αναγνώρισης από τον άλλον. Η απόρριψη του εαυτού γεννά μία αγωνία που συνήθως εκλύει βία.

3. Μία μαγική πρόσκτηση δύναμης. Η βία συμβολίζει μία απεγνωσμένη προσπάθεια ύπαρξης και ενδέχεται να εκφράζει συμβολικά μια προσπάθεια ανεύρεσης μιας στιγμιαίας και συμπυκνωμένης μορφής αυτονομίας. Ο φορέας

της βίας, είναι κύριος του εαυτού του και έχει ξεφύγει από την αβάσταχτη απόρριψη του άλλου. Το άτομο, μέσα από τη βία, επιχειρεί να αντιπαραθέσει το «εγώ είμαι εγώ». Μία τέτοια αναζήτηση γίνεται ιδιαίτερα έκδηλη στα λεγόμενα ψυχωτικά εγκλήματα.

4. Η βία ως έκκληση του άλλου. Η βία στοχεύει πάνω από όλα και πρωταρχικά τον άλλον, ο οποίος είναι πάντα παρών, ακόμα και όταν επιχειρείται ο αφανισμός του.

5. Η επείγουσα αναγκαιότητα της έκφρασης. Όλοι οι άνθρωποι, σπεύδουμε να καταδικάσουμε και να στιγματίσουμε την εκδήλωση της βίας, χωρίς να αναλογιζόμαστε πόσο βλαβερός μπορεί να είναι ο αποκλεισμός επιθετικών στοιχείων από την συνείδηση. Το άτομο χάριν της ψυχικής του υγείας, οφείλει να αντιδρά στις αποστερήσεις που δέχεται. Το άτομο που δέχεται παθητικά σειρά τραυματικών αποστερήσεων και δεν αντιδρά, εξοικειώνεται με την έννοια της στέρησης, της έλλειψης και της απουσίας. Έτσι, επωμίζεται μια ανυπόφορη ζωή, χωρίς να αντιστέκεται. Κάποια στιγμή όμως το άτομο αγανακτεί και αναζητά διεξόδους. Μία τέτοια διεξόδος είναι και η βία. Το ζήτημα όμως είναι πως θα μπορέσει το άτομο να εκφραστεί, χωρίς να καταστρέψει τον εαυτό του ή κάποιον άλλο. Όσο δεν λύνεται το πρόβλημα αυτό, η βία καιροφυλακτεί πίσω από τα καθημερινά αδιέξοδα της ζωής.

Ψυχικές διαταραχές και βία

Οι συνηθέστερες ψυχικές διαταραχές που σχετίζονται με τη βία είναι οι ψυχωτικές νόσοι, οι διαταραχές της προσωπικότητας, οι σεξουαλικές διαταραχές, η βία συνδεδεμένη με ψυχοδραστικές ουσίες και οι μη ψυχιατρικές (οργανικές) διαταραχές.

Στις ψυχωτικές νόσους περιλαμβάνονται:

1. Η σχιζοφρένεια – παραληρητική διαταραχή. Παραληρητικές ιδέες και ψευδαισθήσεις γίνονται τα «κίνητρα» για βίαιη συμπεριφορά.

2. Η μανία. Παραληρητικές ιδέες και ψευδαισθήσεις σε συνδυασμό με οργή και υπερκινητικότητα προδιαθέτουν για βία.

3. Ψυχωτική κατάθλιψη. Το απελπισμένο άτομο μπορεί να σκοτώσει άλλους με την παραληρητική πεποίθηση ότι έτσι τους «ανακουφίζει από την απελπιστική κατάσταση που βρίσκονται» και μετά αυτοκτονεί. Ηλικιωμένα άτομα με διεγερμένη κατάθλιψη μπορεί να είναι ιδιαίτερα μαχητικά.

4. Επιλόχεια ψύχωση (κατάθλιψη). Στην ψύχωση αυτή η μητέρα κινδυνεύει να σκοτώσει το παιδί της όπως και να αυτοκτονήσει.

Στις διαταραχές της προσωπικότητας περιλαμβάνονται:

1. Η παρανοειδής διαταραχή της προσωπικότητας. Η αίσθηση απειλής του ατόμου μπορεί να το οδηγήσει σε βίαιη συμπεριφορά.

2. Η μεταιχμιακή διαταραχή της προσωπικότητας. Ο θυμός και ο φτωχός έλεγχος των παρορμήσεων μπορούν να οδηγήσουν το άτομο σε βία ή αυτοκαταστροφή.

3. Η ψυχαναγκαστική – καταναγκαστική διαταραχή της προσωπικότητας. Το υπερβολικά ελεγχόμενο άτομο μπορεί να κρύβει έντονο θυμό με αποτέλεσμα να έχει βίαια ξεσπάσματα.

4. Η αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας. Βίαιη συμπεριφορά χωρίς ενοχές συμβαίνει συχνά σε τέτοια άτομα.

Στις σεξουαλικές διαταραχές περιλαμβάνονται:

1. Οι σεξουαλικές δυσλειτουργίες. Η διαταραχή της στύσης του άνδρα μπορεί να οδηγήσει σε βία σαν ένδειξη ανδρισμού.

2. Ομοφυλοφιλικός πανικός. Ασυνείδητες ομοφυλοφιλικές επιθυμίες μπορεί να έρθουν στην επιφάνεια σε διάφορες καταστάσεις και το άτομο να γίνει παρανοϊκό ότι το κατηγορούν για ομοφυλοφιλικές επιθυμίες και πράξεις. Τότε ξεσπά βία, σε μια προσπάθεια του ατόμου να αποδείξει τον ανδρισμό του.

Στη βία συνδεδεμένη με ψυχοδραστικές ουσίες, οι μηχανισμοί με τους οποίους μπορεί να εκλυθεί βία κάτω από την επίδραση ψυχοδραστικών ουσιών είναι συνήθως οι εξής:

1. Οι ουσίες μπορούν να άρουν τις αναστολές και τον αυτοέλεγχο του ατόμου.

2. Η τοξίκωση που προκαλούν, μπορεί να οδηγήσει σε παραλήρημα ή άλλη τοξική ψύχωση, όπου η σύγχυση, οι παραληρητικές ιδέες και οι ψευδαισθήσεις παρακινούν σε βίαιη συμπεριφορά.

3. Τα στερητικά σύνδρομα από ψυχοδραστικές ουσίες, μπορεί να οδηγήσουν σε διέγερση, σύγχυση, ψύχωση και βία.

Τέλος, στις μη ψυχιατρικές (οργανικές) διαταραχές περιλαμβάνονται:

1. Την κροταφική επιληψία. Άτομα με αυτή την πάθηση μπορεί να αναπτύξουν ευερέθιστη και παρορμητική συμπεριφορά που μπορεί να φτάσει σε εκρήξεις θυμού ή οργής.

2. Η εγκεφαλική βλάβη. Τραυματικές βλάβες που αφορούν το μετωπιαίο ή τον κροταφικό λοβό μπορεί να οδηγήσουν σε βίαιη συμπεριφορά. Μπορεί να συμβεί στον τοκετό ή από διάφορα ατυχήματα.

3. Η ανομία. Προγεροντική και γεροντική ανομία μπορεί να οδηγήσουν σε επεισόδια βίας.

4. Η ελάχιστη εγκεφαλική δυσλειτουργία του ενηλίκου. Πρόκειται για το σύνδρομο επιθετικότητας, παρορμητικότητας και διαταραχής της διάθεσης που ακολουθεί συχνά το ιστορικό «ελάχιστης εγκεφαλικής δυσλειτουργίας» της παιδικής ηλικίας.

5. Το παραλήρημα. Το πολλαπλής αιτιολογίας αυτό σύνδρομο, μπορεί να οδηγήσει σε βία. (Μάνος, 1997, σελ. 723)

ΟΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ

Η βία, οποιασδήποτε μορφής που εξασκείται πάνω σε ένα άτομο, άνδρα ή γυναίκα, από ένα οικείο πρόσωπο, όπως μέσα στα πλαίσια της στενής σχέσης ενός ζευγαριού, μπορεί να έχει πολύ δυσάρεστες και σοβαρές - συναισθηματικές, σωματικές, σεξουαλικές, οικονομικές και κοινωνικές - επιπτώσεις στην ψυχική υγεία του θύματος. Το σημαντικότερο, είναι ότι καταλύεται η αυτονομία του θύματος και καταπατάται το δικαίωμα για ατομική ελευθερία και ασφάλεια.

Το γεγονός ότι ένας άνδρας ή μία γυναίκα είχε πέσει θύμα κάποιας μορφής κακοποίησης από το έτερο ήμισυ, μπορεί να συσχετιστεί με αυξημένο κίνδυνο για μακροχρόνια προβλήματα υγείας. Τα συχνότερα προβλήματα υγείας που συνήθως εμφανίζονται μετά από οποιαδήποτε μορφή βίας είναι η κατάθλιψη, η χρήση ναρκωτικών, η κατάχρηση αλκοόλ και η ανάπτυξη χρόνιων σωματικών ή ψυχικών ασθενειών.

Το ερώτημα γιατί μία γυναίκα που υφίσταται βία, παραμένει στη σχέση κακοποίησης, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα σχετικά με το θέμα αυτό της ενδο - οικογενειακής βίας. Στη διερεύνηση του θέματος αυτού, μία από τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις που κυριαρχούν, εστιάζεται στις ψυχολογικές επιπτώσεις της κακοποίησης οι οποίες προσδίδουν με τη σειρά τους χαρακτηριστικά θύματος στην κακοποιημένη γυναίκα. Πιο συγκεκριμένα, θεωρείται ότι η γυναίκα που έχει βιώσει συχνά επεισόδια έντονης βίας αναπτύσσει σε γνωστικό, συναισθηματικό και συμπεριφορικό επίπεδο, μία αντίδραση μαθημένης αβοηθησίας, όπου εκτιμά ότι η κατάσταση δεν επιδέχεται αλλαγή και ότι η ίδια δεν έχει τη δυνατότητα ελέγχου της. Σταδιακά, η γυναίκα αντιλαμβάνεται τον εαυτό της χωρίς δυνατότητες αντίδρασης και χωρίς επιλογές πέρα από αυτή της παθητικής αποδοχής της κατάστασης, με στόχο την ελαχιστοποίηση του κινδύνου που διατρέχει.

Υποστηρίζεται ακόμα ότι η συχνή έκθεση στη βία του συντρόφου, προκαλεί μια σειρά από ψυχοσυναισθηματικές αντιδράσεις όπως χαμηλή αυτοπεποίθηση, παθητική αντιμετώπιση, υψηλή εξάρτηση από τον θύτη, άγχος, κατάθλιψη, κοινωνική απομόνωση, αυτό - ενοχοποίηση, συμμόρφωση προς τον θύτη, στρεβλές αποδόσεις αιτίας, κατάχρηση ουσιών, έντονο στρες, διαταραχές διατροφής, υποσιτισμό, τάσεις αυτοκαταστροφής – αυτοκτονία, εκφοβισμό, υποβάθμιση και ταπείνωση, που συνθέτουν το ψυχολογικό προφίλ μιας γυναίκας εξαιρετικά ευάλωτης και ανίσχυρης απέναντι στη βία. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή τη θεώρηση, η κακοποιημένη γυναίκα αδυνατεί να φύγει από τη σχέση κακοποίησης καθώς μέσω της έντονης θυματοποίησής της παγιδεύεται στη δυναμική της βίας, εναποθέτοντας τις ελπίδες της για βελτίωση της κατάστασης στην προσδοκώμενη αλλαγή του συντρόφου της παρά στην δική της αντίδραση, η οποία παραμένει παθητική. (Θύμα ή Επιζώσα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2001, σελ. 3)

Οι συνέπειες της κακοποίησης στο θύμα είναι μοναδικές και έντονες. Τα άτομα αυτά υφίστανται σοβαρό ψυχολογικό τραυματισμό, ο οποίος μπορεί να πάρει τη μορφή φοβιών, οργής, έμμονων ιδεών, συναισθημάτων θυμού, αντεκδίκησης και κατάθλιψης, εφιαλτών, τάσεων αυτοκτονίας και να χάσουν την εμπιστοσύνη τους στους άλλους ανθρώπους. (Τσίγκρης, 1998)

Επίσης, τα θύματα γίνονται νευρικά και ευερέθιστα, προκαλείται αϋπνία, επηρεάζεται η ποιότητα της εργασίας τους και οι πιθανότητες επαγγελματικής εξέλιξης. (Η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας, Κ.Ε.Θ.Ι., 2004)

Η βία που ασκείται στις γυναίκες, συχνά, συμπεριλαμβάνει τρία χαρακτηριστικά που είναι δυνατόν να προκαλέσουν μείζονα καταθλιπτική διαταραχή. Αυτά είναι:

1. Η ταπείνωση και ο εξευτελισμός,
2. το χαμηλό κοινωνικό επίπεδο και η κοινωνικό – οικονομική υποτέλεια

και

3. η έλλειψη διεξόδου και το υποκειμενικό αίσθημα της παγίδευσης. (Οι γυναίκες στη σημερινή Ελλάδα: Ψυχοκοινωνικές διαστάσεις, Κ.Ε.Θ.Ι., 2003, σελ. 20)

Οι διαταραχές που αναπτύσσονται στις γυναίκες που έχουν υποστεί βία, είναι δυνατόν να λάβουν διάφορες μορφές. Μία από αυτές είναι η διαταραχή λόγω μετατραυματικού στρες, η οποία αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ψυχολογικές επιπτώσεις της κακοποίησης. Οι μελετητές του φαινομένου αυτού, διαπίστωσαν ότι έπειτα από ένα σοβαρό και μη αναμενόμενο τραύμα, πολλά άτομα τείνουν να αναπτύξουν ορισμένα ψυχολογικά συμπτώματα, που συνεχίζουν να επηρεάζουν την ικανότητα λειτουργίας τους για μεγάλο διάστημα μετά το αρχικό τραύμα. Αυτά τα άτομα πιστεύουν πως έχουν αποδυναμωθεί και ότι τους λείπει η δύναμη για να μεταβάλλουν την κατάσταση. Οι συνεχείς και απρόβλεπτες επιθέσεις, μπορούν να αναπτύξουν μηχανισμούς για να αντιμετωπίσουν το τραύμα σε βάρος της ικανότητάς τους να αποφύγουν περαιτέρω τραυματισμούς. Ανεξάρτητα από όλα αυτά, τα θύματα παύουν να πιστεύουν ότι οι πράξεις τους θα έχουν θετικό αποτέλεσμα και δεν μπορούν πλέον να προαισθανθούν την έκβαση των ενεργειών τους. (Walker, 1997)

Τα πολλά συμπτώματα της διαταραχής μετατραυματικού στρες κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες. Αυτές είναι:

1. Η υπερδιέγερση. Υποδηλώνει τη συνεχή αναμονή του κινδύνου. Μετά το τραυματικό γεγονός, το ανθρώπινο σύστημα αυτό – άμυνας φαίνεται να βρίσκεται σε συνεχή συναγερμό, σαν να πρόκειται ο κίνδυνος να επανέλθει οποιαδήποτε στιγμή. Η σωματική διέγερση συνεχίζεται και σε αυτή την κατάσταση υπερδιέγερσης, που είναι και το πρώτο σύμπτωμα, το τραυματισμένο άτομο ξαφνιάζεται εύκολα και αντιδρά με εκνευρισμό σε ασήμαντες προκλήσεις.

2. Η παρεμβολή. Δείχνει την ανεξίτηλη σφραγίδα του γεγονότος. Αφού περάσει ο κίνδυνος, για πολύ καιρό το κακοποιημένο άτομο ξαναζεί το γεγονός

σαν να συμβαίνει συνεχώς στο παρών. Δεν μπορεί να ξαναβρεί το φυσιολογικό ρυθμό της ζωής του και νιώθει σαν να έχει σταματήσει ο χρόνος τη στιγμή του γεγονότος. Η στιγμή αυτή καταγράφεται σε μια αφύσικη μορφή μνήμης, η οποία έρχεται αυθόρμητα στη συνείδηση τόσο σαν στιγμιαία αναδρομή στο παρελθόν, όσο και σαν εφιάλτης κατά τη διάρκεια του ύπνου. Μικρές, φαινομενικά ασήμαντες υπενθυμίσεις, μπορούν να ξαναφέρουν αυτές τις αναμνήσεις, οι οποίες συχνά επανέρχονται με όλη την ζωντάνια και την ένταση του αρχικού γεγονότος. Έτσι τα θύματα, ακόμη και σε ένα ασφαλές περιβάλλον αισθάνονται τον κίνδυνο ότι θα βιώσουν ξανά το γεγονός.

3. Η συρρίκνωση. Δείχνει την αντίδραση μωδιάσματος που σημαίνει ότι το άτομο παραδίνεται, δηλαδή καταθέτει τα όπλα. Όταν ένα άτομο αισθάνεται τελείως ανίσχυρο και θεωρεί οποιαδήποτε μορφή αντίστασης άσκοπη, τότε είναι πιθανό να καταθέσει τα όπλα. Τότε το σύστημα αυτό – άμυνας διακόπτεται και το ανίσχυρο άτομο ξεφεύγει, τροποποιώντας την συνειδησιακή του κατάσταση.

Το τραυματικό γεγονός της κακοποίησης, κλονίζει βασικές ανθρώπινες σχέσεις. Κλονίζει τους δεσμούς της οικογένειας, της φιλίας, της αγάπης και της κοινότητας. Θρυμματίζει τη δομή της προσωπικότητας, η οποία διαπλάθεται και εξαρτάται από τη σχέση με το περιβάλλον. Κλονίζει την πίστη του θύματος και το ρίχνει σε υπαρξιακή κρίση. Τα τραυματικό γεγονός, έχει σημαντικές επιπτώσεις, όχι μόνο στην ψυχολογική δομή του ατόμου αλλά και στο σύστημα που συνδέει το άτομο με την κοινότητα. Καταστρέφει τις βασικές πεποιθήσεις του για την ασφάλειά του μέσα στο περιβάλλον, για την αξία του εαυτού του και για την τάξη στην κοινωνία. (Herman, 1996)

Η γυναίκα που υφίσταται κακοποίηση, ως ένα άτομο, το οποίο συνεκτιμά τους κινδύνους που ενέχει για την ίδια και τα μέλη της οικογένειάς της, αναπτύσσει διάφορες τεχνικές επιβίωσης ώστε να προστατεύσει τον εαυτό της και την οικογένειά της από τις επιπτώσεις της βίας. Η θεωρητική αυτή προσέγγιση δίνει μεγαλύτερη έμφαση στους «εξωτερικούς» παράγοντες

(οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς, διαπροσωπικούς), οι οποίοι κρατούν τη γυναίκα περιορισμένη στη σχέση κακοποίησης. Μία σειρά από λόγους είναι πιθανό να αποθαρρύνουν ή να αποτρέπουν την κακοποιημένη γυναίκα από το να φύγει, όπως η ενδεχόμενη οικονομική της εξάρτηση από το σύζυγο/σύντροφο, ο στιγματισμός που συχνά συνοδεύει τη φυγή από το σπίτι, η ανησυχία για το μέλλον των παιδιών της όταν αυτή είναι μητέρα, η ενοχοποίηση για το ότι τα παιδιά θα χάσουν τον πατέρα τους, η δυσκολία στο να βρει εργασία, η έλλειψη υποστήριξης από το συγγενικό και κοντινό της περιβάλλον και ο φόβος για εκδίκηση και αντίποινα από τη μεριά του συζύγου/συντρόφου. Έτσι, τονίζεται ο ρόλος της κακοποιημένης γυναίκας όχι ως παθητικής αποδέκτριας της βίας, αλλά ως επιζώσας που προσπαθεί να προστατέψει τον εαυτό της και τα αγαπημένα της πρόσωπα, μέσα σε εχθρικές συνθήκες. (Θύμα ή Επιζώσα, Κ.Ε.Θ.Ι., 2001)

Η κακοποιημένη γυναίκα, στην προσπάθειά της να μειώσει το αίσθημα απόγνωσης που βιώνει, αναπτύσσει τεχνικές άμβλυνσης ή εξουδετέρωσης του ψυχικού πόνου. Κάποιες από αυτές, σύμφωνα με την Παπαμιχαήλ (2004, σελ. 114), είναι:

1. Η επιδέξια διαχείριση των κρίσεων. Χρησιμοποιείται σαν μία προσπάθεια ανάκτησης του ελέγχου μιας ασταθούς κατάστασης. Η γυναίκα προσπαθεί να συγκρατήσει το βίαιο ξέσπασμα του δράστη, με την εξομάλυνση εξωτερικών παραγόντων. Με αυτό προσπαθεί να μειώσει την ένταση. Αυτή η τακτική δεν εγκαταλείπεται εύκολα γιατί είναι μία τακτική καθημερινής επιβίωσης.

2. Η έμμεση έκφραση του θυμού. Η γυναίκα υιοθετεί έμμεσους τρόπους εκδήλωσης του θυμού της, επειδή φοβάται ότι αν εκδηλωθεί ανοιχτά θα υποστεί περισσότερη βία. Η συμπεριφορά αυτή λέγεται και παθητική επιθετικότητα.

3. Ο διχασμός – διαχωρισμός του πνεύματος από το σώμα. Η τεχνική αυτή, προστατεύει την κακοποιημένη γυναίκα από την οδύνη του σωματικού

και ψυχικού πόνου της κακοποίησης. Με αυτή την προσωρινή «φυγή», η γυναίκα καταφέρνει να αυξήσει την αντοχή της απέναντι στον πόνο της κακοποίησης. Η τεχνική του διχασμού συνδέεται με την κλιμάκωση της βίας σε ένταση και σοβαρότητα.

4. Η άρνηση και η ελαχιστοποίηση. Στην ουσία πρόκειται για αμυντικό μηχανισμό μείωσης του άγχους που προκαλείται από τις ψυχικές απειλές.

5. Συμβιβασμός – ενδοτικότητα. Η τεχνική αυτή έχει τις ρίζες της στην πρώιμη κοινωνικοποίηση και καλλιεργείται μέσα από την εκμάθηση των κοινωνικών ρόλων. Οι κακοποιημένες γυναίκες μαθαίνουν να κρύβουν και να καταπιέζουν τα συναισθήματά τους, ώστε να μην έρθουν σε σύγκρουση με τον βίαιο σύντροφό τους.

Το κακοποιημένο άτομο αισθάνεται τελείως εγκαταλελειμμένο, μόνο, διωγμένο από την ανθρώπινη φροντίδα και προστασία. Από τότε και μετά, μία αίσθηση αποξένωσης επηρεάζει την κάθε σχέση του. Όταν χάνεται η εμπιστοσύνη, το κακοποιημένο άτομο νιώθει ότι ανήκει περισσότερο στους νεκρούς, παρά στους ζωντανούς.

ΟΤΑΝ ΤΟ ΒΙΩΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΡΟΜΟΣ

Τη στιγμή του τραύματος μία τρομακτική δύναμη κάνει το θύμα ανίσχυρο. Όταν η δύναμη αυτή έρχεται από τη φύση, μιλάμε για φυσικές καταστροφές. Όταν επιβάλλεται από άλλο άνθρωπο, μιλάμε για φρικαλεότητες. Τα γεγονότα κακοποίησης δίνουν στον άνθρωπο την αίσθηση ότι δεν ελέγχει το περιβάλλον του και παράλληλα συντρίβουν τον συνηθισμένο τρόπο προσαρμογής του ανθρώπου στη ζωή. Σε αντίθεση με τις συνηθισμένες ατυχίες, το τραυματικό γεγονός απειλεί τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα ή σημαίνει μια πολύ στενή επαφή με τον θάνατο. Η βία φέρνει τον άνθρωπο αντιμέτωπο με την πλήρη αδυναμία.

Η σοβαρότητα ενός γεγονότος κακοποίησης δεν μπορεί να μετρηθεί μόνο ποσοτικά γιατί αυτό οδηγεί σε λάθος σύγκριση των εμπειριών του τρόμου. Υπάρχουν περιπτώσεις που το άτομο έχει μεγαλύτερο κίνδυνο να υποστεί βλάβη. Αυτές είναι οι περιπτώσεις που υφίσταται ξαφνική επίθεση, παγιδεύεται ή βρίσκεται εκτεθειμένο μέχρι εξαντλήσεως. Επίσης, όταν η κακοποίηση περιλαμβάνει σωματική βλάβη. Σε κάθε περίπτωση, κύριο χαρακτηριστικό της κακοποίησης είναι η αδυναμία και ο τρόμος. (Herman, 1996)

Ο βιασμός, ο ξυλοδαρμός και οι άλλες μορφές σεξουαλικής και οικογενειακής βίας είναι τόσο κοινό κομμάτι από τη ζωή των γυναικών ώστε δεν μπορούν να θεωρούνται έξω από τις καθημερινές εμπειρίες. Για τη γυναίκα που κακοποιείται σοβαρά, είναι συνηθισμένο φαινόμενο να θεωρεί τον βασανιστή της παντοδύναμο και ικανό να την κυνηγήσει όπου και αν πάει. Τον θεωρεί ικανό να ξεπεράσει ακόμα και τον ίδιο τον θάνατο, προκειμένου να της επιβάλλει ξανά και ξανά τον τρόμο και τον πόνο. Ο παράλογος αυτός φόβος βρίσκει λογική μέσα στο ίδιο το πλαίσιο της βίαιης σχέσης, επειδή είναι αυτή η συγκεκριμένη κατάσταση που τον προκαλεί. (Walker, 1997)

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η αδιάκοπη αίσθηση ανασφάλειας που προκαλείται από την ολοένα κλιμακούμενη βία, επηρεάζει δραματικά τον τρόπο με τον οποίο βλέπει τον κόσμο μία κακοποιημένη γυναίκα. Οι γυναίκες που βιώνουν τέτοιες καταστάσεις, αρκετές φορές, καταλήγουν να σκοτώσουν τον δράστη, όχι λόγω θυμού, ζήλιας ή κάποιου ανάλογου συναισθήματος, αλλά εξ' αιτίας του τρόμου. Οι κακοποιημένες γυναίκες φοβούνται τρομερά για τη ζωή τους και σκοτώνουν σε κατάσταση αυτό – άμυνας. Οι δράστες πάντως είναι πολύ ικανοί στο να παγιώνουν ένα κλίμα φόβου, που διατηρείται από τη συνεχή απειλή μιας υπερβολικά βίαιης έκρηξης. Δεν χρειάζεται να υπάρχει μια σταθερή επικράτηση τρόμου στην οικογενειακή ατμόσφαιρα για να ελεγχθεί συναισθηματικά. Αρκούν κάποια σοβαρά επεισόδια κακοποίησης, ώστε όλοι να αισθάνονται ότι μία βίαιη έκρηξη είναι βέβαιη. (Walker, 1989)

Ο τρόμος που νιώθουν οι γυναίκες μετά την κακοποίηση, τις επηρεάζει σε τέτοιο βαθμό, ώστε ακόμα και όταν νιώθουν ότι κινδυνεύουν, δεν καταγγέλλουν την κακοποίηση.

ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΝΗΨΗΣ

Η ανάνηψη συντελείται σε τρία στάδια. Στο πρώτο στάδιο, κύριος στόχος είναι η ασφάλεια. Στο δεύτερο στάδιο, κύριος στόχος είναι η ανάμνηση και το πένθος. Και τέλος, στο τρίτο, είναι η επανασύνδεση με την καθημερινή ζωή. Πρέπει να σημειωθεί, ότι αυτά τα στάδια, δεν ακολουθούνται κατά γράμμα, αλλά αποτελούν περισσότερο προσπάθεια για να απλοποιηθεί μια περίπλοκη διεργασία.

Το τραυματικό σύνδρομο που δημιουργείται μετά από ένα γεγονός κακοποίησης, είναι σύνθετο και επηρεάζει όλες τις πλευρές της ανθρώπινης λειτουργίας, από τις βιολογικές μέχρι τις κοινωνικές. Επειδή η ανάνηψη επιτυγχάνεται σταδιακά, η θεραπεία πρέπει να καλύπτει κάθε στάδιο. Σε κάθε

στάδιο της ανάνηψης, η ολοκληρωμένη θεραπεία αντιμετωπίζει τα βιολογικά, ψυχολογικά και κοινωνικά στοιχεία της διαταραχής.

1. Η αίσθηση της ασφάλειας. Το τραυματικό σύνδρομο δεν μπορεί να θεραπευτεί αποτελεσματικά αν δεν διαγνωστεί με ακρίβεια. Πρώτο μέλημα του θεραπευτή είναι να εντοπίσει το πρόβλημα, δημιουργώντας στον ασθενή ασφάλεια και εμπιστοσύνη. Πολλοί ασθενείς ανακουφίζονται μαθαίνοντας ότι το πρόβλημά τους έχει ένα όνομα, ενώ άλλοι αντιδρούν στη διάγνωση της διαταραχής μετά – τραυματικού στρες. Αυτό συμβαίνει είτε επειδή νιώθουν στιγματισμένοι, είτε από υπερηφάνεια. Πιστεύουν ότι με το να παραδεχτούν ότι υπέστησαν ψυχολογική βλάβη, δίνουν στον θύτη μία ηθική νίκη, κάτι που δεν γίνεται όσο παραδέχονται μόνο τη σωματική βλάβη.

Συχνά ο θεραπευτής πρέπει να τονίζει ότι το να αισθανθεί ασφάλεια και να δεχθεί βοήθεια ο ασθενής, είναι πράξη θάρρους. Όταν κάποιος παραδέχεται την πραγματικότητα της κατάστασής του και κάνει βήματα για να την αλλάξει, δείχνει δύναμη και όχι αδυναμία.

Αυτό το αρχικό στάδιο μπορεί να κρατήσει μέρες, ίσως και εβδομάδες, όταν πρόκειται για άτομα που υπέστησαν μεγάλο σοκ ή τραύμα, ή μήνες μέχρι και χρόνια για επιζώντες από χρόνια κακοποίηση. Το πρώτο στάδιο περιπλέκεται ακόμα περισσότερο, ανάλογα με τη σοβαρότητα της κακοποίησης.

Η ασφάλεια, ξεκινάει από τον έλεγχο του σώματος και βαθμιαία κινείται και προς τον έλεγχο του περιβάλλοντος. Προηγούνται οι βασικές ανάγκες του σώματος, όπως ο ύπνος, το φαγητό, η άσκηση, η αντιμετώπιση μετά – τραυματικών συμπτωμάτων και ο έλεγχος της αυτό – καταστροφικής συμπεριφοράς. Τα προβλήματα με το περιβάλλον περιλαμβάνουν την καθιέρωση μιας ασφαλούς ζωής, την οικονομική εξασφάλιση, την κινητικότητα και ένα σχέδιο αυτό – προστασίας. Επειδή κανείς δεν μπορεί από μόνος του να διαμορφώσει ένα ασφαλές περιβάλλον, χρειάζεται πάντα η κοινωνική υποστήριξη.

Συχνά ο ασθενής και ο θεραπευτής προσπαθούν να παρακάμψουν τις ανάγκες του πρώτου σταδίου ανάνηψης, επειδή το στάδιο αυτό έχει πολλές απαιτήσεις. Και οι δύο, λοιπόν, μπαίνουν στον πειρασμό να παραβλέψουν την ανάγκη για ασφάλεια και να προχωρήσουν στα επόμενα στάδια της θεραπείας. Μερικές φορές ο ασθενής επιμένει να περιγράφει λεπτομερώς την πραγματική του εμπειρία, διότι πιστεύει ότι μόνο έτσι θα λύσει τα προβλήματά του. Φαντάζεται μία βίαιη θεραπεία μέσα από την κάθαρση. Μία θεραπεία που θα τον απαλλάξει από τα προβλήματά του και θα τον βοηθήσει να ξαναγεννηθεί. Σε αυτή την ανασύσταση, ο ρόλος του θεραπευτή μοιάζει με αυτόν του θύτη, διότι ο πρώτος καλείται να σώσει τον ασθενή προκαλώντας του «πόνο». (Herman, 1996, σελ. 236)

2. Η ανάμνηση και ο θρήνος. Στο δεύτερο στάδιο της ανάνηψης, το θύμα αφηγείται την ιστορία του γεγονότος, με κάθε λεπτομέρεια. Με αυτό τον τρόπο, ενσωματώνει την τραυματική ανάμνηση στην ιστορία της ζωής του. Το θύμα αφηγείται το γεγονός επανειλημμένα, στερεότυπα, χωρίς συγκίνηση και συναίσθημα κάτι το οποίο θα εμφανιστεί σύντομα.

Η βασική αρχή της ενδυνάμωσης εξακολουθεί να ισχύει και στο δεύτερο αυτό στάδιο. Το ίδιο το θύμα αποφασίζει να αντιμετωπίσει το παρελθόν και ο θεραπευτής παίρνει το ρόλο του μάρτυρα – συμμάχου. Η ανασύσταση του γεγονότος απαιτεί μεγάλο θάρρος και ξεκάθαρο στόχο.

Καθώς το θύμα ανακτά την μνήμη του, μαθαίνει να διαπραγματεύεται με τον θεραπευτή για ένα ασφαλές περιβάλλον. Ο ασθενής μαζί με τον θεραπευτή πρέπει να ζυγίζουν και να αναθεωρούν συχνά τις αποφάσεις τους για τον ρυθμό που θα ακολουθήσουν και την επιλογή του κατάλληλου χρόνου. Οι διαφορές των δύο πρέπει να διατυπώνονται ελεύθερα και να επιλύονται πριν συνεχίσουν.

Τα συμπτώματα παρεμβολών που έχει ο ασθενής πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά. Αν αυτά επιδεινωθούν πολύ σημαίνει ότι πρέπει να επιβραδυνθεί και να αναθεωρηθεί η πορεία της θεραπείας. Τις

περισσότερες φορές η ανασύσταση μπορεί να γίνει μέσα στο περιβάλλον όπου ζει ο ασθενής.

Το τραυματικό γεγονός, επιφέρει στα θύματα φοβερές απώλειες όπως την έλλειψη αίσθησης ασφαλούς συνδέσμου με το περιβάλλον και την έλλειψη αίσθησης της σωματικής ακεραιότητας. Αναπόφευκτα η αφήγηση των γεγονότων βυθίζει το θύμα σε βαρύ πένθος.

Στο στάδιο αυτό, ο θρήνος είναι το πιο αναγκαίο και απειλητικό τμήμα. Συχνά ο ασθενής φοβάται, ότι αν αφηθεί στον θρήνο, δεν θα σταματήσει ποτέ. Όσο όμως δεν μπορεί να θρηνήσει, παραμένει αποκομμένος από ένα κομμάτι του εαυτού του και στερείται ένα σημαντικό μέρος θεραπείας. Συνήθως ο ασθενής δυσκολεύεται πολύ να θρηνήσει. Η αντίστασή του στον θρήνο είναι ίσως το συνηθέστερο αίτιο αποτελμάτωσης στο δεύτερο στάδιο της θεραπείας. Συχνά, αντιστέκεται έχοντας την ψευδαίσθηση ότι το πρόβλημα θα λυθεί με μαγικό τρόπο, αν εκδικηθεί ή συγχωρέσει τον θύτη.

Η φαντασίωση του θύτη ότι παίρνει εκδίκηση είναι ένας καθρέφτης της τραυματικής ανάμνησης, μόνο που οι ρόλοι θύτη και θύματος αντιστρέφονται. Η φαντασίωση της εκδίκησης είναι μία μορφή της επιθυμίας για κάθαρση. Το θύμα φαντάζεται ότι θα απαλλαγεί από τον τρόμο, την ντροπή και τον πόνο του τραύματος αν το ανταποδώσει στον θύτη. Η επιθυμία αυτή, προκαλείται και από μία αίσθηση απόλυτης αδυναμίας. Μέσα στην ταπείνωση και την οργή του, το θύμα, φαντάζεται ότι ο μόνος τρόπος να ξαναβρεί την αίσθηση της δύναμης είναι με την εκδίκηση.

Κατά τη διάρκεια του θρήνου, το θύμα πρέπει να συμβιβαστεί με το γεγονός ότι είναι αδύνατον να εκδικηθεί. Καθώς όμως εκφράζει την οργή του, μέσα σε ασφαλές περιβάλλον, η αδύναμη οργή μεταβάλλεται σε μια ισχυρότερη μορφή οργής. Αυτή η μεταβολή, ελευθερώνει το θύμα από τα δεσμά της φαντασίωσης ότι εκδικείται μόνος τον θύτη. Τον βοηθάει να ανακτήσει μία αίσθηση δύναμης χωρίς να γίνει εγκληματίας ο ίδιος. Το ότι παραιτείται από την φαντασίωση της εκδίκησης, δεν σημαίνει ότι θα

παραιτηθεί και από την επιθυμία του για δικαιοσύνη. Αντιθέτως, τώρα αρχίζει να συνεργάζεται με άλλους, για να αναγκάσει τον θύτη να δώσει λόγο για τα εγκλήματά του. (Herman, 1996, σελ. 261)

3. Επανασύνδεση με το περιβάλλον. Αφού έχει συμβιβαστεί με το παρελθόν, το θύμα, δημιουργεί τώρα ένα μέλλον. Έχει ήδη θρηνήσει τον παλιό του εαυτό και τώρα πρέπει να αναπτύξει μία νέα ταυτότητα. Οι σχέσεις του υπέστησαν δοκιμασία και άλλαξαν ριζικά, ενώ οι παλιές πεποιθήσεις, που έδιναν νόημα στη ζωή του, κλονίστηκαν. Τώρα χρειάζεται να ξαναβρεί μία πίστη για να τον στηρίξει. Αυτές οι ανάγκες αντιμετωπίζονται κατά το τρίτο στάδιο της θεραπείας και καθώς ολοκληρώσει αυτό το έργο, το θύμα, επαναπροσδιορίζει τον κόσμο του.

Συχνά σε αυτό το στάδιο, το θύμα του οποίου η προσωπικότητα διαπλάστηκε μέσα στο τραυματικό περιβάλλον, νιώθει σαν πρόσφυγας σε ξένη χώρα. Πρέπει να χτίσει μία νέα ζωή μέσα σε ένα περιβάλλον ριζικά διαφορετικό από εκείνο που άφησε πίσω του και καθώς αναδύεται από ένα περιβάλλον απόλυτου ελέγχου, νιώθει το θάμπωμα και την αβεβαιότητα της ελευθερίας.

Η αδυναμία και η απομόνωση είναι βασικές εμπειρίες του ψυχικού τραύματος. Βασικές εμπειρίες της θεραπείας είναι η ενδυνάμωση και η επανασύνδεση. Στο τρίτο στάδιο της θεραπείας, το τραυματισμένο άτομο, αναγνωρίζει ότι υπήρξε θύμα και κατανοεί τις επιπτώσεις αυτού του γεγονότος. Σε αυτό το σημείο το θύμα είναι έτοιμο να αφομοιώσει ότι διδάχθηκε από την τραυματική εμπειρία και να αυξήσει την αίσθηση της δύναμης και του ελέγχου, ώστε να προστατευτεί από μελλοντικούς κινδύνους. Συχνά, όταν το θύμα νιώθει δυνατό σε καθημερινές πραγματικές καταστάσεις, αποφασίζει συνειδητά να αντιμετωπίσει κινδύνους.

Στο τρίτο στάδιο της θεραπείας, το θύμα καταλαβαίνει ότι τα μετά – τραυματικά του συμπτώματα είναι μία παθολογική υπερβολή των φυσιολογικών αντιδράσεων απέναντι στον κίνδυνο. Συνειδητοποιεί ότι

εξακολουθεί να έχει ευπάθεια σε απειλές και σε αναμνήσεις από το γεγονός και αντί να δεχθεί παθητικά αυτές τις εμπειρίες αναβίωσης, ίσως αποφασίσει να αντιμετωπίσει ενεργά τον φόβο του. Σε αυτό το στάδιο, οι επιλογές και οι πράξεις του θύματος, γίνονται συνειδητά, με οργανωμένο και μεθοδικό τρόπο και έτσι έχει πολλές πιθανότητες επιτυχίας.

Το θύμα, ενώ στο πρώτο στάδιο της θεραπείας αντιμετωπίζει τις αρνητικές, κοινωνικές καταστάσεις με το να αποσύρεται σε ένα προστατευμένο περιβάλλον, στο τρίτο στάδιο μπορεί να πάρει την πρωτοβουλία για να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Σε αυτό το σημείο, είναι έτοιμο να αποκαλύψει τα μυστικά του, να αντιμετωπίσει την αδιαφορία ή την κριτική και να κατηγορήσει εκείνους που τον κακοποίησαν.

Συχνά, τα άτομα που μεγάλωσαν μέσα σε οικογένειες που υπήρχε κακοποίηση, έχουν ακολουθήσει για πολλά χρόνια την τακτική της σιωπής. Με το να κρατούν το οικογενειακό μυστικό, εξακολουθούν να κουβαλούν ένα φορτίο που δεν είναι δικό τους. Σε αυτό το στάδιο της θεραπείας ίσως θελήσουν να γνωστοποιήσουν στην οικογένειά τους, ότι ο νόμος της σιωπής έχει παραβιαστεί αμετάκλητα. Έτσι απαλλάσσονται από το βάρος της ντροπής, της ενοχής και της ευθύνης και το μεταθέτουν πάνω στον θύτη, εκεί δηλαδή που πραγματικά πρέπει να βρίσκεται.

Η δήλωση «ξέρω ότι ελέγχω τον εαυτό μου», μπορεί να γίνει τίτλος του τρίτου και τελικού σταδίου της θεραπείας. Το θύμα δεν νιώθει πλέον να κυριαρχείται από τα γεγονότα του παρελθόντος και είναι κύριος του εαυτού του. Έχει κατανόηση για τη βλάβη που υπέστη στο παρελθόν και τώρα θέλει να γίνει αυτό που πραγματικά επιθυμεί. Σε αυτή τη διεργασία, παίρνει δύναμη από εκείνες τις πλευρές του εαυτού του που εκτιμά περισσότερο, από την περίοδο πριν το τραύμα, από την εμπειρία της κακοποίησης και από την περίοδο της ανάνηψης. Καθώς ενσωματώνει όλα αυτά τα στοιχεία, δημιουργεί μία νέα προσωπικότητα.

Για τη δημιουργία της νέας αυτής ταυτότητας, χρειάζεται εξάσκηση της φαντασίας. Στα προηγούμενα στάδια, η φαντασία του θύματος κυριαρχείτο από επαναλήψεις του γεγονότος και περιοριζόταν από μία αίσθηση αδυναμίας. Τώρα το θύμα, χρειάζεται θάρρος και τόλμη, ώστε να αντιμετωπίσει τους φόβους του και να ορίσει τις επιθυμίες του.

Συχνά, σε αυτό το στάδιο κύριο έργο της θεραπείας είναι να αναπτύξει το θύμα τις επιθυμίες και τις πρωτοβουλίες του. Το θύμα, τώρα, μπορεί να εμπιστεύεται ξανά τους γύρω του, ξέροντας ποιοι είναι αξιόπιστοι και ποιοι όχι. Έχει ανακτήσει την ικανότητα, νιώθει αυτόνομο και ταυτόχρονα παραμένει συνδεδεμένο με τους άλλους. Έχει τις δικές του απόψεις, τα δικά του όρια, παίρνει πρωτοβουλίες και είναι πλέον διατεθειμένο να αποτολμήσει μία βαθύτερη σχέση. Με τους γύρω του μπορεί να επιδιώξει μία αμοιβαία φιλία, που δεν θα εξαρτάται από επιτεύγματα ούτε από τη διατήρηση μιας ψεύτικης προσωπικότητας, και με τον ερωτικό του σύντροφο και με την οικογένεια είναι τώρα έτοιμο να δημιουργήσει μία πιο στενή σχέση. (Herman, 1996, σελ. 276)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σήμερα στις σύγχρονες καπιταλιστικές κοινωνίες, η βία και η εγκληματικότητα κατά το μεγαλύτερο ποσοστό, εκφράζονται και εκδηλώνονται με στόχο και αντικείμενο την γυναίκα. Στην εποχή μας, στις σύγχρονες και ελεύθερες κοινωνίες μας, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν και διατρέχουν απρόβλεπτους κινδύνους. Οι γυναίκες που κατοικούν μόνες τους, δεν είναι ποτέ σίγουρες πως η ζωή τους δεν διατρέχει κινδύνους. Οι εργαζόμενες νέες γυναίκες, αργά ή γρήγορα θα δεχθούν επιθέσεις, ίσως και εκβιαστικές από τον χώρο της δουλειάς τους. Και όταν η ανεργία καλπάζει, οι πρώτες που πετάγονται στον δρόμο είναι οι γυναίκες. Ένας κόσμος ολόκληρος, τέλεια οργανωμένος, νόμιμα ή παράνομα, υπάρχει, κινείται και πλουτίζει με την σωματεμπορία, μαστροπεία, πορνεία και εκμετάλλευση του γυναικείου κορμιού.

Η γυναίκα λοιπόν είναι το πιο ευάλωτο, προσιτό, εύκολο και εμπορεύσιμο είδος που υπάρχει στις καπιταλιστικές κοινωνίες. Η γυναίκα στο πεζοδρόμιο, η γυναίκα στο πορνείο, η γυναίκα στις πορνοταινίες, η γυναίκα στα πορνοπεριοδικά, η γυναίκα σέξυ στις πιο απίθανες διαφημίσεις, η γυναίκα στις γέφυρες ομορφιάς, η γυναίκα παντού.

Κι όμως τα δικαιώματα της είναι περιορισμένα. Σχεδόν ανύπαρκτα. Η ζωή της καθορίζεται από το κοινωνικό σύστημα, από την νοοτροπία που επικρατεί στο σπίτι, από τη φιλοσοφία του συζύγου, αλλά και από τον τρόπο ζωής που δημιουργήσε στην εξελικτική της πορεία. Σαν παιδί, σαν έφηβη, σαν σπουδάστρια, σαν εργαζόμενη, κινείται όχι όπως θέλει αυτή, αλλά σύμφωνα με κάποιες αποστεωμένες παραδοσιακές αρχές, ανάλογα με θρησκευτικές δοξασίες και πρέπει να παίρνει σοβαρά υπ' όψη της την κοινή γνώμη και

ιδιαίτερα τους συγγενείς της. Όλα αυτά, φυσικά, έχουν ξεπεραστεί για το αγόρι, έφηβο, εργαζόμενο.

Χιλιάδες χρόνια έχουν περάσει και όμως η κοινωνική τοποθέτηση της γυναίκας είναι αμφίβολη, ακαθόριστη και συγκεχυμένη. Λένε, ότι σήμερα η γυναίκα έχει δικαιώματα. Εκατομμύρια είναι οι γυναίκες σήμερα, στον ελληνικό χώρο που ζουν στο περιθώριο, κάτω από την σκιά του άνδρα τους, χωρίς να γνωρίζουν γιατί ζουν, τι θέλουν και ποιες είναι οι δυνατότητές τους. Η ψυχολογία της γυναίκας είναι επηρεασμένη από την αποστεωμένη κοινωνική αντίληψη του κόσμου που ζει. Κινείται και αναπνέει μέσα στην αμφιβολία, την αμφισβήτηση, την ανυπαρξία, την ανία και την αδρανοποίηση. (Μαρίνος, 1988)

Εδώ και αρκετά χρόνια, η στάση της αστυνομίας είναι μια πηγή έντονων παραπόνων και διαμαρτυριών από μέρους των θυμάτων κακοποίησης. Αρκετοί αστυνομικοί έχουν επικριθεί ότι πιέζουν το θύμα ώστε να επαναλάβει κάθε λεπτομέρεια της κακοποίησής του, ενώ οι ίδιοι έχουν μία υποκατάστατη εγκεφαλική σεξουαλική εμπειρία. Επίσης, έχει παρατηρηθεί ότι πολλά θύματα κακοποίησης απειλούνται από την αστυνομία ότι θα διωχθούν για ψευδή κατάθεση με αποτέλεσμα να αποσύρουν την μήνυσή τους και να μην ασκούν ποινική δίωξη. Τα θύματα κακοποίησης που αναφέρουν το περιστατικό στην αστυνομία, αισθάνονται συνήθως ταπεινωμένα, γιατί οι αστυνομικοί τους αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό σχετικά με το αν διεπράχθη κακοποίηση και κατά πόσο την προκάλεσε το ίδιο το θύμα. (Τσιγκρής, 1996)

Πολύ γρήγορα το παρόν δεν διαφέρει από το παρελθόν. Κι όσο για το μέλλον αυτό είναι αβέβαιο και μουχρωμένο. Η διαφορά είναι ότι σήμερα η γυναίκα έχει περισσότερες υποχρεώσεις. Ο ρόλος της προσωρινά ίσως και να γοητεύει, όμως αρκεί λίγος χρόνος ώστε να παρουσιαστούν οι αντιθέσεις με τον άνδρα, η πλάνη και η μιζέρια της οικογενειακής ζωής.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών άρχισε να απασχολεί την κοινωνία εδώ και τρεις δεκαετίες. Η βία όμως δεν γεννήθηκε πριν 30 χρόνια, απλά τότε την ανακάλυψαν. Το φαινόμενο της κακοποίησης είναι τόσο παλιό, όσο και οι πολιτισμένες κοινωνίες μας και επιζεί και στον 21^ο αιώνα.

Η βία σε βάρος των γυναικών αποτελεί παλιά μάστιγα της κοινωνίας και κατάφωρη παραβίαση των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Πρόκειται, δυστυχώς, για φαινόμενο διαδεδομένο σε όλες τις κοινωνίες και σε όλες τις κοινωνικές τάξεις, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης, τον βαθμό πολιτικής σταθερότητας τον πολιτισμό ή τη θρησκεία. Συναντάται τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό χώρο. Πρόκειται για παγκόσμιο φαινόμενο και ως εκ τούτου διαδεδομένο τόσο στη χώρα μας, όσο και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το 1820, στο Αγγλικό Δίκαιο συναντάμε το «Νόμο του Αντίχειρα», σύμφωνα με τον οποίο ο άνδρας έχει το δικαίωμα να κακοποιεί τη σύζυγό του και να την δέρνει με την προϋπόθεση ότι η βέργα δεν θα ξεπερνά σε πάχος τη διάμετρο του αντίχειρά του. Το 1824, από το Ανώτατο Δικαστήριο του Μισισιπή, έχουμε εκχώρηση δικαιώματος στον άνδρα να κακοποιεί την γυναίκα του αλλά όχι του δικαιώματος να την σκοτώσει. Μόλις το 1976 στις Βρυξέλλες, διεξάγεται το 1^ο συνέδριο με θέμα: «Εγκλήματα κατά των γυναικών». Έτσι το 1980, ο Ο.Η.Ε. και το Συμβούλιο της Ευρώπης, εντείνουν το ενδιαφέρον τους για την ενδο - οικογενειακή βία. Το 1993 στη Διάσκεψη Κορυφής της Βιέννης διακηρύσσεται ότι «οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες». (Μαρίνου, 2003, σελ.77)

Σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Το κράτος που στηρίζεται σε κανόνες δικαίου οφείλει να προστατεύει τους πολίτες

του κατά τον καλύτερο τρόπο από τη βία. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να προστατεύει και τις γυναίκες από κάθε μορφή βίας που κατευθύνεται εναντίον τους, από τη βία την ενδο - οικογενειακή, τη σεξουαλική, καθώς και από τη σεξουαλική εκμετάλλευση».

Το Σεπτέμβριο του 1995, η 4^η Παγκόσμια Διάσκεψη για τις γυναίκες, που πραγματοποιήθηκε στο Πεκίνο, στο Πρόγραμμα Δράσης (παρ.112) αναγνώρισε ότι: «Η βία κατά των γυναικών αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών τους και τις εμποδίζει να απολαμβάνουν αυτά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες». Κάλεσε δε, τα κράτη – μέλη «να διασφαλίσουν ειδικότερα το δικαίωμα στην ψυχική, σωματική και σεξουαλική ακεραιότητα όλων των ατόμων, λαμβάνοντας μέτρα πρόληψης, τιμωρίας και εξάλειψης όλων των μορφών βίας». Τέλος επανέλαβε ότι «δεν πρέπει να ξεχνάμε, ούτε για μία στιγμή, ότι όλες οι μορφές βίας κατά των γυναικών συνιστούν προσβολή των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και της πλήρους ενσωμάτωσης των γυναικών στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη».

Η μορφή αυτή βίας που υφίστανται οι γυναίκες από τους συζύγους/συντρόφους τους, συνδέεται στενά με το πατριαρχικό σύστημα και την εμφάνιση της ιδιοκτησίας 4000 χρόνια πριν. Αν και έχουν περάσει αιώνες από τότε και τίποτα σχεδόν δεν παρέμεινε ίδιο, η ενδο - οικογενειακή κακοποίηση εξακολουθεί από πολλούς, έστω και άρρητα, να θεωρείται δικαίωμα. Ένα δικαίωμα που φαίνεται να ακολούθησε τη διαδρομή από το έθιμο στο δίκαιο.

Στην Ελλάδα, οι γυναίκες που τελικά θα φτάσουν στο δικαστήριο ως θύματα ενδο - οικογενειακής βίας, θα βρεθούν αντιμέτωπες με τις δυσκολίες απόδειξης του αδικήματος, δεδομένου ότι δεν υπάρχει άρθρο στον Ποινικό Κώδικα που να αναφέρεται ξεκάθαρα στα αδικήματα της ενδο - οικογενειακής βίας. Παρόλα αυτά, έστω και αργά, αναγνωρίζεται πλέον παγκοσμίως, με μικρές ίσως εξαιρέσεις ακόμα, ότι η βία σε βάρος των γυναικών αποτελεί

παραβίαση βασικών, θεμελιωδών, ανθρώπινων δικαιωμάτων. Στις Ευρωπαϊκές χώρες, το θέμα της ενδο - οικογενειακής βίας καλύπτεται από ιδιαίτερες νομοθετικές ρυθμίσεις, ενώ η χώρα μας υστερεί δραματικά στον τομέα αυτό.

Η ελληνική νομοθεσία, ρυθμίζει και αντιμετωπίζει τη βία κατά των γυναικών με διατάξεις που αναφέρονται γενικά στα εγκλήματα κατά της ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου, στα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας, της τιμής και της προσωπικότητας του ατόμου, καθώς και στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Νομοθετικά, οι προβλεπόμενες μορφές βίας είναι αυτές που ρυθμίζονται από γενικές διατάξεις του Αστικού ή Ποινικού Δικαίου αλλά και από άλλους ειδικούς νόμους (Εργατικό Δίκαιο) και κατατάσσονται:

- στις σωματικές βλάβες,
- στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και τα εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής,
- στα εγκλήματα τιμής και
- στην προσβολή της προσωπικότητας. Στο έγκλημα του βιασμού που ρυθμίζεται από το Νόμο 1419/1984. Με το νόμο αυτό καθιερώθηκε η αυτεπάγγελτη δίωξη για το έγκλημα του βιασμού. Ο συζυγικός βιασμός δεν αποτελεί ειδική περίπτωση αδικήματος.
(www.via.gr)

Η Ελλάδα έχει συμπεριλάβει στο Σύνταγμά της συγκεκριμένες επιταγές για αυτή την προστασία. Μεταξύ των άλλων, με το άρθρο 2 παρ.1, αναγορεύει τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου σε πρωταρχική υποχρέωση όλων των οργάνων της Πολιτείας και με το άρθρο 5 παρ.1, διασφαλίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Εξ' άλλου, το κράτος έχει επικυρώσει ένα μεγάλο αριθμό Διεθνών Συμβάσεων που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, ανάμεσα σε αυτές και τη «Σύμβαση για την κατάργηση κάθε μορφής διάκρισης σε βάρος

των γυναικών», τη γνωστή, από τα αρχικά της ως CEDAW. Η CEDAW, που έγινε εσωτερικός νόμος του κράτους (Νόμος 1342/83), διακηρύσσει την ισότητα των δικαιωμάτων των γυναικών σε όλα τα επίπεδα - κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό, πολιτιστικό – και υποχρεώνει τα κράτη που την έχουν κυρώσει να λάβουν νομοθετικά μέτρα για την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης, ώστε να επιτευχθεί η πλήρης ισότητά τους με τους άνδρες. Ασχολείται με όλες τις μορφές των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και με το μέγεθος των περιορισμών, που υφίστανται οι γυναίκες λόγω φύλου. Προσδιορίζει δηλαδή τη βία κατά των γυναικών ως μορφή διάκρισης και ορίζει ότι η βία εναντίον τους παραβιάζει τα ατομικά δικαιώματα των γυναικών, που εγγυώνται το Διεθνές Δίκαιο και οι σχετικές Συνθήκες. Θεωρεί ως διακρίσεις και τις προκαταλήψεις και τα παραδοσιακά πρότυπα – τα στερεότυπα – που καθιστούν τις γυναίκες κατώτερες από τους άνδρες. Τα στερεότυπα δείχνουν ότι, μέσα στη συλλογική μας συνείδηση, οι γυναίκες καταγράφονται ως όντα διαφορετικά και κατώτερα. Ακριβώς δε αυτά τα στερεότυπα, επιτρέπουν ακόμη και σήμερα και δικαιολογούν τη χρήση της βίας εναντίον των γυναικών. ([www.OKDE - GYNAIKES. gr](http://www.OKDE-GYNAIKES.gr))

Οι νόμοι που ακολουθούν, ρυθμίζουν το θέμα της βίας γενικότερα:

- Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης (με όλες τις ειδικές μορφές της – άρθρα 1666 – 1688 Α.Κ.) που εισάγεται με το Νόμο 2447/96, δίνει τη δυνατότητα στη γυναίκα, η οποία κινδυνεύει, η ίδια και τα παιδιά της, να εκτεθεί στον κίνδυνο της στέρησης εξ' αιτίας της ασωτίας ή της τοξικομανίας ή του αλκοολισμού του συζύγου της να προσφύγει στη δικαιοσύνη και να ζητήσει να υποβληθεί σε δικαστική συμπαράσταση ο σύζυγός της.
- Ο Νόμος 2071/1992 (εκσυγχρονισμός και οργάνωση του συστήματος Υγείας – άρθρα 94 – 100), ο οποίος ρυθμίζει θέματα ακούσιας νοσηλείας, δηλαδή νοσηλείας χωρίς τη συγκατάθεση του ασθενούς, δίνει τη δυνατότητα στη σύζυγο που κινδυνεύει άμεσα η

ζωή της, ενδεχομένως και των παιδιών της, από την επικίνδυνη συμπεριφορά του ασθενούς διαταραγμένου συντρόφου της, να προστατεύσει τη ζωή της και τη ζωή των παιδιών της.

- Ο Νόμος 3226/2004, δίνει τη δυνατότητα στη γυναίκα με χαμηλό ή ανύπαρκτο εισόδημα να ζητήσει δωρεάν νομική βοήθεια και μάλιστα στην περίπτωση ενδο - οικογενειακής διαφοράς ή διένεξης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψιν το εισόδημα του συζύγου της με τον οποίο έχει τη διένεξη.
- Ο Νόμος 3232/2004, δίνει τη δυνατότητα στη διαζευγμένη γυναίκα να δικαιούται, μετά το θάνατο του συζύγου της, έως και το 40% της συντάξεώς του, συμπεριλαμβανομένων και των λοιπών προϋποθέσεων που θέτει ο νόμος.
- Οι Νόμοι 2910/2001, όπως αντικαταστάθηκε με τον πρόσφατο Νόμο 3386/2005 (περί αλλοδαπών), 3226/2004 (περί δικαιούχων νομικής βοήθειας), 3064/2002 (για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και αρωγής στα θύματα εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής) σε συνδυασμό με τον Π.Δ. 233/2003, προβλέπει για τις αλλοδαπές γυναίκες – θύματα βίας μεγαλύτερη δυνατότητα προστασίας και πρόσβασης στη δικαιοσύνη, τις κοινωνικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες υγειονομικής και νοσοκομειακής περίθαλψης. (Γ.Γ.Ι., Τέλος στη βία, 2005, σελ. 12)

Μέχρι σήμερα η βία κατά των γυναικών, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, ρυθμίζεται και αντιμετωπίζεται με τις διατάξεις του Π.Κ. που αναφέρονται γενικά στα εγκλήματα κατά της ζωής και της ακεραιότητας του ατόμου, στα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας, της τιμής και της προσωπικότητας του ατόμου, καθώς και στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας.

Η ενδο - οικογενειακή βία, όπως εκδηλώνεται, αποτελεί αυτή καθ' αυτή αδικοπραξία. Δηλαδή ο δράστης υπέχει εκτός της ποινικής και αστική ευθύνη, έναντι του θύματος, που συνιστάται, με τις διατάξεις περί αδικοπραξιών και τις διατάξεις περί προσβολής της προσωπικότητας (άρθρα 57 – 59 και 932 Α.Κ.), σε χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Η άσκηση βίας δίνει το δικαίωμα να διακόψει την έγγαμη συμβίωση και να διεκδικήσει διατροφή από τον δράστη. Επίσης το θύμα έχει το δικαίωμα να επιδιώξει την έκδοση διαζυγίου, λόγω ισχυρού κλονισμού του γάμου. Λόγω της βίας, υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την λήψη ασφαλιστικών μέτρων που οδηγούν στην προσωρινή ρύθμιση της έγγαμης σχέσης όπως η απομάκρυνση του δράστη από την οικογενειακή στέγη και η προσωρινή ρύθμιση της επιμέλειας, διατροφής και επικοινωνίας των παιδιών. (Γ.Γ.Ι., Τέλος στη βία, 2005)

Τον Οκτώβριο του 2002, η Διυπουργική Επιτροπή κατάθεσε στον Υπουργό Εσωτερικών το σχετικό με το θέμα νομοσχέδιο που επεξεργάστηκε σύμφωνα με την εντολή του, και έκτοτε περιμένουμε την ψήφισή του από το εθνικό Κοινοβούλιο.

Το νομοσχέδιο αυτό τις δίνει ένα σαφή ορισμό τις ενδο – οικογενειακής βίας, περιέχει δε και σημαντικές καινοτομίες. Μεταξύ των άλλων:

- Εισάγει το επιθυμητό μοντέλο του σφαιρικού νόμου: συνενώνει σε ένα μόνο κείμενο διατάξεις που κατά κανόνα εντάσσονται χωριστά στον Ποινικό και τον Αστικό κώδικα, αποφεύγοντας με τον τρόπο αυτό τις πιθανές νομικές διενέξεις και τις λοιπές δυσκολίες που συνεπάγεται η εισαγωγή μιας υποθέσεως σε διαφορετικά δικαστήρια, ενώ συγχρόνως εξοικονομεί χρόνο, ενέργεια και δαπάνες.
- Προβλέπει τη δημιουργία των αναγκαίων, κοινωνικών υπηρεσιών για την εφαρμογή και τη λειτουργία του νέου νόμου.

- Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει, αναγνωρίζει την ενδο – οικογενειακή βία ως ιδιαίτερα επιβαρυντικό γεγονός, που αξιώνει βαρύτερες ποινές. Ο ορισμός περιλαμβάνει τόσο τη σωματική και τη σεξουαλική, όσο και την ψυχολογική βία.
- Με τον όρο «μέλη τις οικογένειας», εννοεί, τις νόμιμους συζύγους, τα ζευγάρια που συμβιώνουν ως σύντροφοι, τις γονείς τις και τα παιδιά τις.
- Χαρακτηρίζει ως έγκλημα το συζυγικό βιασμό.
- Εισάγει σειρά μέτρων για την προστασία των μαρτύρων.
- Επιτρέπει τη συμμετοχή των οργανώσεων που αγωνίζονται εναντίον τις βίας κατά των γυναικών στην προδικασία και στη δίκη.
- Μεριμνά ώστε η κατάθεση του θύματος να λαμβάνεται από αστυνομικό του ιδίου φύλου, ειδικά εκπαιδευμένου.
- Εισάγει, ως εναλλακτική ή συμπληρωματική λύση τις ποινές φυλάκισης, την θεραπευτική αγωγή του δράστη τις βίας, η οποία θα ενθαρρύνει τις άνδρες να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις πράξεις βίας που διαπράττουν.
- Εισάγει μέτρα δικαστικής παρακολούθησης, τα οποία ενισχύονται και με μέτρα απαγορευτικά: απαγόρευση εισόδου του κατηγορουμένου για άσκηση βίας στην κατοικία του θύματος, αν α)έχει ιστορικό επανειλημμένων πράξεων βίας εναντίον μελών τις οικογένειάς του ή έχει δύο πρωτόδικες καταδίκες τα τελευταία τρία χρόνια για παρόμοια αδικήματα ή αν β)η βία που άσκησε προκάλεσε τέτοια σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη, που βάζει σε κίνδυνο τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα ή τη

σεξουαλική ή ψυχική υγεία του θύματος ή αν γ)αρνείται να υποβληθεί σε θεραπευτική αγωγή αυτοελέγχου.

- Προβλέπει την ταχεία εκδίκαση των υποθέσεων που αφορούν περιστατικά ενδο – οικογενειακής βίας.
- Προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία ειδικού Ταμείου για τα θύματα τις ενδο – οικογενειακής βίας και με αυτό τον τρόπο εκδηλώνεται η μέριμνα για την ορθή εφαρμογή του προτεινόμενου νόμου. (Εθνικό παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, 2004, σελ. 10)

Ωστόσο, ο όρος «βία κατά των γυναικών», απουσιάζει από τον ελληνικό Ποινικό Κώδικα και η απουσία αυτού του όρου δημιουργεί προβλήματα, τα οποία μάλιστα γίνονται ιδιαίτερα αισθητά τις περιπτώσεις τις συζυγικής και τις ενδο – οικογενειακής βίας. Αναφέρουμε ενδεικτικά μερικά από αυτά τα προβλήματα:

- Επειδή κατά κανόνα λαμβάνεται υπόψιν μόνο η σωματική βία που προσβάλλει τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα του ατόμου, δεν διώκεται ποινικά ο δράστης της ψυχολογικής βίας και των ψυχικών τραυμάτων που δημιουργούνται από την λεκτική βία ή από τις παρενοχλήσεις.
- Η ενδο – οικογενειακή βία δεν ανήκει τις καταστάσεις που δίνουν δικαίωμα στην παρέμβαση της δικαιοσύνης. Και αυτό παρά το γεγονός ότι με τις νέες διατάξεις του Οικογενειακού Δικαίου γίνεται προσπάθεια δημιουργίας ισότιμων σχέσεων των δύο φύλων στα πλαίσια του γάμου.
- Η απουσία του όρου έχει δυσμενείς συνέπειες και στον τομέα της παροχής προστασίας εκ μέρους της αστυνομίας. Μη υπάρχοντος νομικού πλαισίου δεν είναι δυνατή ούτε η δικαστική, ούτε η αστυνομική επέμβαση. Μάλιστα η αστυνομία τις περισσότερες

φορές, όταν το θύμα ζητάει την προστασία τις, όχι μόνο δεν συλλαμβάνει τον δράστη, αλλά αποτρέπει και την κατάθεση της μήνυσης για να μη διαλύσει το γάμο, εάν πρόκειται για ζεύγος συζύγων. (Εθνικό παρατηρητήριο για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, 2004, σελ. 9)

Μία από τις πιο συνηθισμένες μορφές της πατριαρχίας είναι η ιδέα ότι η οικογένεια είναι «ιδιωτικό» βασίλειο, διακρινόμενο πλήρως από το «δημόσιο» - την εργασία και την πολιτική - ένα βασίλειο όπου ο άνδρας ασκεί την ίδια κυριαρχία και την ίδια εξουσία που ασκεί στη δημόσια ζωή.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι έρευνες που συναντάμε στη χώρα τις είναι λίγες – σε σχέση με τη διάσταση που έχει πάρει το θέμα της ενδο – οικογενειακής βίας στον Ελλαδικό χώρο – και αφορούν συγκεκριμένα τον πληθυσμό των γυναικών – θυμάτων βίας από το σύζυγο/σύντροφο, τις προκύπτει από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες και τα Κέντρα Συμβουλευτικής θυμάτων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (Γ.Γ.Ι.) και του Κέντρου Ερευνών Θεμάτων Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.). Η πρώτη, ουσιαστική προσπάθεια καταγραφής της φαινομενολογίας της κακοποίησης των γυναικών από τον σύζυγο/σύντροφό της, σε εθνικό επίπεδο, πραγματοποιήθηκε το 2003, όπου με πρωτοβουλία και ευθύνη του Κ.Ε.Θ.Ι., διεξήχθη η πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα στη χώρα μας.

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα του Κ.Ε.Θ.Ι. (Αθήνα, 2003), καταδεικνύεται ότι στην πλειοψηφία τις οι γυναίκες δεν χαρακτηρίζουν βίαιη την συμπεριφορά των συζύγων/συντρόφων τις (91.3%). Όσον αφορά τη στάση των γυναικών απέναντι στη βία, το 56%, δέχονται καταχρηστικές συμπεριφορές από το σύζυγό τις, το 3.6% αναφέρει ότι ο σύζυγός τις ασκεί σωματική βία, ενώ το 3.5% αναφέρει ότι ο σύζυγός τις ασκεί σεξουαλική κακοποίηση. Η πλειοψηφία των γυναικών (60.8%), χαρακτηρίζει ως βία, τις τις μορφές καταχρηστικής συμπεριφοράς που ασκείται από τον σύζυγο/σύντροφο εναντίον τις.

Η στάση των γυναικών απέναντι στην ενδο – οικογενειακή βία φαίνεται ότι διαφοροποιείται ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες που διαμένουν στα αστικά κέντρα, τείνουν να θεωρούν το σύνολο των καταχρηστικών συμπεριφορών ως βίαιες (64.9%), σε σχέση με τις γυναίκες που διαμένουν στα ημιαστικά κέντρα (53.3%) και τις αγροτικές περιοχές (55.4%).

Το 76.8% των γυναικών που δεν αντιμετωπίζουν βία στη σχέση, θεωρούν τη βία μία σοβαρή εγκληματική πράξη, ενώ το 12.5% των γυναικών – θυμάτων βίας το χαρακτηρίζουν απλά ως ένα μικρό λάθος. Εν τούτοις, οι γυναίκες που αυτοπροσδιορίζονται ως θύματα ψυχολογικής/λεκτικής βίας, αναγνωρίζουν τη συγκεκριμένη καταχρηστική συμπεριφορά ως βίαιη σε ποσοστό 58.6%. Από αυτές, το 6.58% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 18 – 24 ετών, ενώ το 13.1% σε αυτή των 55 – 60 ετών. Από το 3.6% των γυναικών που δέχεται σωματική βία, η ηλικιακή ομάδα που υφίσταται τη συγκεκριμένη μορφή βίας σε μεγαλύτερο ποσοστό είναι οι γυναίκες 45 – 54 ετών. Το ίδιο ισχύει και στον τομέα τις σεξουαλικής κακοποίησης.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο και τη βία που υφίστανται οι γυναίκες, παρατηρήθηκε ότι από τις ερωτώμενες που ανέφεραν ότι έχουν υποστεί σωματική βία από το σύντροφό τις, το υψηλότερο ποσοστό συγκεντρώνεται σε αυτές που είχαν στοιχειώδη μόρφωση (11.8%). Από τις γυναίκες που δήλωσαν ότι δέχονται λεκτική/ψυχολογική βία, το μεγαλύτερο ποσοστό συναντάται σε συνταξιούχες (17.8%), ενώ στην περίπτωση σωματικής και σεξουαλικής βίας, οι γυναίκες με μερική απασχόληση κατείχαν το υψηλότερο ποσοστό (4.6% και 5.7% αντίστοιχα).

Σε σχέση με τα περιστατικά βίας που συμβαίνουν στην οικογένεια, οι ερωτώμενες ανέφεραν, ότι αυτά δεν ακολουθούν ποτέ τη χρήση αλκοόλ και διαφόρων ουσιών (61.9%).

Οι γυναίκες που υφίστανται βία, αξιολογούν ως ιδιαίτερα σοβαρά, τα περιστατικά που συνδέονται με τη σωματική βία (93.1%), τις απειλές (82.4%) και τον εξαναγκασμό σε απομόνωση από το φιλικό και συγγενικό τους περιβάλλον (79.7%). Ως ιδιαίτερα σοβαρό περιστατικό μεταξύ άλλων, κρίνεται ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική επαφή (72.3%).

Σε σχέση με το ιστορικό βίας, οι γυναίκες σε ποσοστό 39.7%, ανέφεραν ότι σε μία από τις προηγούμενες σχέσεις τους, ο πρώην σύντροφός τους, είχε

βίαιη συμπεριφορά απέναντί τους. Παρατηρείται ότι το 26.3% των γυναικών που υπήρξαν μάρτυρες βίας μεταξύ των γονέων τους, ζουν σήμερα με ένα βίαιο σύζυγο, ενώ το 28% των γυναικών που είχαν υποστεί βία σε παρελθοντικές σχέσεις παραμένουν θύματα βίας και στην τωρινή σχέση τους.

Αναφορικά με την αντίδραση των γυναικών στα περιστατικά βίας, αυτή διαφοροποιείται ανάλογα με τη μορφή της βίαιης συμπεριφοράς. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες που υφίστανται λεκτική και ψυχολογική βία, προσπαθούν να ηρεμήσουν το σύντροφό τους (76.9%), ενώ αυτές που υφίστανται απειλές, σωματική και σεξουαλική βία αντιδρούν, συνήθως, με απειλές για χωρισμό προς τον δράστη (76.5%).

Τέλος, οι γυναίκες σε ποσοστό 33.3%, όπως αναφέρεται στην έρευνα, αισθάνονται υπεύθυνες για την βίαιη συμπεριφορά που δέχονται από τον σύζυγο/σύντροφό τους και παρατηρείται διαφοροποίηση στην αντίδραση της γυναίκας, ανάλογα με το βαθμό ενοχοποίησής της.

Τον Ιούνιο του 2004, η Στ. Παπαμιχαήλ συγκαταλέγει στην διατριβή της μία έρευνα, η οποία έχει ως αντικείμενο τις στάσεις και τις κοινωνικές αναπαραστάσεις του πληθυσμού πάνω στο θέμα της κακοποίησης μεταξύ συζύγων/συντρόφων, με έμφαση στην κακοποίηση των γυναικών. Τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας αυτής είναι:

Η κακοποίηση των γυναικών από τον σύντροφό τους, αποτελεί μία εγκληματική πράξη όπως απάντησε το 93.9% των ατόμων που ερωτήθηκαν, αλλά δεν αποτελεί κατ' αυτούς ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα (61.6%).

Στις κοινωνικές αναπαραστάσεις, η κακοποίηση στα πλαίσια ενός γάμου, αφορά συνήθως ζευγάρια χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής θέσης (54.7%) και έχει ως θύμα τη γυναίκα και δράστη τον άνδρα (80.1%). Ο δράστης εκδηλώνει καταχρηστική συμπεριφορά επειδή είναι χρήστης αλκοόλ (69.9%), αντιμετωπίζει ψυχικές διαταραχές (63.5%), έχει τραυματικές εμπειρίες

κακοποίησης κατά την παιδική του ηλικία (52%) και βιώνει καταστάσεις έντονου άγχους (49.1%). Το θύμα είναι άτομο αδύναμο και παθητικό (57.7%), με χαμηλή αυτοεκτίμηση (54.1%), εξαρτημένο (40%) και φέρει παραδοσιακές αντιλήψεις σε σχέση με το ρόλο της γυναίκας (39.3%).

Περίπου το 60% των ερωτώμενων θεωρούν την αυστηροποίηση των ποινών για τους δράστες κακοποίησης τον αποτελεσματικότερο τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου. Αντίστοιχα, περίπου το 50% θεωρούν καταλληλότερα μέτρα παρέμβασης την κοινωνική παρακολούθηση των οικογενειών που παρουσιάζουν αυξημένο κίνδυνο εκδήλωσης ενδο - οικογενειακής βίας, καθώς και την αλλαγή που διαιωνίζει την ανισότητα των δύο φύλων, μέσα από την εκπαίδευση.

Σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, παρατηρείται, ότι τα άτομα νεαρής ηλικίας (20 – 40 ετών), καθώς και τα άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, υιοθετούν σε μικρότερο βαθμό τους μύθους γύρω από το συγκεκριμένο φαινόμενο.

Τέλος, διαπιστώθηκε πως η προσωπική εμπειρία θυματοποίησης, δεν επιδρά σημαντικά στις στάσεις και αναπαραστάσεις των ατόμων σε σχέση με το φαινόμενο της κακοποίησης, τους τρόπους αντιμετώπισης, το δράστη και το θύμα. Το σημαντικότερο συμπέρασμα που προέκυψε από την έρευνα αυτή, αφορά στην ισχυρή και εδραιωμένη θέση που κατέχουν τα κοινωνικά στερεότυπα και οι κοινωνικές αντιλήψεις. Μπροστά σε αυτή την πραγματικότητα, η προσωπική εμπειρία θυματοποίησης δε φαίνεται ικανή να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις στάσεις και αναπαραστάσεις των δρώντων ατόμων.

Η πιο πρόσφατη σημαντική έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί είναι από την Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι. - 2005) και αναφέρεται σε γυναίκες – θύματα ενδο - οικογενειακής βίας που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά

κέντρα της συγκεκριμένης γραμματείας, αλλά και στους συντρόφους τους – δράστες. Τα κύρια συμπεράσματα της έρευνας αυτής είναι:

Σε σύνολο 1477 γυναικών, που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά κέντρα της Γ.Γ.Ι. το 84% είναι Ελληνίδες (πίνακας 1) και από αυτές το 65% είναι ηλικίας 31 – 50 ετών (πίνακας 2). Το μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών – θυμάτων ενδο - οικογενειακής βίας που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά κέντρα Αθήνας και Πειραιά, είναι έγγαμες (πίνακας 3) και έχουν μορφωτικό επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (πίνακας 4). Αναφορικά με την εργασιακή κατάσταση των γυναικών που αναζήτησαν βοήθεια, οι περισσότερες ήταν εργαζόμενες (πίνακας 5) και η οικονομική κατάσταση ήταν άσχημη (πίνακας 6). Από αυτές, οι γυναίκες που είχαν υποστεί κακοποίηση στο παρελθόν από κάποιο άλλο άτομο, ήταν λίγες (πίνακας 7), ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι 3 στις 10 γυναίκες είχαν υποστεί κακοποίηση από το δράστη πριν προχωρήσουν σε γάμο μαζί του (πίνακας 8).

Αναφορικά με τη διάρκεια σχέσης της γυναίκας με τον δράστη, άξιο ενδιαφέροντος είναι ότι κατά προσέγγιση, 3 στις 10 γυναίκες – θύματα ενδο - οικογενειακής βίας, βρίσκονται σε αυτή τη σχέση περισσότερο από 21 έτη (πίνακας 9) και οι μορφές κακοποίησης που υφίστανται είναι κυρίως η ψυχολογική και η σωματική (πίνακας 10). Άξιο ιδιαίτερης σημασίας, αποτελεί το γεγονός ότι 6 στις 10 γυναίκες συμβιώνουν με τον δράστη (πίνακας 11) και 7 στις 10 έχουν αναζητήσει βοήθεια στο παρελθόν (πίνακας 12).

Όσον αφορά τον δράστη, παρατηρήθηκε, ότι 3 στους 10 περίπου, είναι από 41 – 50 ετών (πίνακας 13) και το μορφωτικό επίπεδο των περισσότερων, υπάγεται στα πλαίσια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (πίνακας 14) και διαφαίνεται ότι 7 στους 10 δράστες εργάζονται (πίνακας 15). Τέλος, 1 στους 3 δράστες ενδο - οικογενειακής βίας, κάνει χρήση ουσιών, όπως αναφέρθηκε από τις γυναίκες θύματα.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Κέντρο υποδοχής κακοποιημένων γυναικών

Το κέντρο ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, τον Οκτώβριο του 1988. Αρχικά προβλέπονταν δύο υπηρεσίες: το Γραφείο Υποδοχής και το Καταφύγιο για κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους. Μέχρι σήμερα λειτουργεί το Γραφείο Υποδοχής το οποίο προσφέρει δωρεάν νομικές συμβουλές ψυχολογικής υποστήριξης και ενημέρωσης για άλλες υπηρεσίες. Το καταφύγιο, ενώ ετοιμάστηκε, δεν λειτούργησε. Το 1993, ο Δήμος Αθηναίων, σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Ισότητας (Γ.Γ.Ι.), ίδρυσε τον ξενώνα κακοποιημένων γυναικών, ο οποίος έδωσε λύση σε ένα κρίσιμο κοινωνικό ζήτημα. Πρόθεση της Γ.Γ.Ι. ήταν να λειτουργήσει το κέντρο ως «πιλότος» και στη συνέχεια να ιδρυθούν αντίστοιχα κέντρα σε όλη την Ελλάδα. Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών που απευθύνεται στο κέντρο είναι μητέρες με παιδιά με μειωμένη αυτοπεποίθηση, με ενοχές και ντροπή και μειωμένη αυτοεκτίμηση. Ο ξενώνας παρέχει δωρεάν διατροφή και διαμονή για 10 γυναίκες με τα παιδιά τους. Η διάρκεια παραμονής είναι από 20 μέρες έως 1 μήνα. Σκοπός της λειτουργίας του ξενώνα είναι η παροχή άμεσης βοήθειας, η ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου και η αποτροπή χειρότερων κακοποιήσεων.

Γραφείο Ισότητας Δήμου Αθηναίων

Το Γραφείο Ισότητας του Δήμου Αθηναίων ιδρύθηκε από τη Δ/ση Κοινωνικής Μέριμνας και Υγείας το 1988. το Γραφείο λειτουργεί σαν συμβουλευτικό κέντρο για οικογενειακά θέματα και παρέχει κοινωνική και ψυχολογική στήριξη σε κακοποιημένες γυναίκες.

Το Γραφείο λειτουργεί καθημερινά, Δευτέρα έως Παρασκευή με ωράριο 8 – 2 και το προσωπικό αποτελείται από μία Κοινωνική Λειτουργό, δύο Ψυχολόγους και μία διοικητική Υπάλληλο.

Κέντρο Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών του Πειραιά

Το συγκεκριμένο κέντρο άρχισε να λειτουργεί το Νοέμβριο του 1999, προσφέροντας δωρεάν νομικές συμβουλές, ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη και ενημέρωση για άλλες υπηρεσίες.

Το κέντρο λειτουργεί καθημερινά με ωράριο 8 – 6 και με προσωπικό: μία Ψυχολόγο, δύο Κοινωνιολόγους, μία Κοινωνική Ανθρωπολόγο και μία Γραμματέα.

Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών

Το Δίκτυο για την καταπολέμηση της ανδρικής βίας κατά των γυναικών αποτελεί μετεξέλιξη της Επιτροπής που συστήθηκε το 1996 με τον ίδιο τίτλο και με πρωτοβουλία των μελών της γραμματείας γυναικών της ΓΣΕΕ, για την αντιμετώπιση του φαινομένου που επί 10ετίες απασχολούσε και εξακολουθεί να απασχολεί το Φεμινιστικό κίνημα και στη χώρα μας. Το πρόγραμμα περιλάμβανε διακεκριμένες δράσεις, μεταξύ των οποίων και σεμινάρια επιμόρφωσης αστυνομικών, δικαστών και εισαγγελέων.

Το Δίκτυο στεγάζεται στα γραφεία Δημοκρατικής Κίνησης Γυναικών και κάθε απόγευμα λειτουργεί το γραφείο νομικής στήριξης όπου μπορούν να προσφύγουν γυναίκες – θύματα βίας για νομική στήριξη και γυναικεία συμπαράσταση. Δυστυχώς το Δίκτυο στερείται παντελώς οικονομικών πόρων και λειτουργεί μόνο χάρη στην εθελοντική εργασία των μελών του.

Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας

Ο σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας ιδρύεται το 1920 από την Αύρα Θεοδωροπούλου και είναι από τότε ένα καθαρά φεμινιστικό σωματείο. Θεωρείται η πρώτη Ελληνική Φεμινιστική Οργάνωση. Το 1923 αρχίζει την έκδοση του περιοδικού «Ο αγώνας της Γυναίκας», περιοδικό που εκδίδεται μέχρι σήμερα. Από το 1980 έως σήμερα στα γραφεία του συνδέσμου λειτουργεί μία φορά την εβδομάδα, το απόγευμα, συμβουλευτικό κέντρο για γυναίκες με νομικά και κοινωνικά προβλήματα.

Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών στη Θεσσαλονίκη

Το κέντρο αυτό άρχισε να λειτουργεί τον Νοέμβριο του 1998 στην Θεσσαλονίκη και απευθύνεται σε γυναίκες που υφίστανται κακοποίηση.

Το κέντρο παρέχει SOS τηλεφωνική γραμμή για ψυχολογική υποστήριξη, νομικές συμβουλές και επαγγελματικό προσανατολισμό. Στόχος είναι να ενθαρρύνουν την γυναίκα να μιλήσει, να ενημερωθεί και να ξαναπάρει τη ζωή στα χέρια της.

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)

Το ΚΕΘΙ, ιδρύθηκε το 1994, με έδρα την Αθήνα και παραρτήματα στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, το Βόλο και το Ηράκλειο, υπό την εποπτεία και χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Βασικός άξονας ανάπτυξης των δραστηριοτήτων του ΚΕΘΙ είναι η προώθηση των γυναικών σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής μέσα στο πλαίσιο της πολιτικής που καθορίζεται από την Γ.Γ.Ι.

Στο ΚΕΘΙ λειτουργούσε κέντρο πληροφόρησης γυναικών που αποτελούνταν από μονάδες πληροφόρησης και συμβουλευτικής στήριξης. Οι

μονάδες αυτές παρείχαν: εξειδικευμένη πληροφόρηση, ατομική και ομαδική ψυχοκοινωνική στήριξη και νομική συμβουλευτική.

Σήμερα το ΚΕΘΙ ενημερώνει και πληροφορεί σχετικά με θέματα που αφορούν στην προώθηση της ισότητας των δύο φύλων, διαθέτει τις μελέτες, τις έρευνες και τις εκδόσεις του στους ενδιαφερόμενους και διαχέει τα στατιστικά στοιχεία που σχετίζονται με την θέση των γυναικών στην κοινωνία, των δικαιωμάτων τους και τις πολιτικές που αναπτύσσονται για την άρση των διακρίσεων μεταξύ των φύλων.

Κέντρο Στήριξης Οικογένειας (ΚΕ.Σ.Ο.)

Το Κέντρο Στήριξης Οικογένειας (ΚΕ.Σ.Ο.) ιδρύθηκε το 1999 με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος και λειτουργεί ως Υπηρεσία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, με σκοπό την προστασία της οικογένειας. Η προσπάθεια κατά προτεραιότητα είναι να: αντιμετωπιστεί η κρίση της Ελληνικής οικογένειας, να υποστηριχθούν τα θύματα των εκτρώσεων, να βοηθηθούν οι ανύπαντρες μητέρες και να υποστηριχτούν οι κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους, θύματα σωματικής, ψυχολογικής και οικονομικής βίας μέσα στην οικογένεια. Το ΚΕ.Σ.Ο. για την υλοποίηση των στόχων του έχει: Κέντρο υποδοχής και ενημέρωσης, σχολές γονέων, ξενώνα την «στέγη μητέρας», παιδικό σταθμό με εξειδικευμένους επιστήμονες, νομική υπηρεσία για τη νομική στήριξη των γυναικών της Στέγης, συμβουλευτικό τομέα για την κοινωνική στήριξη και τη συμβουλευτική όλης της οικογένειας και ιατρικό τμήμα, για την ιατροφαρμακευτική στήριξη των γυναικών. Το ΚΕ.Σ.Ο. στηρίζεται σε χορηγούς και επιτελεί το έργο του κυρίως με εθελοντές.

Άλλα συμβουλευτικά κέντρα

- Δήμος Σερρών: Συμβουλευτικό κέντρο και Ξενώνας που δέχεται κακοποιημένες γυναίκες «Το σπίτι της γυναίκας».
- Δήμος Νέας Ιωνίας, Μαγνησίας: Ξενώνας για κακοποιημένες γυναίκες στην Μακρυνίτσα.
- Θεσσαλονίκη: Ξενώνας για κακοποιημένες γυναίκες από ιδιωτική πρωτοβουλία γυναικών.
- Ηράκλειο Κρήτης: Ο Δήμος παραχώρησε σπίτι, όπου στεγάζεται Ξενώνας κακοποιημένων γυναικών, ο οποίος δημιουργήθηκε από τη Διεύθυνση Πρόνοιας.
- Ιωάννινα: Συμβουλευτικό κέντρο για γυναίκες – θύματα βίας, το οποίο δημιουργήθηκε από το κέντρο αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων.

Τηλέφωνα Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Γραμμή SOS «δίπλα σου» κατά της οικογενειακής βίας (τηλ. 8001188881)

Γραμμή SOS κατά της σωματεμπορίας (τηλ. 8001114400)

Δήμος Αθηναίων – Γραφείο Ισότητας (τηλ. 2105244657)

Κέντρο Στήριξης Οικογένειας (τηλ. 2103811959 – 2103811274)

Γενική Γραμματεία Ισότητας (τηλ. 2103317305 – 2104112091)

Κ.Ε.Θ.Ι. (τηλ. 2103898000 – 2610620059 – 2310517959 – 2810341387)

ΡΟΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Το θέμα της κακοποίησης των γυναικών είναι ιδιαίτερα «λεπτό» και θα πρέπει να του δίνεται η απαραίτητη προσοχή και σημασία. Επειδή το τραυματικό γεγονός της κακοποίησης διαταράσσει πάντα τις ανθρώπινες σχέσεις, το κοινωνικό περιβάλλον του θύματος έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τις οποιοσδήποτε επιπτώσεις της. Η συμπαράσταση και η κατανόηση μπορούν να απαλύνουν τις επιπτώσεις, ενώ μία αρνητική ή εχθρική αντίδραση μπορεί να πολλαπλασιάσει τη βλάβη και να επιδεινώσει το τραυματικό σύνδρομο. Μετά το γεγονός της κακοποίησης, το θύμα είναι ιδιαίτερα ευάλωτο διότι έχει θρυμματιστεί η αίσθηση του εαυτού του. Αυτή η αίσθηση μπορεί να δημιουργηθεί ξανά μόνο με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο είχε χτιστεί αρχικά, δηλαδή μέσα από τις σχέσεις με το κοινωνικό περιβάλλον. (Herman, 1996, σελ. 99)

Έχει γίνει πλέον ευρέως αποδεκτό ότι οι ψυχαναλυτικές και οι ψυχιατρικές παρεμβάσεις του δράστη, αποτελούν μόνο ένα μικρό κομμάτι της αντιμετώπισης του προβλήματος. Επειδή οι ρίζες της βίας μεταξύ των συντρόφων βρίσκονται στη δομή της οικογένειας, των διαπροσωπικών σχέσεων και της κοινωνίας, είναι πλέον γνωστό ότι αυτή η αντιμετώπιση μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο σε ένα μικρό αριθμό περιπτώσεων βίας και κακοποίησης.

Βασικός στόχος για τις κακοποιημένες γυναίκες είναι η ενδυνάμωση, η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης και ο έλεγχος του άγχους. Ο έλεγχος αυτός οδηγεί στην κατανόηση από την μεριά των γυναικών, ότι είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν στη ζωή τους διάφορες καταστάσεις με επιτυχία, βασιζόμενες στη δική τους δύναμη και προσπάθεια. Βασικό βήμα στην θεραπευτική διαδικασία, είναι η παρατήρηση των συναισθημάτων και η καταπολέμηση συμπτωμάτων κατάθλιψης. Ο Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί να παρέχει βοήθεια, ενίσχυση και υποστήριξη στην κακοποιημένη γυναίκα.

Ενεργώντας δυναμικά μπορεί να βοηθήσει την κακοποιημένη γυναίκα και να βρει τρόπους για την επίλυση του προβλήματός της. Προτεραιότητά του είναι να βοηθήσει την γυναίκα να ανασυγκροτήσει το «εγώ» της και να βγει από την παθητικότητα που την διακατέχει. Σημαντικός επίσης παράγοντας για την γυναίκα που κακοποιείται και που αισθάνεται πως κανείς δεν μπορεί να την καταλάβει είναι επίσης ο υποστηρικτικός ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.

Ο/Η Κοινωνικός/ή Λειτουργός σέβεται τις επιλογές της κάθε κακοποιημένης γυναίκας και μόνο αν η ίδια το επιθυμεί συνεργάζεται με τον/ην ίδιο/α και το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον για την στήριξή της. Έρχεται σε επικοινωνία με τον εργασιακό της χώρο, με το σχολείο των παιδιών (αν υπάρχουν), ενημερώνει για οικονομικές παροχές που δικαιούται η γυναίκα, διευκολύνει την πρόσβασή της σε αυτές και στα πλαίσια της Κοινωνικής Εργασίας στην οικογένεια μπορεί να εμπλέξει όλα τα μέλη της σε συνεργασία για την καταστολή της κακοποίησης. Τέλος, συνεργάζεται με ιατρικές υπηρεσίες και με την αστυνομία για άμεση παρέμβαση και βοήθεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι ζούμε σε ένα βίαιο κόσμο και σε μία κοινωνία γεμάτη εικόνες βίας. Η ενδο – οικογενειακή βία, πιο συγκεκριμένα, αποτελεί αδιαμφισβήτητα ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της εποχής μας.

Στην παρούσα εργασία ασχοληθήκαμε διεξοδικά με αυτό το φαινόμενο. Σκοπός μας ήταν να διευρύνουμε τις γνώσεις μας σε σχέση με το θέμα της κακοποίησης μέσα στην οικογένεια και να κατανοήσουμε το δράμα των γυναικών, αλλά και την θέση του δράστη, κάτι το οποίο θα μας βοηθούσε να δούμε αντικειμενικότερα τέτοια περιστατικά, στην μετέπειτα επαγγελματική μας πορεία.

Η εξήγηση για το φαινόμενο της κακοποίησης που δίνεται από την πλευρά της πειραματικής Ψυχολογίας της μάθησης, για την επιθετική συμπεριφορά, φαίνεται να είναι επιτυχής, χωρίς να είναι απόλυτα ικανοποιητική, αφού επικεντρώνεται σε μία ειδική επιθετική συμπεριφορά, χωρίς κοινωνική αναφορά. Πιο συγκεκριμένα, άτομα μη επιθετικά σε κανονικές συνθήκες, μπορούν σε ορισμένες κοινωνικές συνθήκες να δείχνουν απίστευτα επιθετικά.

Οι παράγοντες που διαμορφώνονται, εξαρτώνται πολύ από τις συνθήκες του περιβάλλοντος και τις εμπειρίες του ατόμου. Με την επισήμανση αυτή, είναι φανερό, ότι η επιθετική συμπεριφορά μπορεί να εξηγηθεί περισσότερο ικανοποιητικά με τη σύζευξη δύο απόψεων: ότι δηλαδή είναι αντίδραση σε αρνητικές και αντίξοες για το άτομο που την παρουσιάζει συνθήκες του περιβάλλοντος και ότι είναι παρατηρημένη και εκμαθημένη συμπεριφορά. Έτσι η επιθετική συμπεριφορά, όπως και κάθε άλλη συμπεριφορά, δεν μπορεί να έχει μονόπλευρη αιτία και συσχέτιση.

Η κακοποίηση δεν είναι ιδιωτική υπόθεση, αλλά αφορά όλους μας. Οι γυναίκες κακοποιούνται ανεξάρτητα το οικονομικό και μορφωτικό τους επίπεδο και σε πολλές περιπτώσεις η κοινωνία επηρεάζει και δυσκολεύει αυτές τις γυναίκες να απομακρυνθούν από τον δράστη.

Όταν χάνεται η ελπίδα ότι ο σύντροφος θα αλλάξει, τότε η γυναίκα αποφασίζει πως πρέπει να κινητοποιηθεί προς κάποια κατεύθυνση. Όποια απόφαση και να πάρει είναι δύσκολη και έχει ανάγκη από στήριξη. Οι βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει είναι: η παντελής έλλειψη πίστης στις ικανότητές της, η απομόνωση που έχει εξαπολύσει ο σύζυγος/σύντροφος με την προοπτική της αναχώρησής της από το σπίτι, η έλλειψη Πρόνοιας για να στηρίξει την πρώτη δύσκολη περίοδο, η ανεργία και η πιθανή έλλειψη προσόντων για τη σημερινή αγορά εργασίας.

Το φαινόμενο της ενδο – οικογενειακής βίας, σε όλες του τις μορφές, έχει σημαντικές επιπτώσεις και στη δημόσια υγεία. Για το λόγο αυτό, αντιμετωπίζεται από πολλούς επίσημους φορείς ως πρόβλημα εθνικής υγείας. Τα θύματα κακοποίησης, πέρα από τους φυσικούς τραυματισμούς που υφίστανται αντιμετωπίζουν και τις συνέπειες της βίας στον ψυχικό τους κόσμο. Όλες αυτές οι συνέπειες της κακοποίησής τους μπορούν να οδηγήσουν το θύμα στην ανάγκη για νοσηλεία, σε αναπηρίες ή ακόμη και στον θάνατο. (Μαρίνου, 2003)

Οι έως τώρα προσπάθειες πρόληψης και παρέμβασης σε θέματα ενδο – οικογενειακής βίας επικεντρώνονται στη μείωση των παραγόντων μελλοντικής κακοποίησης των θυμάτων, καθώς και στην μετρίαση των συνεπειών της έκθεσης των θυμάτων στη βία. Επιπροσθέτως, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα ανάπτυξης προγραμμάτων, θεραπευτικών και ερευνητικών, που θα εστιάζουν την προσοχή τους σε δράστες ή σε μελλοντικούς δράστες.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού κατά των στερεοτύπων είναι εξίσου σημαντική. Η γυναίκα δεν πρέπει να στιγματίζεται και με αυτό τον τρόπο θα είναι πιο εύκολη η δημοσιοποίηση του προβλήματός της. Σε αυτό, καθοριστικό

ρόλο μπορούν να παίξουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως και ο έντυπος τύπος, δείχνοντας το πραγματικό πρόσωπο των δραστών και την στήριξη των θυμάτων.

Όλοι μας πρέπει να διεκδικήσουμε άμεση νομοθέτηση για την αντιμετώπιση της ενδο – οικογενειακής βίας και λόγω φύλου, την δημιουργία οργανωμένων χώρων υποδοχής και στήριξης γυναικών που έχουν υποστεί βία, την εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων για τον τρόπο υποδοχής και αντιμετώπισης των γυναικών αυτών και την δημιουργία κατάλληλων προγραμμάτων σε όλες τις βαθμίδες της δημόσιας εκπαίδευσης για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βίας κατά των γυναικών. Επίσης, πρέπει να εφαρμοστεί η οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας και να ψηφιστεί σχετικός νόμος. Όλοι εμείς πρέπει να σπάσουμε την σιωπή και να κάνουμε ορατή την «αθέατη» καθημερινή ενδο – οικογενειακή βία και τη βία λόγω φύλου, να στηρίξουμε όλες τις γυναίκες που τολμούν να την καταγγείλουν και να μην επιτρέψουμε την ενοχοποίηση και περιθωριοποίησή τους. Τέλος, πρέπει να παλέψουμε για την κατάργηση των σχέσεων εξουσίας, για μια κοινωνία χωρίς φόβο, φτώχεια και βία, χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις με σεβασμό στη διαφορά.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αυτό που έχει περισσότερο ανάγκη η κακοποιημένη γυναίκα όταν αποφασίσει να ξεφύγει από τον φαύλο κύκλο της ζωής της, είναι ένα πλαίσιο στήριξης που θα ενθαρρύνει – χωρίς να πιέζει – τις αποφάσεις της. Έχει σημασία να σεβόμαστε το χρόνο που χρειάζεται η γυναίκα ώστε να κάνει όλα τα βήματα που θα την οδηγήσουν στον τελικό απεγκλωβισμό της.

Η ενδο – οικογενειακή βία αποτελεί ένα από τα δολιότερα και πιο φρικτά πρόσωπα της βίας καθώς αυτή θεωρούνταν ανέκαθεν ιδιωτική υπόθεση και όχι υπόθεση της πολιτείας και των φορέων της. Οι καλύτερες και περισσότερο επιτυχημένες προσπάθειες αντιμετώπισης της ενδο – οικογενειακής βίας, εστιάζουν το ενδιαφέρον στις αντιλήψεις γύρω από τα δύο φύλα, οι οποίες τροφοδοτούν το περιεχόμενο της κακοποίησης.

Ο στόχος της πρόληψης και άμβλυνσης του φαινομένου της κακοποίησης των γυναικών από τον σύζυγό τους, μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από την απόδοση του αποδοκμαστικού περιεχομένου στις πράξεις βίας. Η αποδοκμασία της βίας θα πρέπει να διαποτίζει τις αρχές της επίσημης αντίδρασης και να διαπνέει τα προγράμματα μεταχείρισης των δραστών, τα προγράμματα στήριξης των κακοποιημένων γυναικών καθώς και τις παρεμβάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινωνικού συνόλου και ιδιαίτερα των επαγγελματιών που έρχονται σε επαφή με τα θύματα κακοποίησης.

Κλείνοντας, επισημαίνουμε ότι είναι χρέος όλων μας να σκύψουμε πάνω στο πρόβλημα, με μεγαλύτερη ένταση και αποφασιστικότητα, ώστε να μπορούμε να ατενίζουμε το μέλλον των ανθρώπινων σχέσεων με περισσότερη αισιοδοξία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

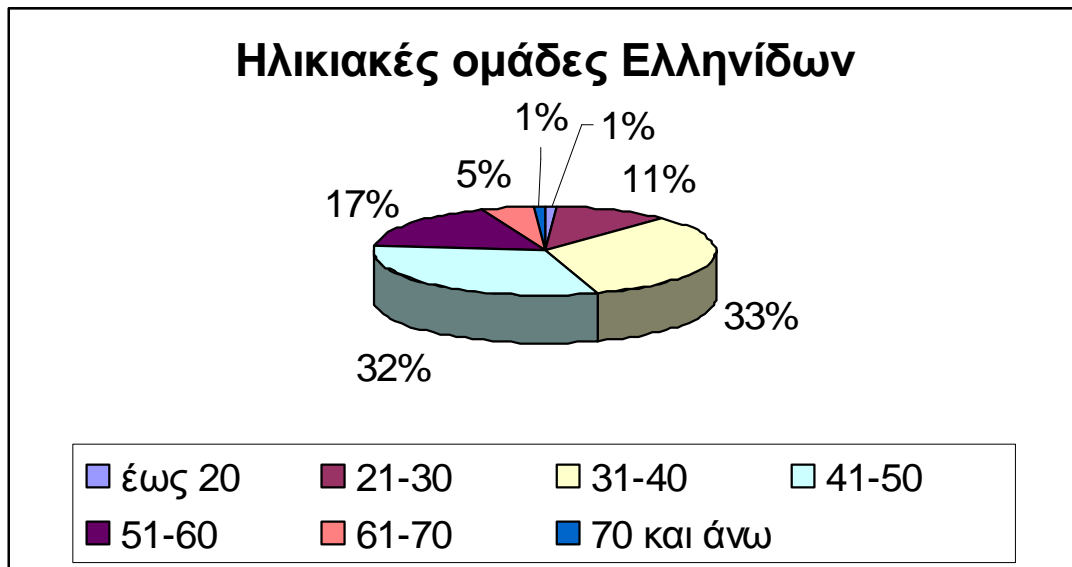
Παράθεση πινάκων από έρευνα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας,
«Ενδο – οικογενειακή βία – Ποσοτική ανάλυση στοιχείων για τις γυναίκες –
θύματα βίας στην οικογένεια».

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

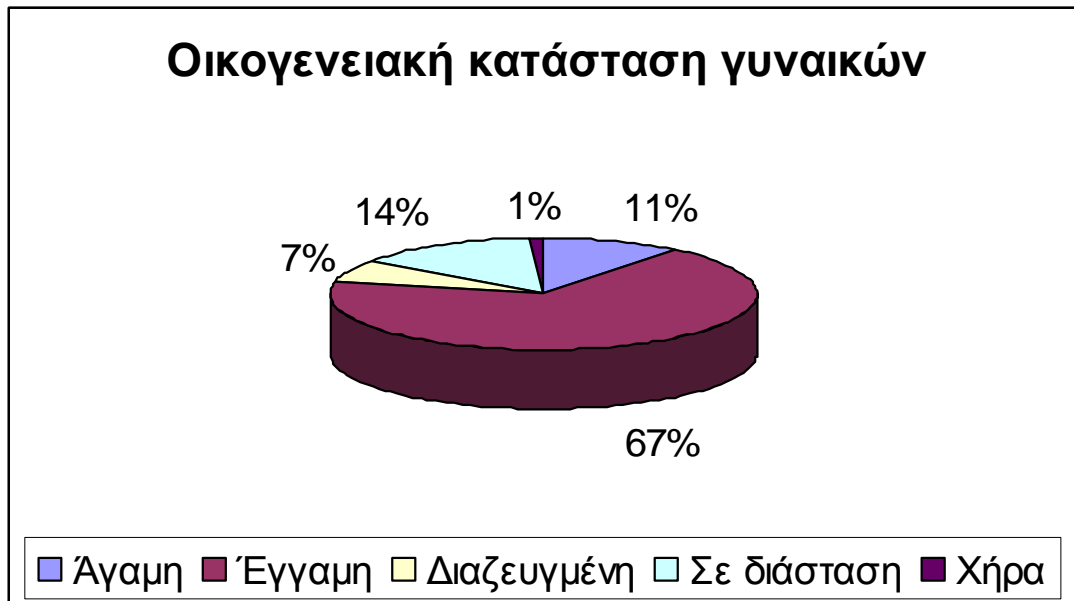
Σε σύνολο 1477 γυναικών που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, το 84% είναι Ελληνίδες, ενώ το υπόλοιπο 16% είναι αλλοδαπές – θύματα ενδο – οικογενειακής βίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Από το σύνολο των Ελληνίδων που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα για την βία κατά των γυναικών, το 65% είναι ηλικίας 31 έως 50 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Σε σύνολο 1385 γυναικών – θυμάτων ενδο – οικογενειακής βίας που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα Αθήνας και Πειραιά, το 67% είναι έγγαμες, το 21% είναι διαζευγμένες ή σε διάσταση και το 11% άγαμες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Σε δείγμα 1405 γυναικών που προσήλθαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι., 4 στις 10 είναι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ 3 στις 10 είναι απόφοιτες Ανωτέρων και Ανωτάτων σπουδών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Αναφορικά με την εργασιακή κατάσταση των γυναικών που αναζήτησαν βοήθεια στα Συμβουλευτικά Κέντρα Αθήνας και Πειραιά, το 47% εργάζονται, το 47% είναι άνεργες, ενώ το υπόλοιπο 6% είναι συνταξιούχοι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, κατά προσέγγιση 6 στις 10 γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση και προσήλθαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι., ανέφεραν ότι βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

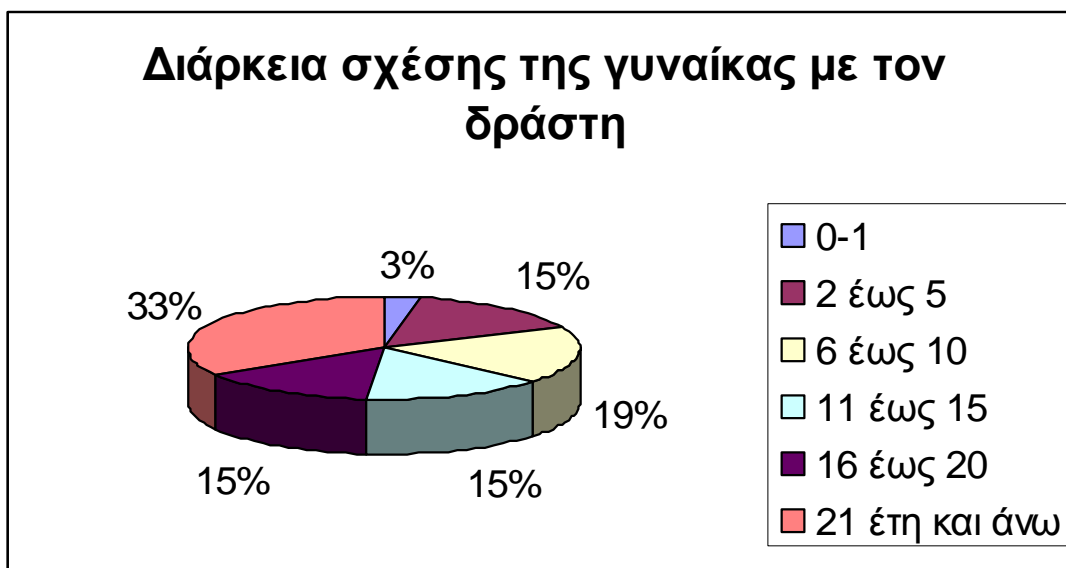
Σε σύνολο 1034 γυναικών που υπέστησαν κακοποίηση και αναζήτησαν βοήθεια στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι., 1 στις 5 δήλωσε ότι είχε υποστεί κακοποίηση στο παρελθόν από άλλο άτομο (πατέρα, μητέρα, αδερφό κ.τ.λ.)

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

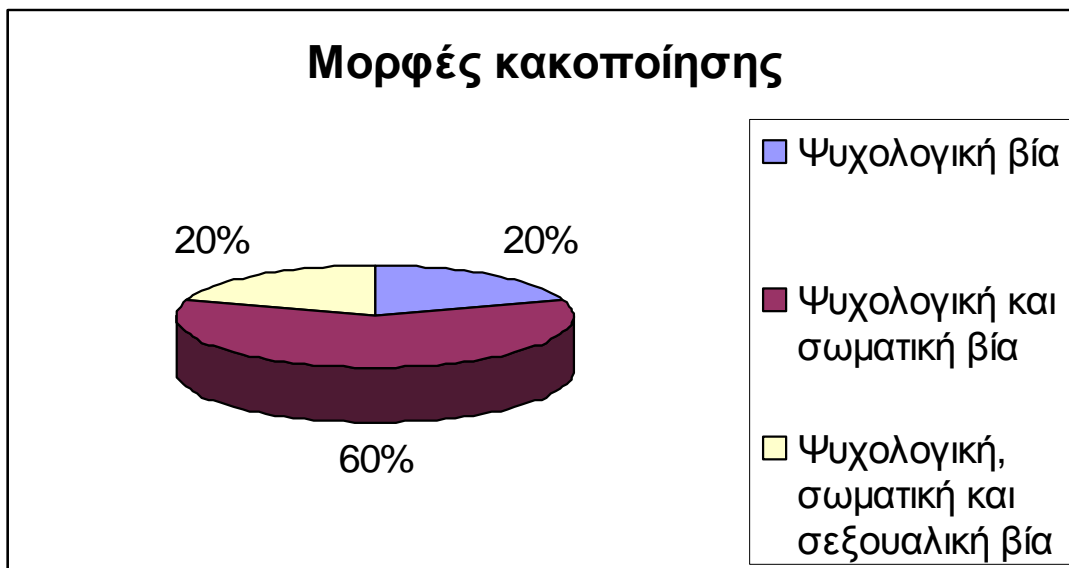
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το 34% των γυναικών που προσήλθαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι. είχε υποστεί κακοποίηση (ψυχολογική, σωματική ή σεξουαλική) από το δράστη πριν προχωρήσει σε γάμο μαζί του.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

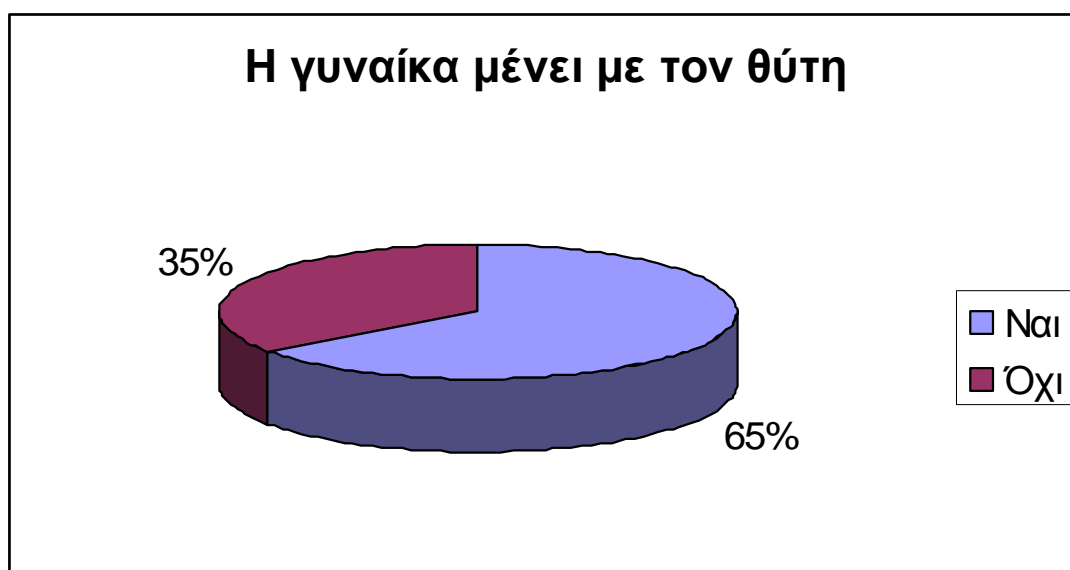
Αναφορικά με την διάρκεια σχέσης της γυναίκας με τον δράστη, άξιο ενδιαφέροντος είναι ότι κατά προσέγγιση 2 στις 3 γυναίκες – θύματα ενδο – οικογενειακής βίας βρίσκονται σε αυτή τη σχέση περισσότερο από 10 έτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

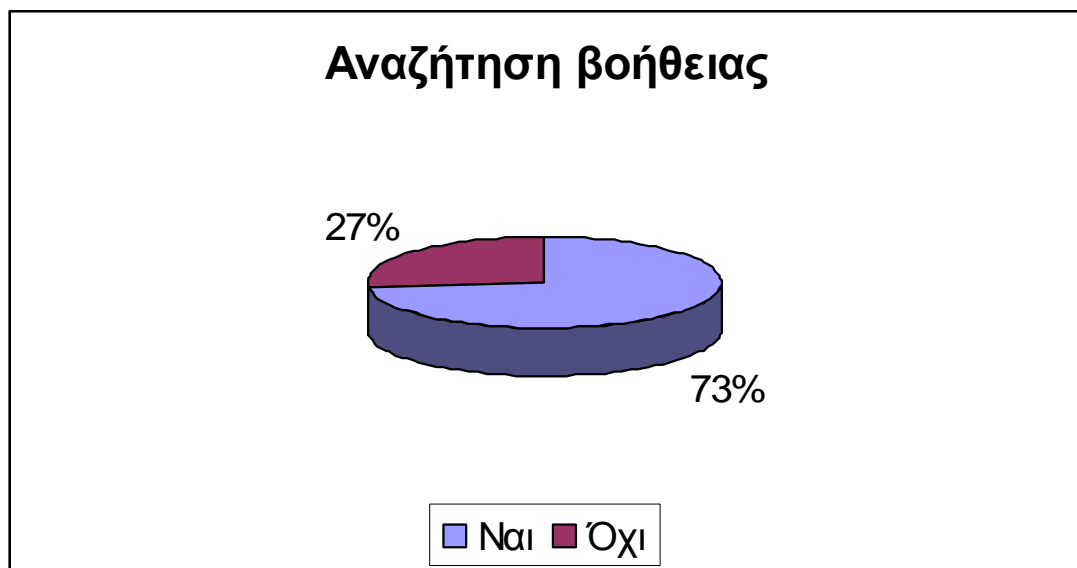
Σύμφωνα με την επεξεργασία και απεικόνιση των μορφών κακοποίησης που υφίστανται οι γυναίκες που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γ.Γ.Ι., 3 στις 5 ανέφεραν ότι βιώνουν ψυχολογική και σωματική κακοποίηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Άξιο ιδιαίτερης μνείας αποτελεί το γεγονός ότι κατά προσέγγιση 2 στις 3 γυναίκες – θύματα ενδο – οικογενειακής βίας συμβίωναν με το δράστη όταν προσήλθαν στην Γ.Γ.Ι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Σε σύνολο 1050 γυναικών η πλειονότητα αυτών, σε ποσοστό 73%, έχουν αναζητήσει βοήθεια στο παρελθόν (Αστυνομία, Δικαστήρια, Νοσοκομεία, Πρόνοια κ.τ.λ.), πριν απευθυνθούν στην Γ.Γ.Ι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

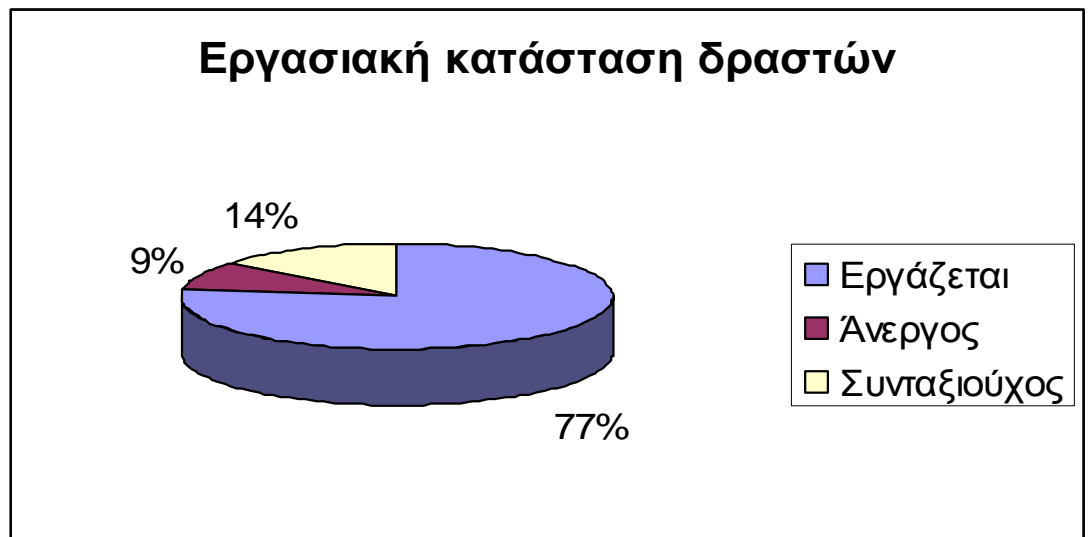
Σχετικά με την ηλικιακή κατανομή των δραστών, παρατηρούμε ότι κατά προσέγγιση 6 στους 10 είναι ηλικίας 31 έως 50 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Σύμφωνα με την παραπάνω απεικόνιση το 57% των δραστών είναι Δευτεροβάθμιας, Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι 1 στους 4 είναι απόφοιτος Ανωτέρας η Ανωτάτης Σχολής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Αναφορικά με την εργασιακή κατάσταση των δραστών, σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, διαφαίνεται πως μόλις 1 στους 10 δράστες ενδο – οικογενειακής βίας εργάζεται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Από τα 953 περιστατικά που μελετήθηκαν, παρατηρείται ότι 2 στους 3 δράστες ενδο – οικογενειακής βίας δεν κάνουν χρήση ουσιών (αλκοόλ, ναρκωτικά, ψυχοφάρμακα) όπως αναφέρθηκε από τις γυναίκες – θύματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Παράθεση υλικού από τον Έντυπο τύπο.

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

4.500 βιασμοί σημειώνονται κάθε χρόνο

«Το Κέντρο Ερασιών Θεμάτων Ισότητας (ΚΕΘΙ), κινούμενο προς την κατεύθυνση της πρόληψης, καθώς και της εξάλειψης του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, διεξάγει έρευνες και μελέτες, ενώ παράλληλα υλοποιεί προγράμματα με στόχο την πληροφόρηση, την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης», δηλώνουν οι υπεύθυνοι του ΚΕΘΙ με αφορμή την ημέρα εξάλειψης της βίας κατά των γυναικών.

Η προσπάθεια για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών προϋποθέτει το σχεδιασμό ολοκληρωμένων πολιτικών και δράσεων τόσο σε διεθνές και ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Οφείλουμε να αναπτύξουμε ένα δίκτυο εξειδικευμένων υπηρεσιών, που θα στηρίζουν αποτελεσματικά τις γυναίκες, ενώ αναγκαία κρίνεται και η προώθηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευ-

αισθητοποίησης της κοινωνίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που για μία ακόμη φορά είδαν το φως της δημοσιότητας ενόψει της 25ης Νοεμβρίου, ημέρας εξάλειψης της ενδοοικογενειακής βίας:

- Το 56% των γυναικών υφίστανται βία από το σύζυγο ή τον σύντροφό τους, η οποία συνδέεται με τη λεκτική ή και την ψυχολογική βία.
- Κάθε χρόνο διαπράττονται στην Ελλάδα περίπου 4.500 βιασμοί και σε ποσοστό 36,5% η ηλικία των θυμάτων είναι κάτω των 18 ετών.
- Μία στις πέντε γυναίκες υπήρξε θύμα ξυλοδαρμού τουλάχιστον μία φορά στη ζωή της από τον άνδρα ή τον σύντροφό της.
- Μία στις δύο δολοφονημένες γυναίκες κάθε χρόνο σκοτώνεται από τον τωρινό ή τον πρώην σύντροφό της.

ΑΥΤΗΡΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Νομοσχέδιο

για την ενδοοικογενειακή βία

Μέχρι τις 22 Μαρτίου 2006 η χώρα μας πρέπει να εναρμονιστεί με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και να περάσει από το εθνικό κοινοβούλιο νόμο που θα προστατεύει τα θύματα της ενδοοικογενειακής βίας. Το νομοσχέδιο θα στοχεύει στην εξασφάλιση της ταχύρυθμης εκδίκασης των αδικημάτων ενδοοικογενειακής βίας με ταυτόχρονη εξασφάλιση του απαραβίαστου της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Το νομοσχέδιο θα προβλέπει αυστηρές κυρώσεις, φυλάκιση διπλάδι έως και δύο χρόνια, για την άσκηση σωματικής βίας. Ήδη ένα πρώτο νομοσχέδιο, που φαίνεται πως δεν θα είναι το τελικό, συζητήθηκε στη Βουλή, προκαλώντας ωστόσο τις αντιδράσεις τόσο των γυναικικών οργανώσεων όσο και βουλευτών, που υποστηρίζουν ότι δεν αντιμετωπίζεται ουσιαστικά και συνολικά το πρόβλημα της ενδοοικογενειακής βίας.

Χειριστή μορφή σεξουαλικής κακοποίησης

Οι ελληνικές οικογένειες κρύβουν 4.500 βιασμούς

Ρεπορτάζ: ΒΙΚΥ ΙΑΜΑΡΑ

viky@antennas.gr

Περίπου 4.500 βιασμοί διαπράττονται κάθε χρόνο στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας στη Δημοσιότητα με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρο για την Εξάλειψη της Ενδοοικογενειακής Βίας. Υπάρχει, όμως, και μία μορφή βιασμού, η οποία μένει κατά κανόνα στο απόλυτο σκοτάδι.

Πρόκειται για το συζυγικό βιασμό, θέμα ταμπού, για το οποίο η ελληνική κοινωνία σιωπά, καθώς παραμένουν ριζωμένοι βαθιά μύθοι όπως ότι όταν μία γυναίκα παντρεύεται αυτόματα συναινεί και στη σεξουαλική πράξη κατά τις επιθυμίες του συζύγου της.

Με το σχέδιο νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας του Αν. Παπαληγόυρα χαρακτηρίζεται για πρώτη φορά στη χώρα μας ως έγκλημα ο εξαναγκασμός σε συνουσία

«Ο συζυγικός βιασμός θεωρείται η κυριότερη, η χειριστη μορφή σεξουαλικής κακοποίησης» υπογράμμισε η Ελένη Παπαδομαρκάκη, εθελόντρια ψυχολόγος του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης, στο πλαίσιο του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης, το οποίο πραγματοποιήθηκε από την Ελληνοαμερικανική Ένωση και την Ελληνική Εταιρεία Μελέτης και Πρόληψης της Σεξουαλικής Κακοποίησης (ΕΕΜΠΣΚ).

Την ευθύνη της διοργάνωσης του Συνεδρίου είχαν η Βικτωρία Πρεκετέ και ο Ορέστης Γιωτάκος.

Θέμα-ταμπού

«Ο βιασμός είναι βιασμός, ανεξάρτητα από το είδος της σχέσης μεταξύ θύτη και θύματος. Πρόκειται για μία βαθύτατα τραυματική εμπειρία, της οποίας τα σημάδια διαρκούν στο χρόνο, ενώ το αίσθημά της προδοσίας καθιστά την πράξη του βιασμού από το σύζυγα αδυνάτοτερο της αντίστοιχης πράξης από έναν άγνωστοτόνισε η κ. Παπαδομαρκάκη, επισημαίνοντας την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα, ώστε να αποκαλυφθούν οι άγνωστες στη χώρα μας πιέξεις του θέματος.

Στην Ελλάδα, παρατηρείται ανεπάρκεια στατιστικών πληροφοριών σχετικά με το βιασμό εντός του γάμου, επειδή πρόκειται για θέμα

«Ο συζυγικός βιασμός θεωρείται η χειριστη μορφή σεξουαλικής κακοποίησης» τόνισαν οι ομιλήτριες του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης.

ταμπού, αλλά και επειδή επικαλύπτεται τις περισσότερες φορές από τη σεματική βία.

Μία στις πέντε κακοποιείται

«Πράγματι, ο συζυγικός βιασμός λαμβάνει χώρα συνήθως σε σχέσεις κακοποίησης ή / και σε γελόρια που ο άνδρας έχει διαταροφές γύρω από το σεξ» εξηγεί η κ. Παπαδομαρκάκη.

Σημειώτεον ότι μία στις πέντε Ελληνίδες έχει πέσει θύμα βυλοδαρμού τουλάχιστον μία φορά στη ζωή της από το σύζυγο ή το σύτροφό της, ενώ το 36% υφίσταται ψυχολογική, σεματική ή σεξουαλική ενδοοικογενειακή βία.

Ενα πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση του συζυγικού βιασμού έγινε την προηγούμενη Παρασκευή με την παρουσίαση του σχεδίου νόμου για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας από τον υπουργό Δικαιοσύνης, Αναστάσιο Παπαληγόυρα.

Με το νομοσχέδιο για πρώτη φορά ορίζεται στη χώρα μας έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας ο εξαναγκασμός σε συνουσία.

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Εγγαμες το 68% των κακοποιημένων γυναικών

Εγγαμες είναι η πλειοψηφία των γυναικών που έχουν υποστεί κακοποίηση σύμφωνα με στοιχεία της γενικής γραμματείας ισότητας που δημοσιοποιήθηκαν χθες ενόψει της παγκόσμιας ημέρας για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών αύριο 25 Νοεμβρίου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το 68% των κακοποιημένων γυναικών είναι έγγαμες και μία στις πέντε είναι διαζευγμένες ή

σε διάσταση. Παρόλ' αυτά τρεις στις δέκα είναι απόφοιτες τεχνολογικών και πανεπιστημιακών σπουδών.

Εξί στις δέκα ανέφεραν ότι βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση και μία στις τρεις γυναίκες -θύματα ενδοοικογενειακής δράσης παύρηται το δράστη ενώ έξι δείγματα της βίας συμπεριφοράς τους. Δράστης ενδοοικογενειακής βίας σε ποσοστό

83% είναι ο σύζυγος του θύματος, σε ποσοστό 10% ο σύζυγος ενώ σε μικρότερο ποσοστό άτομα του οικογενειακού ή κοινωνικού περιγύρου (πατέρας, αδελφός, τέκνο).

Εξί στους δέκα δράστες είναι δευτεροβάθμιας, τεχνολογικής ή πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Ένας στους τέσσερις δράστες είναι ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης και ένος στους δέκα είναι άνεργος.

ΕΛΠΙΟ 2011 159.611 5110 777

ΕΛΛΑΣ

26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2005 ΕΛΛΗΝΟΤΥΠΙΑ

59

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Μια Υπόθεση που μας αφορά όλους

ΤΗΣ ΜΑΡΚΕΣ ΡΩΜΗ

Η ενδοοικογενειακή βία έχει εξελιχθεί σε χρόνια πρόβλημα στις σύγχρονες μετρωμένες κοινωνίες. Εμφανίζεται σε όλες τις κοινωνικές τάξεις και όχι στις οικογένειες των οικονομικά προνομιούχων, όπως είχε καταγραφεί μερικές φορές στην παρελθούσα εποχή. Η βία και ο φόβος είναι διαχρονικά στοιχεία της ανθρώπινης ύπαρξης. Κρίσιμος οι όποιες δεν είναι φανερά ή ελαφρώς αιχμηρά (από αλληλεγγύη και συμπάθεια).

Η ενδοοικογενειακή βία και η απεικόνιση χρόνιας απεικόνιση από τη φύση των ανθρώπων είναι οι βασικές αιτίες της ενδοοικογενειακής βίας. Η ενδοοικογενειακή βία και η απεικόνιση χρόνιας απεικόνιση από τη φύση των ανθρώπων είναι οι βασικές αιτίες της ενδοοικογενειακής βίας. Η ενδοοικογενειακή βία και η απεικόνιση χρόνιας απεικόνιση από τη φύση των ανθρώπων είναι οι βασικές αιτίες της ενδοοικογενειακής βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας.

Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Συμπερασματικά, στις μέρες μας η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Η ενδοοικογενειακή βία και η απεικόνιση χρόνιας απεικόνιση από τη φύση των ανθρώπων είναι οι βασικές αιτίες της ενδοοικογενειακής βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας. Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Μια έρευνα της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων δείχνει πως η βία εμφανίζεται σε όλες τις κοινωνικές τάξεις

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας. Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας. Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας. Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας. Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας. Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι οι ενοχλητικές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε μέλη της ίδιας οικογένειας. Το φαινόμενο αυτό προκύπτει από την έλλειψη των βασικών αξιών της Γενικής Γραμματείας Ισοπαραστάσεων με σκοπό τη βελτίωση της κοινωνικής Ημέρας Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Μ.Α. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Δεν έχει ηλικία και τάξη η βία μεταξύ συντρόφων

Μέσον και ανώτερου μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου είναι στη κλειστότητα τους αυτοί, που αρκούνται τις γυναίκες και τα παιδιά τους, σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η Γενική Γραμματεία Πρόστασης των Υποκειμένων Βασικότερων, καταγράφοντας έτσι τη γενική αντίληψη, ότι οι βίαιοι σύντροφοι και πατέρες είναι λιγότερο πνευματικού και οικονομικού επιπέδου. Το γεγονός της Ελληνικής Δημοκρατίας εξέδωσε εγγενή στο την ενδοοικογενειακή βία, με σκοπό την ενημέρωση και προσαρμογή και τη διαμόρφωση κατάλληλων κλιμάκων διαχείρισης υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας από τις Υπηρεσίες της ΕΛ.ΑΣ, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες που παρακαλούν τα συγκεκριμένα περιστατικά.

της Γενικής Γραμματείας Πρόστασης, αρκείται Η.Κ.Ο και το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ) με ανοιχτή γραμμή 6-170000000 στα τηλεφωνικά κλήματα «197».

Τι δείχνει η Στατιστική

Σύμφωνα με τη στατιστική έρευνα της Γενικής Γραμματείας Πρόστασης του Υπουργείου Εσωτερικών, στη κίνηση των Συμβουλευτικών Κέντρων Αθηνών - Πειραιά που υπάγονται σε αυτή, μόνο κατά το χρονικό διάστημα 01/01/2004 έως 31/10/2004 καταγράφηκαν 728 περιπτώσεις και 2.302 τηλεφωνικές κλήσεις από όλη την Ελλάδα.

Το 16% των γυναικών που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα, κατά την ίδια περίοδο, ήταν αλλοδαπές, ενώ σημειώνεται πως από τις γυναίκες αυτές, θύματα ενδοοικογενειακής βίας, περίπου 4 - 10 προέρχονται από τα Βαλκάνια.

Η ηλικία από τα των γυναικών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 31 - 50 ετών σε ποσοστό 54%, ενώ το 57% των γυναικών που υπέστησαν καταπίεση και απειυθύνθηκαν στα δύο συμβουλευτικά κέντρα Αθηνών και Πειραιά, επί της οδού Νίκης 11 στο Σύνταγμα και επί της οδού Αριστοτέλους 76 αντίστοιχα, είναι έγγαμες.

Ανοφορικά με το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών που απευθύνθηκαν στις Υπηρεσίες αυτές, αξίζει να σημειωθεί, ότι περίπου οι 7 στις 10 είναι δευτεροβάθμιας, τριτοβάθμιας ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης και έτσι είναι μύθος τελικό, ότι η καταπιεσμένη γυναίκα είναι συνήθως κατώτερου μορφωτικού επιπέδου και μάλιστα 6 στις 10 βιάζονται σε μέτρα ή κατά οικονομική κατάσταση.

Μόλις το 22% δήλωσε, ότι είχε υποστεί καταπίεση στο παρελθόν από άλλα άτομα (παιδιά, μητέρα, αδελφό κλπ.), το υπόλοιπο 78% δήλωσε, ότι δεν υπέφερε θύμα καταπίεσης στο παρελθόν, συνεπώς η βίαιη συμπεριφορά δεν υποδηλώνει απαραίτητα καταπίεση αυτής της γυναίκας περισσότερο ή λιγότερο από άλλα άτομα.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι πιο στις τρεις, είτε υποστεί καταπίεση κοινωνικά, ψυχολογικά, σεξουαλικά) πριν προσφύγει σε γάμο μαζί με τον βίαιο, ενώ αναφορικά με τη σχέση γυναικών και δράστη, σε ποσοστό 82% αυτές είναι σύζυγοι της και 11% σύντροφοι της. Σε μικρότερα ποσοστά εντορίζονται περιπτώσεις καταπίεσης από άτομα του οικογενειακού ή κοινωνικού περιβάλλοντος της.

Εξαιτίας της θέσης της γυναίκας ως θύματος με το δράστη, διαπιστώνεται, ότι από προσέγγιση οι μισές από αυτές προέρχονται σε αυτήν τη σχέση περισσότερο από 15 χρόνια.

Εξαιτίας της θέσης της γυναίκας ως θύματος με το δράστη, διαπιστώνεται, ότι από προσέγγιση οι μισές από αυτές προέρχονται σε αυτήν τη σχέση περισσότερο από 15 χρόνια.

Το μεγαλύτερο μέρος των γυναικών υπέστη ψυχολογική καταπίεση με οικονομική βία, το 21% ψυχολογική, οικονομική και σεξουαλική, το 13% φυσική, και 16% ενώ τρεις στις τέσσερις γυναίκες - θύματα ενδοοικογενειακής βίας έχουν ανισορροπία βάρους στο παρελθόν (ιστολογικά, διατροφικά, ηοσσοκομικά, πρόνοια κλπ.), πριν απευθύνθούν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Πρόστασης και αυτό υποδηλώνει την ύπαρξη ουσιαστικής ανισορροπίας και ενδοκρινολογικών από τις ίδιες τις γυναίκες για την απειλή τους από τον καταπιεστικό σύντροφο. Το 40% των γυναικών που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα, αναζητούν ψυχολογική στήριξη, το 19% νομική συμβουλευτική, το επίσης 19% απεύθυναν των παρόντων παρακαλούν υπηρεσιών και το 8% ζητούν και φιλοξενία σε ξενώνα.

Εκτός με τους δράστες, 6 στους 10 είναι ηλικίας 31 - 50 ετών. Ενώ αναφορικά με το μορφωτικό τους επίπεδο και πόλη στην βία αντιστοίχως, είναι δευτεροβάθμιας, τριτοβάθμιας ή Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης και 8 στους 10 εργαζόμενοι. Το στοιχείο αυτό αποδεικνύει και πόλη, πως είναι μύθος, ότι βίαιες αυτές, μιας βίαιης συμπεριφοράς είναι το χαμηλό μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο. Η ηλικία σε στην οποία βιάζεται η ηλικιακή ομάδα τουλάχιστον 16 με το ζήτημα, φαίνεται και από έρευνα του Ευρωπαϊκού, που καταγράφει τη κοινή γνώμη των Ευρωπαίων και στις δύο περιπτώσεις πάνω από το 80% των εργαζόμενων Ελλήνων απάντησαν, ότι θα κέρδιζαν αυτούς τους παράγοντες ως σημαντικό για την εξάλειψη μιας τέτοιας συμπεριφοράς.

Ανάλογο συμπέρασμα προέκυψε και από σχετικό έρωτημα της ίδιας έρευνας, όπου το 94,4% των εργαζόμενων Ελλήνων θεωρούν, ότι καλύτερη η απειλή από τους παράγοντες, ότι θα κέρδιζαν αυτούς τους παράγοντες ως σημαντικό για την εξάλειψη μιας τέτοιας συμπεριφοράς.

Ανάλογο συμπέρασμα προέκυψε και από σχετικό έρωτημα της ίδιας έρευνας, όπου το 94,4% των εργαζόμενων Ελλήνων θεωρούν, ότι καλύτερη η απειλή από τους παράγοντες, ότι θα κέρδιζαν αυτούς τους παράγοντες ως σημαντικό για την εξάλειψη μιας τέτοιας συμπεριφοράς.

Τα παιδιά, αλλά και οι γυναίκες θύματα καταπίεσης, μπορούν να επικοινωνούν στην ανοιχτή γραμμή ΕΚΑΚΒ (197) του ΕΚΑΒ

σε ενδοοικογενειακή βία ορίζεται κάθε ένας σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική, που ασκείται σε βάρος του θύματος από πρόσωπο ή των συζύγου ή σύντροφο, κοίτη και από μέλη της οικογένειας του. Κύριοι αρμόδιοι της ενδοοικογενειακής βίας αποτελούν η βία μεταξύ συζύγων ή συντρόφων, οι εγκλήσεις, εχθρότητα προς τους γονείς, καταπίεση και εκμετάλλευση ανάλογων ηθικολογικών μέτρων της οικογένειας.

Η βία μέσα στην οικογένεια μπορεί να κληρονομηθεί με μορφή, όπως είναι η ψυχολογική βία, η οικονομική εκμετάλλευση, η καταπίεση και η σεξουαλική καταπίεση. Η ενδοοικογενειακή βία περιλαμβάνει, συνήθως μέτρα της προώθησης της προσωπικότητας του θύματος, μία σειρά από κινήσεις βίαιων, παράνομων βίαι, απειλών, απειροπαρακράτησης, οικονομική βλάβη, υφέρεση, απειλή, καταπίεση κλπ.). Η προώθηση και τακτοποίηση από τις τάξεις του ποινικού μας δικαίου.

Η πιο συχνή μορφή ενδοοικογενειακής βίας είναι αυτή που θύμα είναι ο σύζυγος ή ο σύντροφος από τα παιδιά ή το σύντροφο.

Η βία μέσα στην οικογένεια ή είναι ένα θέμα κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο απειλείται σε όλες τις χώρες, σε όλες τις κοινωνικοοικονομικές τάξεις και ηλικίες, εξαιτίας για χαρακτηριστικά ως «κοινωνικά κλειστά», καθώς δύσκολα γίνονται ποσοστά ταχύτερα περιβάλλον.

Στη μάχη κατά φαινόμενου αυτού βίαιου καθιερώνεται το Συμβουλευτικό Κέντρο

Σύζυγοι θύματα

Εγγαμες 7 στις 10
γυναίκες που υφίστανται
κακοποίηση
• Ορίζονται έξι
νέες εγκληματικές
συμπεριφορές για
την αντιμετώπιση της
ενδοοικογενειακής βίας

Ενδοοικογενειακή υπόθεση είναι η άσκηση βίας κατά των γυναικών, όπως προκύπτει από τα στοιχεία των Συμβουλευτικών Κέντρων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας σε Αθήνα και Πειραιά. Η δημοσιοποίησή τους που έγινε με την ευκαιρία της Παγκόσμιας Ημέρας για την Εξάλειψη της βίας κατά των Γυναικών καταδεικνύει ότι τουλάχιστον το 68% των γυναικών, που υπέστησαν κακοποίηση, είναι έγγαμες.

Προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι το 16% των γυναικών που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα, κατά την περίοδο από 1/1/2002 έως και 31/10/2005, είναι αλλοδαπές, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι από το σύνολο των αλλοδαπών γυναικών-θύματων ενδοοικογενειακής βίας, περίπου τέσσερις στις δέκα προέρχονται από τα Βαλκάνια.

Από τα στοιχεία καταρτίζεται η αντίληψη, σύμφωνα με την οποία η κακοποιημένη γυναίκα είναι συνήθως χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Όπως προκύπτει, οι 7 στις 10 γυναίκες-θύματα είναι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή ανώτερης, ακόμα και ανώτατης εκπαίδευσης. Το ίδιο ισχύει και για την οικονομική τους κατάσταση, καθώς έξι στις 10 γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση βρίσκονται σε μέτρια ή καλή οικονομική κατάσταση.

Εξάλλου, τρεις στις πέντε γυναίκες ανέφεραν ότι εκτός από σωματική βία βιώνουν και ψυχολογική, ενώ τρεις στις τέσσερις

έχουν αναζητήσει βοήθεια στο παρελθόν από την αστυνομία, τα δικαστήρια, τα νοσοκομεία κ.λπ., πριν απευθυνθούν στα Συμβουλευτικά Κέντρα.

Τέλος, οι δράστες μπορεί να είναι οποιοδήποτε εκπαιδευτικού και οικονομικού επιπέδου, καθώς οι περισσότεροι από τους μισούς είναι δευτεροβάθμιας ή ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης και ένας στους δέκα εκ των δράστών είναι άνεργος. «Η βία κατά των γυναικών, όπως αυτή εκδηλώνεται σε όλες τις μορφές της, αποτελεί μία σύγχρονη κοινωνική παθολογία με παγκόσμια διάσταση. Αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και σφραγίζεται κυρίως στη διάκριση που υφίστανται οι γυναίκες λόγω των στερεότυπων αντιλήψεων για το ρόλο τους στην κοινωνία, τόνισε η γ.γ. Ισότητας Ευγενία Τσομπάνη σχολιάζοντας τα στοιχεία για να καταλήξει ότι «στο πλαίσιο των Εθνικών Προτεραιοτήτων για την Ισότητα των Φύλων που εγκρίθηκαν το Νοέμβριο του 2004 από την Κυβερνητική Επιτροπή, η πρόληψη και η καταπολέμηση της βίας αποτελεί άξονα προτεραιότητας και συναρτάται με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με την επίτευξη του στόχου της κοινωνικής συναχής. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Γραμματεία Ισότητας προωθεί συστηματικά δράσεις για την εξάλειψη της βίας μέσα στην οικογένεια και για την παράνομη διακίνηση γυναικών».

Μια λύση στο πρόβλημα επι-

χειρεί να δώσει το νομοσχέδιο του υπουργείου Δικαιοσύνης για την ενδοοικογενειακή βία. Το νομοσχέδιο αποβλέπει στην περικοπή της ελευθερίας, της αξιοπρέπειας και της αυτοδιάθεσης του ατόμου εντός των οικογενειακών τειχών, στην προστασία της σωματικής αλλά και της ψυχικής υγείας του παιδιού και στην οριοθέτηση ενός υγιούς οικογενειακού περιβάλλοντος. Εξάλλου, στο νομοσχέδιο θεσπίζονται έξι νέες εγκληματικές συμπεριφορές που μέχρι σήμερα δεν χαρακτηρίζονταν αξιόποινες πράξεις. Οι έξι συμπεριφορές που πλέον είναι ποινικά κολάσιμες είναι η βία που τελείται ενώπιον αντλήκου σε βάρος άλλου μέλους της οικογένειάς του, η βία σε βάρος εγκύου, η βία σε βάρος υπερηλίκων, αναπήρων ασθενών, κ.λπ., η πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή ψυχικού πόνου, ο εκφραβισμός ή η δωροδοκία μαρτύρων, οι οποίοι εξετάζονται σε ενδοοικογενειακή υπόθεση βίας.

Τέλος, στις διατάξεις του νομοσχεδίου προβλέπεται ότι οι δάσκαλοι και οι καθηγητές των δημοσίων και ιδιωτικών σχολείων σε περίπτωση που διαπιστώνουν σωματική κακοποίηση σε μαθητή από μέλος της οικογένειάς του υποχρεούνται να ενημερώνουν αμέσως τις εισαγγελικές και αστυνομικές αρχές. Για τους δράστες θα ακολουθείται η αυτοφωρη διαδικασία, ενώ θα μπορούν να τιθεται και περιοριστικοί όροι.

γενική γραμματέας Ισότητας, κα Ευγενία Τσογμάνη, επικαλείται σε συνέντευξη που παραχώρησε στο «Τ.Α.Κ.» ότι αποτελεί προαπαιτούμενο της διαπραγμάτευσης ενός θεσμικού πλαισίου αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας εναντίον των γυναικών.

«... Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους...»

ΚΑ. ΤΣΟΥΜΑΝΗ: Η κυβέρνηση έχει το θέλημα να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας εναντίον των γυναικών. Η Ελλάδα είναι από τα λίγα κράτη-μέλη της ΕΕ σε ό,τι αφορά στην ύπαρξη ειδικών νομοθεσιών. Μάλιστα, ορισμένα από τα νέα κράτη-μέλη, όπως ο Σλοβακία και η Μάλτα προβαίνουν αυτή την περίοδο σε απεικονιστικές ρυθμίσεις. Για το λόγο αυτό, το Μάρτιο του 2005 η Γενική Γραμματεία Ισότητας στέλνει ομάδα εργασίας. Είναι δε εξαιρετικά σημαντικό το γεγονός ότι το σχετικό νόμο για την

Η γενική γραμματέας Ισότητας μιλάει για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του φαινομένου και τονίζει την υποστήριξη που απολαμβάνει από τον υπουργό Εσωτερικών

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΣΟΥΜΑΝΗ

Μία στις τρεις Ελληνίδες πέφτει θύμα βίας

... της κοινωνίας για το ρόλο των γυναικών ως πιο «αδύναμοι» φύλου.

«...Τ.Α.Κ.: Είναι αναπόφευκτο να αντιμετωπιστεί ως γενική γραμματέας Ισότητας για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε θέματα γυναικείας»

Εκ. Τα.: Πρώτα απ' όλα, η Γενική Γραμματεία Ισότητας διαπιστώνει την ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου για την ενδοοικογενειακή βία. Η Ελλάδα είναι από τα λίγα κράτη-μέλη της ΕΕ σε ό,τι αφορά στην ύπαρξη ειδικών νομοθεσιών. Μάλιστα, ορισμένα από τα νέα κράτη-μέλη, όπως ο Σλοβακία και η Μάλτα προβαίνουν αυτή την περίοδο σε απεικονιστικές ρυθμίσεις. Για το λόγο αυτό, το Μάρτιο του 2005 η Γενική Γραμματεία Ισότητας στέλνει ομάδα εργασίας. Είναι δε εξαιρετικά σημαντικό το γεγονός ότι το σχετικό νόμο για την

66
Κάθε γυναίκα, ανεξαρτήτως της κοινωνικο-οικονομικής της κατάστασης μπορεί να αποτελέσει εν δυνάμει αποδέκτη επιθέσεων

ενδοοικογενειακή βία, που αποτελεί το 40% όλων των περιπτώσεων βίας εναντίον των γυναικών, και το οποίο σημαίνει ότι αφορά ένα μέρος των γυναικών αλλά και τα παιδιά όλων των οικογενειών. Η βία εναντίον των γυναικών και η φιλιοσοφία των προέδρων μας.

«...Τ.Α.Κ.: Μια φορά να μας εθύνετε τη φιλοσοφία που έχετε κατά τις προτάσεις»

Εκ. Τα.: Η φιλοσοφία τους γίνεται έτσι ώστε να υπάρχει μια γυναικεία και η διαφορετικότητα των ατομικών δικαιωμάτων τους. Κατά βάθος να αναφέρεται η θυμασιότητα τους. Όσο και στην προστασία των δικαιωμάτων των μελών της οικογένειας. Ένα από τα πλέον κεντρικά στοιχεία είναι η δυνατότητα κοινωνικής διαμεσολάβησης.

«...Τ.Α.Κ.: Τι προάγει η Γενική Γραμματεία Ισότητας σε ό,τι αφορά στην πρόληψη των θυμάτων υποχρησιμοποιώντας τον θεσμό των συμβάσεων»

Εκ. Τα.: Για την πρόληψη της βίας εναντίον των γυναικών, η Γενική Γραμματεία Ισότητας έχει τη δυνατότητα να συνεργαστεί με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τις ΜΚΟ. Για το θέμα αυτό προωθείται η ίδρυση ειδικών ομάδων πρόληψης. Αυτή είναι η Ελλάδα η κυρίαρχη ιδέα στα κράτη-μέλη της ΕΕ και στην κοινοτική αυτή επιδιόρθωση. Το Σχέδιο Δημοκρατίας και Κοινωνικού Κώδικα. Εδώ με την εκκένωση θέλω να τονίσω ότι σε όλο το φάσμα των δράσεων που αναπτύσσονται η Γενική Γραμματεία Ισότητας έχει την πλήρη υποστήριξη και υποστήριξη του κράτους, κ. Πρόεδρος Παυλιδού, ο οποίος με την ευκαιρία του ότι επιζητάει να δώσει ανδρών και γυναικών μας έτσι συμβάλλει αποφασιστικά στην πρόληψη του φαινομένου.

«... Πώς είναι, κατά τη γνώμη σας, ο ρόλος των συμβάσεων στην αντιμετώπιση της βίας εναντίον των γυναικών»

Η κατάσταση της βίας δεν αποτελείται με κανέναν τρόπο όπως ο φάσμα ή η ιδέα με την προοπτική της προστασίας. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους.

«... Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους.»

> Ο επίσημος ορισμός των επιθετικών συμπεριφορών

Η βία κατά των γυναικών -φαινόμενο με πολλαπλά διαστάσεις- αποτελεί έκφραση της άμεσης κοινωνικής δύναμης μεταξύ των δύο φύλων και είναι αδύναμο μιας κοινωνίας που κρατά ως γυναικεία, το μισό πληθυσμό της. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο επίσημος ορισμός της βίας κατά των γυναικών αντιστοιχεί στην αρχή που υιοθετήθηκε το 1995 η 4η Γενική Γραμματεία Ισότητας και αναφέρεται στις παραγράφους 113 και 118 της Πλατφόρμας δράσης του Γιάου. Συγκεκριμένα, (παραγράφος 113): «Η βία κατά των γυναικών» περιλαμβάνει κάθε πράξη βίας που συμβαίνει στο σπίτι και έως ως οποιαδήποτε ή είναι δυνατό να έχει ως αποτέλεσμα, τη σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, των εξαναγκασμών ή των υποχρεώσεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της βίας εναντίον των γυναικών. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους. Η βία εναντίον των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που αφορά όλους τους ανθρώπους.

Συγκεκριμένα η βία κατά των γυναικών περιλαμβάνει τα εξής:

- α) Τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που συνεπάγεται στο πλαίσιο της οικογένειας, συμπεριλαμβανομένου του βιολογικού, της σεξουαλικής και κοινωνικής των ανθρώπων κινήσεων μέσα στην οικογένεια, τη βία που εκδηλώνεται με την πρόκληση, το αυθαίρετο βίαιό, των απειλητικών των γυναικών οργάνων και άλλων παραδοσιακών πρακτικών που προξενούν βλάβη στις γυναίκες, στις μη αυθαίρετες βίας και τις βίας που συνδέονται με την εμπειρία τους.
- β) Τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που περιλαμβάνει κάθε πράξη βίας στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένου του βιολογικού, της σεξουαλικής και κοινωνικής των ανθρώπων κινήσεων στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένου του βιολογικού, της σεξουαλικής και κοινωνικής των ανθρώπων κινήσεων στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένου του βιολογικού, της σεξουαλικής και κοινωνικής των ανθρώπων κινήσεων στην κοινωνία.
- γ) Τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που προξενείται ή γίνεται ανεπαισθητοποίητη από τα κράτη (επιτήρηση πολιτών), οποιαδήποτε αυτή περιλαμβάνει κίνητρα.

«...Τ.Α.Κ.: Ποιος άλλος αντίστοιχος είναι αναγκαίος στο θέμα της βίας κατά των γυναικών»

Εκ. Τα.: Στο πλαίσιο των δράσεων για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας η Γενική Γραμματεία Ισότητας λειτουργεί δύο συμβουλευτικά κέντρα για τη βία κατά των γυναικών στην Αθήνα και τον Πειραιά. Σύμφωνα θα προχωρήσουμε στην ανάπτυξη των κέντρων υποστήριξης καθώς και στην περαιτέρω ενίσχυση τους με επιστημονικό προσωπικό. Επίσης, η Γενική Γραμματεία Ισότητας σε συνεργασία με το Δίκτυο Αθηνών λειτουργεί από το 1993 κέντρα, ο οποίος εδρασησμένος στις γυναίκες θύματα βίας και τα αντίστοιχα παιδιά τους προσφέρει φιλοξενία.

ΕΠΙΔΗΜΙΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Γυναίκες: Φύλο ασθενές και... κακοποιημένο!

Σκοτώνουν οι σπασιακούς. Οι έρωτες που έχουν πραγματοποιηθεί δύνανται να περιόχουν το 33% των Ελληνίδων έχουν κακοποιηθεί στο ίδιο τους το σπίτι από τον σύζυγο, τον σύντροφο ή ακόμη και το παιδί τους!

95
92
90
88
86
84
82
80
78
76
74
72
70
68
66
64
62
60
58
56
54
52
50
48
46
44
42
40
38
36
34
32
30
28
26
24
22
20
18
16
14
12
10
8
6
4
2
0

Μία στις τρεις γυναίκες στην χώρα μας έχει πέσει θύμα κακοποίησης από τον σύζυγο ή τον σύντροφό της. Η Ελλάδα νομιμοποιεί πλέον για την επίσημη καταγραφή βία στην Ελλάδα σωματικές, οικονομικές, ψυχολογικές, σεξουαλικές, καθώς και ψυχικές, τα ριζοσπάστες, ενώ στις δεκαετίες προηγούμενες για τα σπασιακούς και δολοφονίες το βίαιό είδος εκείνο στο... νεοκλασικό στυλ.

Οι ένοχοι προσώπους σπασιακούς αυτών των γυναικών αποτελούν, δικαστικές, καθώς και υπόθεση που με μαθηματικές οργανωμένες, που έχουν διαμορφωθεί τηλεφωνικές γραμμές SOS. Αυτά και σήμερα, στον 21ο αιώνα, μια καταγραφή γυναικών δυσχεραίνεται να περ αιχμή και στον έθνος τις τους γυναικεία καταπολέμηση από τον σύζυγό της. Η νοσοκομεία που έχουν ήδη και χρόνια δυσχεραίνεται και ριζοσπάστες βιολογικά, με αποκορύφωμα ακόμη και ως ανεπισημασμένη παλαιά να με μαρτυρία να κι υποκαταστήματα και να δίνουμε λίστες, όπως συμβαίνει εδώ και χρόνια στο εξωτερικό, όπου οι υποδομές για τέτοιες περιπτώσεις είναι πάρα πολλές.

Έτσι, είναι χαρακτηριστικό ότι στη ενημερωτικό φυλλάδιο που μοιράζουν οι οργανώσεις ενάντια στην ενδοοικογενειακή βία δεν υπάρχει ακόμη ένας επίσημος ζωντανός φάκελος των κακοποιημένων γυναικών. Για παράδειγμα, σε ένα από αυτά τα προγράμματα πριν από λίγες ημέρες η Περιφερειακή Γενναϊκή, στη Θεσσαλονίκη, στη «βήματα» που μπορεί να είναι μια γυναίκα που αντιμετωπίζει ένα μακροχρόνιο βίαιό είναι «να έχει ακόμη πιο θά οδός, αν χρειαστεί να φύγει από το σπίτι. Διαδοχικά, κάποια φίλα ή ένα ζωντανό.

«ΑΝΕΚΔΟΤΟ»
Στη Θεσσαλονίκη, όπως και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, η άρση ζωντανών φάκελων κακοποιημένων γυναικών αντιμετωπίζεται μάλλον ως ένα... ανέκδοτο.

Τα στοιχεία, όμως, της Γενναϊκής Προγραμματικής Ισότητας, τα οποία προέρχονται από τα στατιστικά κέντρα της σε Αθήνα και Πειραιά και συσχετίζονται με την επιρροή της πατριωτικής πρέσβυς από τις ενδοοικογενειακές βίες, είναι αποκαλυπτικά και ανατριχίλασαν την ελληνική πραγματικότητα.

« Έτσι, το 68% των γυναικών που υπέστησαν κακοποίηση και οι οποίες έδωσαν στη συμβουλευτική κέντρα είναι έγγαμες, ενώ το 16% από αυτές είναι αλλοδαπές (μέγιστο, 4 στις 10 είναι από βουλγαρικές χώρες).

« Αλλά για ορισμένα δικαιώματα

Ασπασιακός βίαιος και καταπολέμηση γυναικών είναι συνθήκες επικρατούν μορφοποιήσιμα επίθετα: 7 στις 10 γυναίκες θύμα καταπολέμησης, υποκαταστήματα ή περιστασιαστές καταπολέμησης, ενώ 3 στις 10 είναι υποκαταστήματα καταπολέμησης.

είναι ότι αποτελεί ριζοσπάστες και καταπολέμηση γυναικών είναι συνθήκες επικρατούν μορφοποιήσιμα επίθετα, καθώς 7 στις 10 γυναίκες είναι καταπολέμησης, υποκαταστήματα ή περιστασιαστές καταπολέμησης, ενώ 3 στις 10 είναι υποκαταστήματα καταπολέμησης. Αυτό αποδεικνύει ότι η γυναικεία ενδοοικογενειακή βία είναι βίαιος ανεξάρτητα από τη μέγιστο της. Το ίδιο ισχύει και για τους έρωτες, οι των οποίων 6 στους 10 είναι καταπολέμησης, υποκαταστήματα ή περιστασιαστές καταπολέμησης.

« Για παράδειγμα, προκύπτει ότι βίαιος βίαιος μπορεί να είναι μια γυναίκα ανεξάρτητα από την οικονομική της κατάσταση, καθώς 6 στις 10 γυναίκες που πήγαν στη συμβουλευτική κέντρα της Γενναϊκής Προγραμματικής Ισότητας ανέφεραν ότι βρίσκονταν σε μέγιστο 6 καλή οικονομική κατάσταση.

Ανύψακτα νομικό πλαίσιο και υποδομές Προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης

« Η διαπομπή νομικού πλαισίου και υποδομών αποτελεί ένα μέτρο που μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση του προβλήματος. «Εξαιρετικά μοναδική πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία δεν διαθέτει νομικό πλαίσιο για την ενδοοικογενειακή βία και γυναικεία για τη βία

« Πάντως, μία στις τρεις γυναίκες θύματα σπασιακούς δεν καταγράφονται από τους αρχικούς είναι δεχόμενοι βίαιες αντιμετώπισης από και πριν από την γέννηση. Σύμφωνα με την έρευνα της Γενναϊκής Προγραμματικής Ισότητας, η μείωση ενδοοικογενειακής βίας είναι «σε ποσοστό 83% ο σύζυγος και θύματα. Σε ποσοστό 10% είναι ο σύντροφος, ενώ σε μικρότερο ποσοστό είναι κάποιο άλλο συγγενικό άτομο, όπως ο πατέρας, ο αδερφός ή ακόμη και το παιδί.

« Αξιοσημείωτο είναι ότι η ηλικιωμένες των γυναικών δεν είναι εύκολο για τα βίαια και κατά δυσκολότερο υποκαταστήματα να φύγει από το βίαια περιβάλλον, καθώς 2 στις 3 γυναίκες βρίσκονται σε αυτή τη κατάσταση για περισσότερο από 10 χρόνια. Αυτά, σύμφωνα με τους ειδικούς, ταυτίζονται

και με την κοινωνική απομόνωση στη βία, που οδηγεί στην απομόνωση και την ενσωμάτωση του θύματος, καταπολέμησης τις γυναικείες στην απομόνωση και καταπολέμησης τους. Σύμφωνα με την έρευνα της Γενναϊκής Προγραμματικής Ισότητας, η μείωση ενδοοικογενειακής βίας, όσο και σπασιακούς βίαια.

« Επίσης, 3 στις 4 γυναίκες, πριν υποκαταστήματα στη συμβουλευτική κέντρα της Γενναϊκής Προγραμματικής Ισότητας, ήταν απομονωθεί και πορτογάλων στην οικονομία, στη νοσοκομεία, στην πρόνοια και στη δικαιοσύνη.

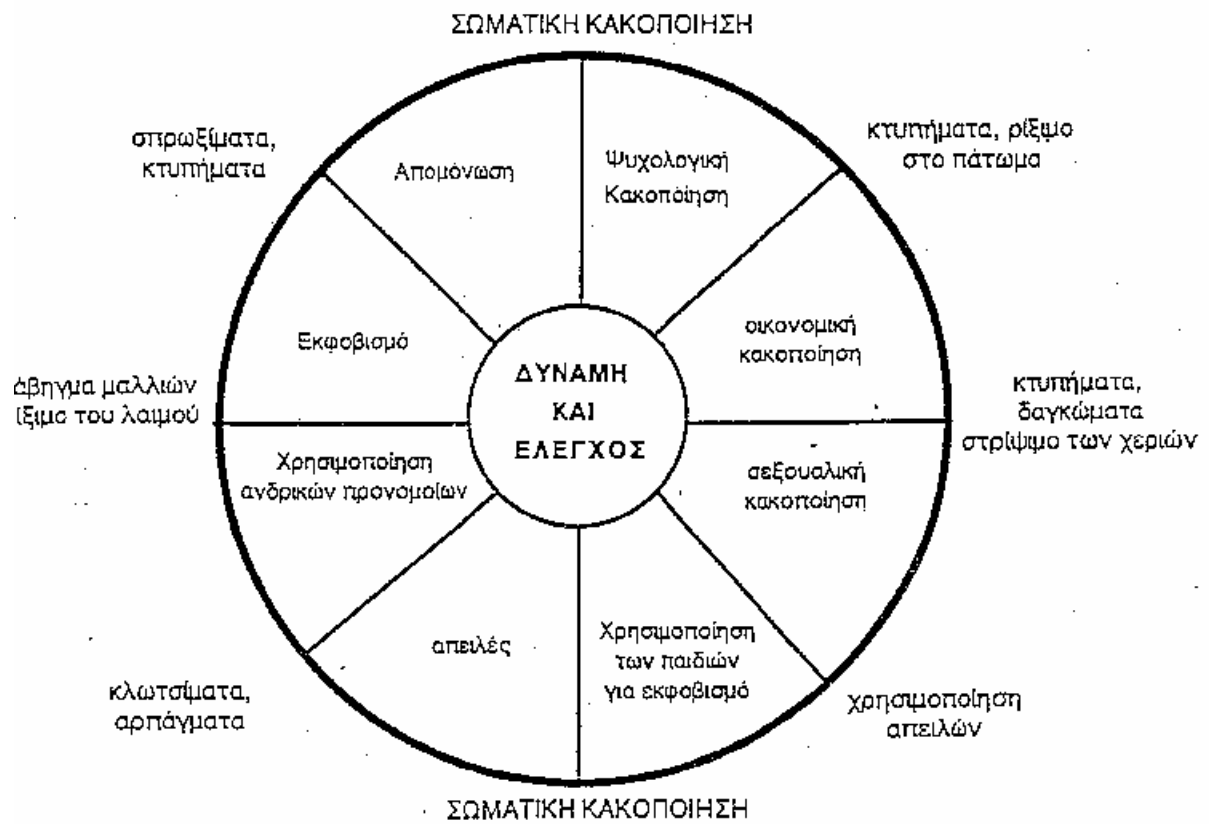
« Ακόμα ένα στοιχείο με ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι η κοινωνική απομόνωση ή η κρίσιμη κατάσταση αυτών δεν αποτελεί σε κάποια περίπτωση την αίτια ενός επιδόματος βίαια, αφού 2 στους 3 έρωτες δεν κινούνται προς αυτούς.

« Λόγω φύλου, ενώ τον ίδιο όρα η βιολογική σωματική να είναι σε υποκαταστήματα σπασιακούς, που δεν υποκαταστήματα από την προσαρμογή βίαια, τόσο το μέγεθος της Προγραμματικής Ισότητας, Διεθνούς Συναίνεσης. Επειδή, οι οργανώσεις κατά της ενδοοικογενειακής βίας έχουν τη δια-

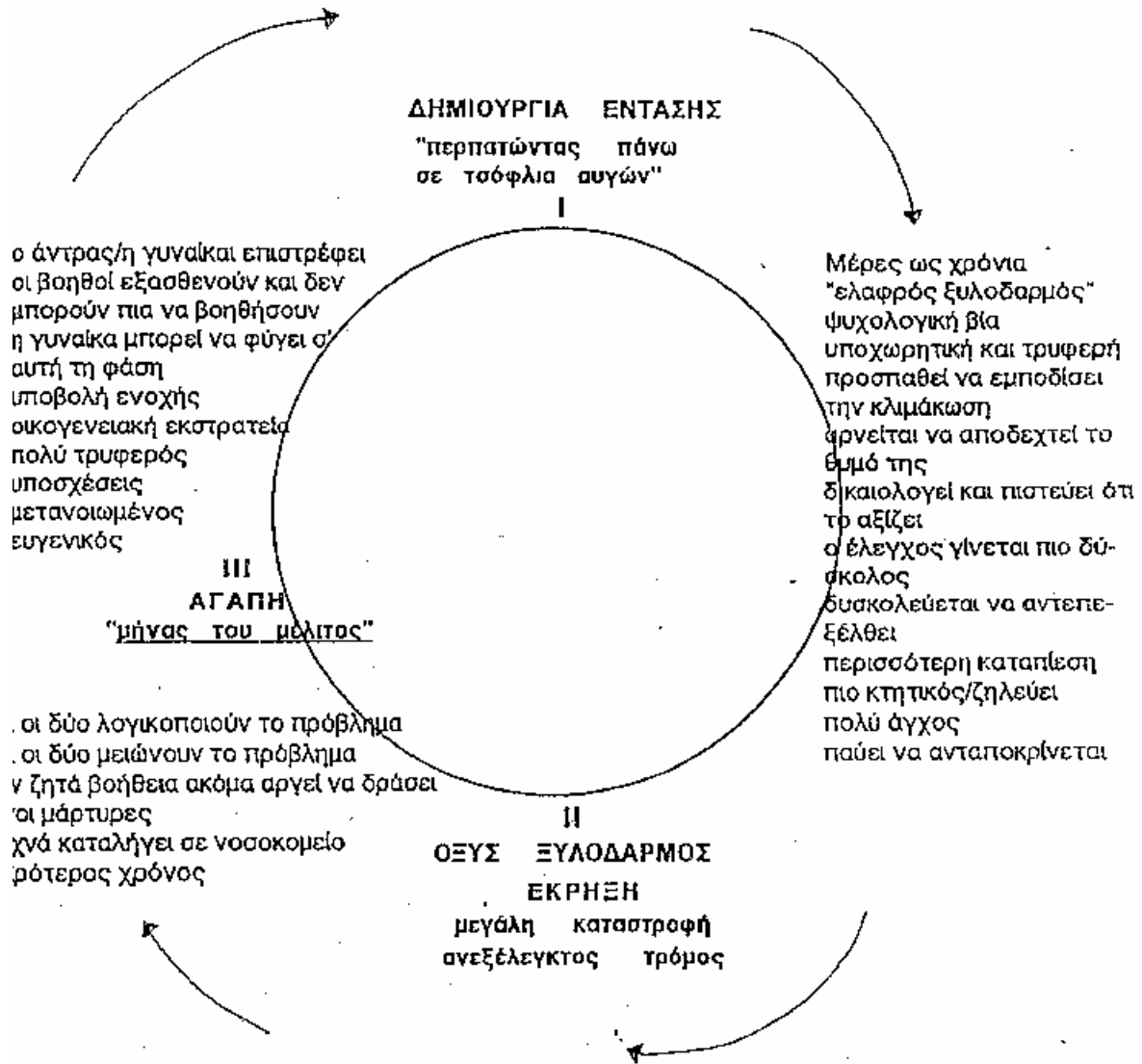
πομπή κατάλληλων δομών και χώρων υποδομής και σπασιακούς καταπολέμησης των γυναικών, καθώς και επιδόματος και υποκαταστήματα στην οικονομία. Ορισμένες, όπως και η νοσοκομεία της προνοίας, αλλά για την υποδομή και την αντιμετώπιση γυναικών που έχουν υποκαταστήματα βίαια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Σχεδιαγράμματα ορισμών «Ο κύκλος της βίας, Επίκτητη αδυναμία,
Σωματική κακοποίηση.

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Από τη Λενώρ Γουώκερ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανταμένκο Β. – Τριλίβα Σ., «Η επιθετικότητα στην οικογένεια και στο σχολείο», Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα», Αθήνα 1992.
- Γαλλανός Γιάννης, «Η διχασμένη συνείδηση», Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1981.
- Καλλινικάκη Θεανώ, «Κοινωνική Εργασία – Εισαγωγή στην θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής εργασίας», Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1998.
- Κόγια Άννα, «Οι άγγελοι της βίας – Ψυχογραφία θυτών και θυμάτων», Εκδόσεις Ιαμβλιχός, Αθήνα 1994.
- Μάνος Νίκος, «Βασικά Στοιχεία Κλινικής Ψυχιατρικής», Εκδόσεις Επιστημονικών βιβλίων και περιοδικών (University Studio Press), Θεσσαλονίκη 1997.
- Μαρίνος Ζ. Γιώργος, «Οι Έλληνες στη σκιά του 2.000», Εκδόσεις Ειρήνη, Αθήνα 1988.
- Μουσούρου Μ. Α., «Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2003.
- Παπαϊωάννου Παναγιώτης, «Εγκλήματα ζηλοτυπίας», Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα 2001.
- Συμεωνίδου Υβέτ, «Βία...μια άλλη άποψη», Διεθνές κέντρο Επιστημονικής και πολιτικής επιμόρφωσης, Αθήνα 1994.
- Τσαλίκογλου Φωτεινή, «Μυθολογίες βίας και καταστολής», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1989.
- Τσιγκρής Α. Άγγελος, «Βιασμός – Το αθέατο έγκλημα», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1996.

- Τσιγκρής Α. Άγγελος, «Χωρίς συναίνεση», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1998.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adman M. Elizabeth, «Βία και πονηριά», Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1987.
- Button John, «Στενότερες σχέσεις», Εκδόσεις Λύχνος, Αθήνα 1993.
- Hens Didrix, «Η καταπιεστική οικογένεια», Εκδόσεις Επίκουρος, Αθήνα 1986.
- Herbert Martin, «Η ψυχολογική φροντίδα του παιδιού και της οικογένειάς του», Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1997.
- Herman Lewis Judith, «Η βία – Επακόλουθα Ψυχικά τραύματα – θεραπεία», Εκδόσεις Θετίλη, Αθήνα 1996.
- Pagelow D. M., Family Violence, New York, Praeger Pub, 1984.
- Skynner Robin, «Οικογενειακές Υποθέσεις», Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1998.
- Straus M. A., Gelles R. J., Steunmetz S., Behind Closed Doors: Violence in the American Family, Garden City, Anchor/Doubleday 1980.
- Straus M. A., Gelles R. J., Physical violence in American Families: Risk factors and adaptations to violence in 8.145 families, New Brunswick, New Jersey, Transaction, 1990.
- Thio Alex, «Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά», Εκδόσεις Ελλήν, Αθήνα 2003.
- Walker E. Lenor, «Η κακοποιημένη γυναίκα», Εκδόσεις Ελληνικά γράμματα, Αθήνα 1989.
- Walker E. Lenor, «Όταν η αγάπη σκοτώνει», Εκδόσεις Φυτράκη, Αθήνα 1997.

ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ

- Βλάχου Βασιλική, «Γυναίκα – θύμα άσκησης σωματικής βίας και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης», διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2003.
- Μαρίνου Ειρήνη, «Η κοινωνική ταυτότητα των κακοποιημένων γυναικών», μεταπτυχιακή διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2003.
- Παπαμιχαήλ Στυλιανή, «Η γυναίκα ως θύμα ενδοοικογενειακής βίας: Τα χαρακτηριστικά δράστη και θύματος και η μεταξύ τους σχέση», διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2004.

ΈΡΕΥΝΕΣ - ΣΥΝΕΔΡΙΑ

- Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, «Η αντιμετώπιση της ενδο – οικογενειακής βίας», Τυπογραφείο Ελληνικής Αστυνομίας, 2005.
- Γενική Γραμματεία Ισότητας, «Ενδο – οικογενειακή βία – Ποσοτική ανάλυση στοιχείων για τις γυναίκες – θύματα βίας στην οικογένεια», 2005.
- Γενική Γραμματεία Ισότητας, «Προς ένα κοινό Ευρωπαϊκό πλαίσιο για τον έλεγχο της προόδου στον αγώνα εναντίον της βίας κατά των γυναικών», 2003.
- Εθνικό παρατηρητήριο, «για την αντιμετώπιση βίας κατά των γυναικών», 2004.
- Κ.Ε.Θ.Ι., «Γυναίκες και ανθρωποκτονία», 2005.

- Κ.Ε.Θ.Ι., «Ενδο – οικογενειακή βία κατά των γυναικών: Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική έρευνα», 2003.
- Κ.Ε.Θ.Ι., «Η σεξουαλική παρενόχληση στους χώρους εργασίας», 2004.
- Κ.Ε.Θ.Ι., «Θύμα ή Επιζώσα», 2001.
- Κ.Ε.Θ.Ι., «Οι γυναίκες στην σημερινή Ελλάδα: Ψυχοκοινωνικές διαστάσεις», 2003.
- Κίνηση Δημοκρατικών γυναικών, «Βία – βιασμός», 1985.
- Κίνηση Δημοκρατικών γυναικών, «Βία κατά των γυναικών – ανοχή μηδέν», 1999.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- [www.OKDE – Gynaikes.gr](http://www.OKDE-Gynaikes.gr)
- www.Via.gr
- www.specialeducation.gr